

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

גילוי לפי הנדבך השלישי של באזל ומידע נוסף על סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2015

מסמך זה מפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:
<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 25 בפברואר 2016, במסגרת אישור הדוח השנתי לשנת 2015, הוחלט לאשר ולפרסם את הדיווח בנושא "הגילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים".

תוכן עניינים

5	חלק ב' - תחולת יישום.....
5	1. תחולת יישום.....
5	א. שם החברה האם.....
5	ב. הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לבין בסיס האיחוד הפיקוחי.....
6	ג. איסורים או מגבלות משמעותיות על העברת כספים או הון פיקוחי בקבוצה.....
7	חלק ג' - הון.....
7	2. מבנה ההון.....
7	א. יחסים המתבססים על רכיבי הון פיקוחי.....
8	ב. הרכב הון פיקוחי.....
14	ג. הקשר בין המאזן לרכיבי הון פיקוחי.....
16	ד. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: שינויים בהון.....
17	3. הלימות ההון.....
17	א. הערכת הלימות ההון.....
18	ב. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תכנון ההון וניהולו.....
18	ג. נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון אשראי.....
18	ד. נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון שוק.....
18	ה. נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון תפעולי.....
19	ו. סך הכל נכסי סיכון ודרישת הון.....
19	ז. הון עצמי רובד ראשון, הון רובד ראשון והון כולל.....
19	ח. יחס הון עצמי רובד ראשון, יחס הון רובד ראשון ויחס הון כולל.....
19	ט. יחס הון עצמי רובד ראשון מזערי ויחס הון כולל מזערי נדרשים.....
19	י. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: כיצד נכסים משוקללים בסיכון.....
20	יא. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: שינויים בנכסים משוקללים בסיכון.....
21	4. יחס המינוף.....
21	א. השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף.....
22	ב. פירוט חשיפות רלוונטיות ליחס המינוף.....
22	ג. התאמה לדוחות הכספיים.....
22	ד. שינויים מהותיים בתקופת הדיווח.....
23	חלק ד' - חשיפת סיכון והערכתו.....
23	5. גילוי איכותי כללי.....
23	א. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מבנה, תהליכים ופונקציות מפתח בניהול הסיכונים.....
29	ב. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תרבות ניהול סיכונים וציות.....
30	6. סיכון אשראי.....
30	א. גילוי איכותי כללי.....

35.....	ב. סך כל חשיפות סיכון אשראי	7.
35.....	ג. חשיפות לפי אזור גיאוגרפי	
36.....	ד. חשיפות לפי צד נגדי	
37.....	ה. תיק האשראי לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון	
38.....	ו. תיק האשראי לפי סוג ענף עיקרי	
39.....	ז. הלוואות פגומות	
40.....	ח. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי	
41	סיכון אשראי, תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית	
41.....	א. תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית	
42.....	ב. סכומי החשיפה לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי, בהתאם לגישה הסטנדרטית	
44	הפחתת סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית	8.
44.....	א. גילוי איכותי כללי	
47.....	ב. החשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי כשיר	
48	חשיפות סיכון אשראי צד נגדי	9.
48.....	א. גילוי איכותי כללי	
51.....	ב. שווי הוגן ברוטו של חוזים, הטבות קיזוז ועסקאות בנגזרי אשראי	
52	סיכון שוק	10.
52.....	א. גילוי איכותי כללי	
53.....	ב. דרישת הון בגין סיכון שוק	
54	גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע נוסף על סיכון שוק	11.
54.....	א. תיאור סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק	
55.....	ב. מדיניות ניהול סיכון שוק	
58.....	ג. אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות	
58.....	ד. דוח בסיסי הצמדה	
60.....	ה. ניהול פוזיציות בתיק למסחר	
60.....	ו. אירועים לאחר תאריך המאזן	
60.....	ז. מידע נוסף על החשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים	
63.....	ח. הקשר בין סעיפי מאזן ורווח והפסד לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק	
64	סיכון תפעולי	12.
64.....	א. גילוי איכותי כללי	
66.....	ב. שימוש בביטוח להפחתת סיכון	
67	גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי	13.
67.....	א. גילוי איכותי כללי	
68.....	ב. יתרה מאזנית של השקעות והשווי ההוגן שלהן	
68.....	ג. סוגי השקעות ואופיין	
68.....	ד. דרישת הון	

14.	סיכון ריבית בתיק הבנקאי	69
	א. גילוי איכותי כללי	69
	ב. השפעת שינויים היפותטיים של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית על השווי הכלכלי (במיליוני ₪):	71
15.	גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: סיכונים אחרים	72
	א. סיכונים מובילים ומתפתחים	72
	ב. סיכון ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור	73
	ג. סיכון טכנולוגיות המידע וסיכון סייבר	76
	ד. סיכון משפטי	78
	ה. סיכון סביבה	80
	ו. סיכון מוניטין	81
	ז. סיכון אסטרטגיה	82
	ח. סיכון סליקה	84
	חלק ה' - יחס כיסוי הנזילות	85
16.	יחס כיסוי הנזילות	85
	א. יחס כיסוי הנזילות	85
	ב. מספר התצפיות ששימשו בחישוב יחס כיסוי הנזילות הממוצע	85
	ג. ניתוח תוצאות יחס כיסוי הנזילות	86
	ד. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע איכותי נוסף	88
	ה. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תוצאות יחס כיסוי הנזילות וניהול סיכון נזילות	88
17.	גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון	90
	א. סיכון נזילות	90
	ב. סיכון מימון	90
	חלק ו' - תגמול	92
18.	היבטים איכותיים	92
19.	היבטים כמותיים	98
	חלק ז' - נספחים	99
20.	מילון מונחים	99
21.	אינדקס	102

הערות:

1. גילוי זה מותאם להוראת הדיווח לציבור 651 של בנק ישראל. חלק א' בהוראה מכיל הנחיות וכללים ולפיכך אינו נכלל בתוכן העניינים.
2. גילויים המפורטים בדוח זה מבוססים על דרישות הגילוי של הנדבך השלישי של הוראות באזל בתוספת גילויים המבוססים על מקורות אחרים כגון ה [FSF](#) (Financial Stability Forum) או ה [FSB](#) (Financial Stability Board). גילויים המבוססים על מקורות אחרים מסומנים בדוח זה תחת כותרת "גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל".
3. דוח זה אינו נספח לדוחות הכספיים. ככלל, ניתן למצוא סקירה תמציתית על סיכונים ואופן ניהולם בפרק ג' של דוח הדירקטוריון והתנהלה שבדוחות הכספיים.
4. ניתן למצוא מידע פיקוחי נוסף בדבר "תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו" באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

חלק ב' - תחולת יישום**1. תחולת יישום****א. שם החברה האם**

הבנק נשלט על ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), המחזיק במלוא הבעלות והשליטה בבנק. בנק דיסקונט הינו תאגיד בנקאי (כמשמעותו ב"חוק הבנקאות") העומד בראש "קבוצת דיסקונט" (שהינה הקבוצה הבנקאית שבה נכלל הבנק, להלן: "הקבוצה"), ולפיכך הוראות בנק ישראל בנושא זה חלות גם על החברה האם.

ב. הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לבין בסיס האיחוד הפיקוחי

ההנחיות בהוראת ניהול בנקאי תקין 201 מחייבות את התאגידים הבנקאיים לנהל את הסיכונים השונים ולמדוד אותם על בסיס מאוחד. עם זאת, הוראות בנק ישראל באשר לישויות שייכללו בבסיס מדידה זה, שונות מכללי חשבונאות מקובלים, כמפורט להלן:

(1) הוראות בנק ישראל ("כללי באזל 3"):

- ההוראה חלה על התאגיד הבנקאי וחברות הבת המאוחדות שלו.
- נכסי סיכון הנמדדים לצורך יישום ההוראה כוללים את נכסי הבנק ונכסי חברות הבת שלו (הכוללים במאזן התאגיד הבנקאי), על בסיס מאוחד.
- השקעה בתאגידים בנקאיים (שאינה במניות), בשיעור שאינו עולה על 10% מהונם העצמי - תנוכה מההון.
- השקעה במניות רגילות של תאגידים בנקאיים, בשיעור שאינו עולה על 10% מהון הבנק המחזיק תשוקלל כנכס סיכון בהתאם למקדם הסיכון של התאגיד הבנקאי.
- השקעה בתאגיד בנקאי בשיעור העולה על 10% מהונו העצמי ברובד ראשון תנוכה מההון ברבדים השונים, לפי הנחיות ספציפיות שנכללו בהוראה.
- השקעה במניות רגילות של תאגיד פיננסי בשיעור העולה על 10% מהונו, תנוכה מההון העצמי ברובד ראשון (כאשר סכום ההשקעה עולה על 10% מהון עצמי ברובד ראשון של הבנק המחזיק), או תשוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250% (כאשר סכום ההשקעה נופל מ-10% מההון העצמי ברובד ראשון).
- השקעה בתאגיד פיננסי (שאינה במניות), כשהחזקות הבנק בתאגיד עולות על 10% מהון התאגיד הפיננסי - תנוכה מההון.
- השקעה במכשירי הון פיקוחי ברובד שני של תאגידים בנקאיים או של תאגידים פיננסיים שלא אוחדו - תנוכה מההון ברובד שני.
- עודף השקעה בתאגידים ריאליים, שאינם תאגידים פיננסיים, בשיעור העולה על 20% מאמצעי השליטה שלהם - ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 1,250%.

(2) כללי חשבונאות מקובלים:

- הדוחות הכספיים של הבנק, על בסיס מאוחד, כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק בצירוף דוחותיהן הכספיים של חברות בת: חברות מוחזקות שלתאגיד המדווח יש שליטה בזכויות ההצבעה שלהן, במישרין או בעקיפין.
- למועד דיווח זה לאף אחת מהחברות המוחזקות שאוחדו בדוחות הכספיים לא הייתה פעילות משמעותית בשנת הדיווח.

- השקעה במניות של חברות כלולות (לרבות תאגידים ריאליים), נכללה במאזן הבנק על בסיס השווי המאזני בסעיף "השקעות בחברות מוחזקות".
- השקעה בחברות מוחזקות אחרות נכללה בדוחות הכספיים על בסיס השווי ההוגן ומוצגת בסעיף "ניירות ערך".
- למועד דיווח זה הבנק לא מחזיק בחברות מוחזקות המאוחדות באיחוד יחסי, כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.

ג. איסורים או מגבלות משמעותיות על העברת כספים או הון פיקוחי בקבוצה

- הקבוצה:
- עבירות הון בקבוצה מהווה נדבך חשוב בכל הנוגע לתכנון ההון ולהפחתת עלויות הגיוס בקבוצה בכלל, ובבנק בפרט.
- הבנק:
- ניתן להעביר הון פיקוחי בין הבנק לחברות אחרות בקבוצה, באחד מהמסלולים הבאים:
- גיוס הון (ראשוני או משני) מהחברה האם, או מחברות אחרות בקבוצה.
- תשלום דיבידנד לחברה האם.
- מערכת ההסכמים בין הבנק ליתר החברות בקבוצה, והוראות החוק החלות עליהן, אינן מטילות כל מגבלה על הבנק ויתר החברות בקבוצה, בנושא זה. יצוין בהקשר זה כי בשנים 2013 ו- 2014 חילק הבנק דיבידנד לבעלי מניותיו (דיסקונט), בסך של 120 מיליון ש"ח ו-45 מיליון ש"ח, בהתאמה. בשנת 2015 לא חילק הבנק דיבידנד לבעלי מניותיו.
- הדירוג הגבוה שניתן להתחייבויות הבנק (דירוג מנפיק: "AA", ודירוג כתבי התחייבות נדחים: "AA-"), אשר אושרר לאחרונה על ידי חברת הדירוג "S&P" מעלות ביום 23.12.2015, זהה לזה שניתן לחברה האם. מצבו האיתן של הבנק כיום, והרווחיות השוטפת הצפויה של הבנק, אמורים לשרת את צרכי ההון הכולל של הבנק.

חלק ג' - הון

2. מבנה ההון

א. יחסים המתבססים על רכיבי הון פיקוחי

להלן יחסים מרכזיים המתבססים על הון פיקוחי בהם הבנק עושה שימוש:

1. **יחס הלימות הון עצמי רובד ראשון ויחס הלימות הון כולל** הינם היחס בין הון פיקוחי רובד ראשון לבין נכסים משוקללים בסיכון והיחס בין הון פיקוחי כולל לבין נכסים משוקללים בסיכון בהתאמה. אופן חישוב יחסים אלה מתבצע בהתאם למפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין: הוראות 201-202 מפרטות את אופן החישוב של רכיבי הון פיקוחי, לרבות יחסי הלימות הון מזעריים הנדרשים על ידי הרגולציה; הוראות 203-208 מפרטות את אופן החישוב לנכסים משוקללים בסיכון אשראי, שוק ותפעולי.

בינואר 2015 פרסם בנק ישראל הוראת מעבר הנוגעת להון פיקוחי ומפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 שתחולתה מינואר 2014 ועד לינואר 2018. ליחסים המזעריים הנדרשים ויחסי הלימות ההון של הבנק ראה [גילוי הלימות הון](#).

$$\text{יחס הון עצמי רובד ראשון} = \frac{\text{הון עצמי רובד ראשון}}{\sum \text{נכסים משוקללים בסיכון}}$$

$$\text{יחס הלימות הון כולל} = \frac{\text{הון כולל}}{\sum \text{נכסים משוקללים בסיכון}}$$

2. **יחס המינוף** הינו יחס פשוט שאינו מבוסס סיכון אשר פועל כמדידה משלימה לדרישות הון מבוססות סיכון. יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה) כאשר היחס מבטא באחוזים את יחס המינוף. ההון המשמש לצורך מדידת יחס המינוף הינו הון רובד ראשון כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 בהתחשב בהוראות המעבר שנקבעו. אופן חישוב יחס זה מתבצע בהתאם למפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 218 שנכנסה לתוקף החל מאפריל 2015. על פי הוראה זו, יחס המינוף המזערי לא יפחת מ 5%. ליחס המינוף של הבנק נכון למועד הדיווח ראה גילוי [יחס המינוף](#).

$$\text{יחס המינוף} = \frac{\text{הון רובד ראשון}}{\text{חשיפה}}$$

ב. הרכב הון פיקוחי

להלן מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי :

31/12/2015		*31/12/2014	
במיליוני ₪			
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הפניות למאזן הפיקוחי
1 הון מניות רגילות שהונפק ע"י התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1	203	-	15.1.1 15.1.4
2 עודפים לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן	1,951	(6)	15.1.2
3 רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי	(2)	(43)	15.1.3 15.1.4
4 מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-	-
הזרמות הון קיימות מהמגזר הציבורי שיוכרו עד ליום 1.1.2018	-	-	-
5 מניות רגילות שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות ע"י צד ג' (זכויות מיעוט)	-	-	-
6 הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	2,152	(49)	15
הון עצמי רובד 1 : התאמות פיקוחיות וניכויים	-	-	-
7 התאמות יציבותיות להערכות שווי	-	-	-
8 מוניטין בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלוונטי	-	-	-
9 נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם	-	-	-
10 מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי	-	-	-
11 סכום הרווח הכולל האחר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שוויים ההוגן	-	-	-
12 פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים	-	-	-
13 גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח	-	-	-

31/12/2015			*31/12/2014		
במיליוני ₪					
14	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק	(2)	-	(1)	13.1
15	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נידחים לשלם שיסולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-	-
16	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבויות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-
17	החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-
18	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
19	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	(2)	-	(2)	5.3
20	זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומן עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-	-	-	-
21	מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	(20)	(30)	(6)	8.1.1 (22)
22	סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי	-	-	-	-
23	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים	-	-	-	-
24	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-	-	-	-
25	מזה: מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	-	-	-	-
26	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-	-	-
א.26	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-
ב.26	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-	-	-	-
ג.26	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1. התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3 מזה: (שם ההתאמה הפיקוחית)	-	-	-	-
27	ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-

31/12/2015		*31/12/2014	
במיליוני ₪			
(24)	(30)	(9)	(22)
28	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1		
29	הון עצמי רובד 1	2,007	(22)
	הון רובד 1 נוסף : מכשירים	-	-
30	מכשירי הון מניות רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלה	-	-
31	מזה : מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-
32	מזה : מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-
33	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-
34	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'	-	-
35	מזה : מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף	-	-
36	הון רובד 1 לפני ניכויים	-	-
	הון רובד 1 נוסף : ניכויים	-	-
37	השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-
38	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף	-	-
39	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-
40	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-
41	ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-
41.א.	מזה : בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-
41.ב.	מזה : ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 41.א.	-	-
	ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	-	-
42	מזה : ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-
43	סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף	-	-

*31/12/2014		31/12/2015		
במיליוני ₪				
-	-	-	-	44 הון רובד 1 נוסף
(22)	2,007	(79)	2,128	45 הון רובד 1
-	-	-	-	הון רובד 2: מכשירים והפרשות
-	-	-	-	46 מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים ברובד 1) ופרמיה על מכשירים אלה
12.2.2	517	-	453	47 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
-	-	-	-	48 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	-	-	49 מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
4.1 14.2	213	-	227	50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	730	-	680	51 הון רובד 2 לפני ניכויים
-	-	-	-	הון רובד 2: ניכויים
-	-	-	-	52 השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
-	-	-	-	53 החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	54 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	55 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	56 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
-	-	-	-	56.א. מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	56.ב. מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2
-	-	-	-	התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
-	-	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי

*31/12/2014		31/12/2015		
במיליוני ₪				
-	-	-	-	57 סך כל הניכויים להון רובד 2
-	730	-	680	58 הון רובד 2
(22)	2,737	(79)	2,808	59 סך ההון
-	(22)	-	(30)	סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
-	(22)	-	(30)	מזה: מיסים נדחים הנובעים מהפרשי עיתוי
-	18,875	-	20,012	60 סך נכסי סיכון משוקללים
יחסי הון וכריות לשימור הון				
10.63%		10.63%		61 הון עצמי רובד 1
10.63%		10.63%		62 הון רובד 1
14.50%		14.03%		63 הון כולל
				64 לא רלוונטי
				65 לא רלוונטי
				66 לא רלוונטי
				67 לא רלוונטי
				68 לא רלוונטי
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים				
7.50%		9.06%		69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
7.50%		9.06%		70 יחס הון רובד 1 שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
9.00%		12.56%		71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
-	-	-	-	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות הבנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	-	73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	-	74 זכויות שירות למשכנתאות (בניכוי מיסים נדחים לשלם)
-	200	-	215	75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה

*31/12/2014		31/12/2015	
במיליוני ₪			
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
76	הפרשה כשירה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	282	-
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	227	-
78	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה	-	-
79	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים	-	-
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
80	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)	-	-
81	סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה	-	-
82	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299).	-	-
83	סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 נוסף בשל התקרה	-	-
84	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)	453	-
85	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה	104	-

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

ג. הקשר בין המאזן לרכיבי הון פיקוחי

הפניות להרכב ההון הפיקוחי	מאזן פיקוחי מאוחד	מאזן פיקוחי מאוחד	
	31/12/2014*	31/12/2015	
במיליוני ₪			
נכסים			
	4,994	5,502	1 מזומנים ופיקדונות בבנקים
	3,831	3,432	2 ניירות ערך
	-	-	2.1 מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	-	-	2.2 מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
	3,831	3,432	2.3 מזה : ניירות ערך אחרים
	19,234	20,754	3 אשראי לציבור
	(319)	(337)	4 הפרשה להפסדי אשראי
50	(201)	(214)	4.1 מזה : הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	(118)	(123)	4.2 מזה : הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	18,915	20,417	4.3 אשראי לציבור, נטו
	11	7	5 השקעה בחברות כלולות
18	-	-	5.1 מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	9	5	5.2 מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
19	2	2	5.3 מזה : השקעות שאינן מניות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מההון של התאגיד הפיננסי שנוכו מההון
	397	346	6 בניינים וציוד
	30	31	7 נכסים בגין מכשירים נגזרים
	332	341	8 נכסים אחרים
	228	265	8.1 מזה : נכסי מס נדחה
21	6	20	8.1.1 מזה : נכסי מס נדחה המיוחסים להפרשי עיתוי שנוכו מההון
	-	-	8.1.2 מזה : נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
	-	-	8.1.3 מזה : התחייבות מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	222	245	8.1.4 מזה : נכסי מס נדחה אחרים
	-	-	8.2 מזה : עודף יעודה על עתודה
	104	76	8.3 מזה : נכסים אחרים נוספים
	28,510	30,076	סך הכל נכסים

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא : "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא : "זכויות עובדים"

הפניות להרכב ההון הפיקוחי	מאזן פיקוחי מאוחד	מאזן פיקוחי מאוחד
	31/12/2014*	31/12/2015
במיליוני ₪		
התחייבויות והון		
9	24,060	25,388
פיקדונות הציבור		
10	492	459
פיקדונות מבנקים		
11	139	151
פיקדונות הממשלה		
12	681	672
כתבי התחייבות נדחים		
12.1	164	219
מזה : כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי		
12.2	517	453
מזה : כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי		
12.2.1	-	-
מזה : כשירים כרכיבי הון פיקוחי		
12.2.2	517	453
מזה : אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר	47	
13	109	122
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים		
13.1	1	2
מזה : בגין סיכון האשראי העצמי	14	
14	1,013	1,181
התחייבויות אחרות		
14.1	-	-
מזה : התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה		
14.2	12	13
מזה : הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2	50	
14.3	1,001	1,168
מזה : התחייבות אחרות		
סך הכל התחייבויות	26,494	27,973
15	2,016	2,103
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי		
15.1	2,016	2,103
מזה : הון עצמי בגין מניות רגילות		
15.1.1	51	51
מזה : הון מניות רגילות	1	
15.1.2	1,756	1,945
מזה : עודפים	2	
15.1.3	57	(45)
מזה : רווח כולל אחר מצטבר	3	
15.1.3.1	-	-
מזה : הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים		
15.1.3.2	-	-
מזה : הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים		
15.1.4	152	152
מזה : קרנות הון (לרבות פרמיה על מניות)	3 , 1	
15.2	-	-
מזה : הון מניות בכורה		
15.2.1	-	-
מזה : כשירים כרכיבי הון פיקוחי		
15.2.2	-	-
מזה : אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר		
15.3	-	-
מזה : מכשירים הוניים אחרים		
15.3.1	-	-
מזה : כשירים כרכיבי הון פיקוחי		
15.3.2	-	-
מזה : אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר		
16	-	-
זכויות שאינן מקנות שליטה		
16.1	-	-
מזה : זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1		
16.2	-	-
מזה : זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף		
16.3	-	-
מזה : זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2		
16.4	-	-
מזה : זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי		
סך הכל הון עצמי	2,016	2,103
סך הכל התחייבויות והון עצמי	28,510	30,076

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא : "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא : "זכויות עובדים".

מספרי ההשוואה ליום 31.12.2014 במאזן הפיקוחי לעיל, מוצגים לפני ההתאמות הנגזרות מהיישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא "זכויות עובדים", וזאת בהתאם להוראות בנק ישראל לגבי "הלימות ההון".

ד. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: שינויים בהון להלן ריכוז תנועות ושינויים בהון פיקוחי למועד הדוח:

2014*	2015	
במיליוני ₪		
1,909	2,007	הון עצמי רובד 1 - יתרה לתחילת התקופה
35	(51)	התאמות להון והשפעת הוראות מעבר בגין זכויות עובדים
147	210	רווח נקי בתקופה
(45)	-	דיבידנד ששולם בתקופה
(43)	(23)	שינויים ברווח כולל אחר
4	(15)	שינויים בהתאמות הפיקוחיות בגין הון עצמי רובד 1
2,007	2,128	הון עצמי רובד 1 - יתרה לסוף התקופה
720	730	הון רובד 2 - יתרה לתחילת התקופה
-	-	הנפקת כתבי התחייבות נדחים או מכשירי הון אחרים מוכרים
-	(64)	פירעון כתבי התחייבות נדחים ו/או השפעת הוראות המעבר
10	14	שינוי בהפרשה הקבוצתית המוכרת בהון
730	680	הון רובד 2 - יתרה לסוף התקופה
2,737	2,808	הון כולל כשיר לסוף התקופה

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

3. הלימות ההון

א. הערכת הלימות ההון

1. הוראות בנק ישראל

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 ("כללי באזל 3"), נדרשים התאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק), לשמר יחס הלימות הון רובד ראשון שלא יפחת מ-9%.

כחלק מהתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 201, שפורסם ביום 30.5.2013, נדרשו התאגידים לשמר יחס הלימות הון כולל (המחושב על פי כללי "באזל 3"), בשיעור של 12.5% לפחות, ולעמוד בו עד ליום 1 בינואר 2015, לכל המאוחר.

לאור הגידול המואץ שנרשם בשנים האחרונות בהיקף ההלוואות לדיוור, שהגדילו להערכת בנק ישראל את הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים בישראל, פרסם בנק ישראל ביום 28.9.2014 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 329, בו נקבע לכל אחד מהתאגידים הבנקאיים דרישת הון נוספת (מעבר [למגבלות](#) בשיעור 9% ו 12.5% שנקבעו כאמור), בשיעור המהווה 1% מהיקף תיק ההלוואות לדיוור של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים. הדרישה נכנסה לתוקף ביום 1.4.2015, ומיושמת בהדרגה במשך שמונה רבעונים רצופים, מיום 1.1.15 ועד ליום 1.1.2017. דרישת ההון הנוספת מגדילה את דרישת ההון המינימאלית והכוללת בבנק בשיעור ממוצע של כ-0.02% לרבעון החל מיום 1.4.2015, ועד ליום 1.1.2017. לפירוט [סד דרישות ההון](#) ראה להלן.

2. גורמים המשפיעים על הערכת הלימות ההון

- המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל ודירקטוריון הבנק.
- יחס הלימות ההון הנוכחי על פי כללי המדידה שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211.
- [תיאבון לסיכון](#) של הבנק ממנו נגזרות תכניות העבודה העסקיות של הבנק, המתווה את ההתפתחות הצפויה בנכסי סיכון של הבנק.
- אומדנים לגבי התפתחות הרווחיות בבנק.
- המגבלות והקריטריונים להכרה בכתבי התחייבות כ"הון רובד שני" (לרבות יישום הוראות המעבר להכרה בכתבי התחייבות שהונפקו בעבר, כמרכיב ב"הון ברובד השני" בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299).
- הערכה לגבי דרישות הון נוספות בגין סיכונים גלומים בפעילות הבנק, שלא נכללו בנדבך הראשון, לרבות בחינת השלכותיהם של [תרחישי קיצון](#) על הלימות הון של הבנק.
- השלכות הנובעות מיישום כללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית בנושא "זכויות עובדים" על ההון העצמי של הבנק.
- בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299, רווחים או הפסדים אקטואריים שנוקפו להון העצמי של הבנק (יישום כללי החשבונאות החדשים) מוכרים בהדרגה כ"מרכיב הון פיקוחי" ב"כללי באזל", בתקופת מעבר המתחילה ביום 1.1.2014 ומסתיימת ביום 1.1.2018.

3. תהליך הערכה עצמית להערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP

הבנק מקיים תהליך בחינה של רמת הון נדרש בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילויותיו בהווה ובעתיד. תוצאות בחינה זו נכללות ב"מסמך ICAAP" שנידון בדירקטוריון, בד"כ בתדירות שנתית. להרחבה על תהליך זה ראה התייחסות [בגילוי איכותי כללי](#). לאור תהליך זה הדירקטוריון קבע מגבלות פנימיות כדלקמן: יחס הלימות הון רובד ראשון לא יפחת משיעור של 9.2% ויחס הלימות הון כולל לא יפחת משיעור של 12.7%.

ב.

גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תכנון ההון וניהולו

הדירקטוריון מתווה אסטרטגיה עסקית, מסגרת ניהול סיכון ותיאבון לסיכון תוך התחשבות באילוצי הון, מקורות מימון ומחויבויותיו של הבנק (כגון דרישות ומגבלות רגולטוריות). תכנון ההון שזור בתכנון האסטרטגי ותכניות העבודה של הבנק. יעדי הון נקבעים בתהליך ניהול הון קבוצתי ומהווים בסיס לתכנון הון רב שנתי המתבצע במתודולוגיה דומה לזו של החברה האם. יעדי ההון נקבעים על ידי הדירקטוריון, כך שיהיו גבוהים מיחסי ההון המזעריים הרגולטורים.

בין הגורמים המשפיעים על גישת ההנהלה בעת תכנון ההון ניתן למנות את תהליך תכנון אסטרטגיה עסקית, הערכת [פרופיל סיכון](#), סביבת סיכון, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP ודרישות רגולציה. במטרה להבטיח עמידה ביחסי הלימות הון שנקבעו, הבנק מחזיק כרית הונית של לפחות כ- 0.5% במונחי יחס הלימות הון, מעבר למגבלות הפנימיות. בנוסף, הבנק מבצע ניטור שוטף של צריכת נכסי סיכון הנסקרת בהנהלה ובדירקטוריון. אחת לרבעון מתכנס פורום ייעודי לתכנון ההון המקיים פעולות תיאום ובקרה לרבות שימוש בתחזיות גידול בהון ונכסי סיכון. הבנק מתחזק תכנית מגירה פיננסית לחיזוק יחס הלימות הון בעת משבר.

ג.

נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון אשראי

להלן נתונים לגבי נכסי סיכון אשראי, בהתאם לגישה הסטנדרטית, ודרישת הון במיליוני ש"ח:

31/12/2014 ^[1]		31/12/2015		יישות
דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	
3	29	9	72	ריבונות
16	183	23	184	סקטור ציבורי
53	588	43	344	תאגידים בנקאיים
734	8,154	1,087	8,651	תאגידים
83	926	115	915	בביטחון נדל"ן מסחרי
168	1,863	298	2,371	קמעונאיות ליחידים
244	2,709	351	2,798	עסקים קטנים
136	1,515	223	1,773	הלוואות לדיוור
94	1,044	124	991	נכסים אחרים
1,531	17,011	2,273	18,099	סך הכל
1	12	1	11	סיכון CVA**
1,532	17,023	2,274	18,110	סך הכל סיכון אשראי

CVA ** (Credit Valuation Adjustments Losses)

[1] הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים", ובגין סיווג מחדש של הלוואות לדיוור.

ד.

נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון שוק

להלן נתונים לגבי נכסי סיכון שוק, בהתאם לגישה הסטנדרטית, ודרישת הון במיליוני ש"ח:

31/12/2014		31/12/2015	
דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון
2	15	4	31
סך הכל סיכון שוק			

ה.

נכסי סיכון ודרישת הון בגין סיכון תפעולי

להלן נתונים לגבי נכסי סיכון תפעולי, בהתאם לגישה הסטנדרטית, ודרישת הון במיליוני ש"ח:

31/12/2014		31/12/2015	
דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון
165	1,837	235	1,871
סך הכל סיכון תפעולי			

ו. סך הכל נכסי סיכון ודרישת הון

להלן נתונים לגבי החשיפה הכוללת של הבנק (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל) במיליוני ש"ח:

31/12/2014 ^[1]		31/12/2015		הרכב חשיפה כוללת
דרישת הון	נכסי סיכון	דרישת הון	נכסי סיכון	חשיפה לסיכון:
1,532	17,023	2,274	18,110	אשראי
2	15	4	31	שוק
165	1,837	235	1,871	תפעולי
1,699	18,875	2,513	20,012	סך נכסי סיכון

ז. הון עצמי רובד ראשון, הון רובד ראשון והון כולל

להלן נתונים לגבי אמצעי ההון של הבנק (כהגדרתם בהוראות בנק ישראל) במיליוני ש"ח:

31/12/2014 ^[1]		31/12/2015	
2,007	הון עצמי רובד ראשון	2,128	הון עצמי רובד ראשון
2,007	הון רובד ראשון	2,128	הון רובד ראשון
2,737	הון כולל	2,808	הון כולל

ח. יחס הון עצמי רובד ראשון, יחס הון רובד ראשון ויחס הון כולל
להלן נתונים לגבי יחס הלימות הון של הבנק ובחברות המאוחדות שלו:

31/12/2014 ^[1]		31/12/2015	
%	יחס הון עצמי רובד ראשון	%	יחס הון עצמי רובד ראשון
10.63	יחס הון כולל	10.63	יחס הון כולל
14.50		14.03	

ט. יחס הון עצמי רובד ראשון מזערי ויחס הון כולל מזערי נדרשים

31/12/2014		* 31/12/2015	
%	יחס הון עצמי רובד ראשון - מזערי	%	יחס הון עצמי רובד ראשון - מזערי
7.50	יחס הון כולל - מזערי	9.06	יחס הון כולל - מזערי
9.00		12.56	

* יחסים מזעריים אלה כוללים דרישת הון נוספת לפי הוראות ניהול בנקאי תקין 329 (ראה פירוט לעיל).

[1] הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

י. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: כיצד נכסים משוקללים בסיכון

במסגרת קביעת תכנית העבודה ויעדי הבנק במגזרי הפעילות השונים, הבנק לוקח בחשבון את שיעור שקלול סיכון האשראי של מוצרי האשראי השונים, בין היתר:

- העמקת הפעילות במגזר הקמעונאי לוקחת בחשבון את שיעור שקלול הסיכון המופחת (75%) של מוצרי האשראי במגזר זה.
- תמחור הלוואות לדיור לוקח בחשבון את שיעורי שקלול הסיכון המופחת של ההלוואות בתחום זה (35% - 75%).

יא. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: שינויים בנכסים משוקללים בסיכון לחלף ריכוז תנועות ושינויים של נכסים משוקללים בסיכון במיליונים:

לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31/12/2015	
17,023	יתרת פתיחה נכסי סיכון אשראי
	שינוי בחשיפות
1,179	ניצולים (אשראי מאזני)
(197)	אג"ח
(6)	נגזרים
184	מסגרות
84	ערבויות
(73)	נכסים אחרים
1,171	סה"כ
	שינויים במפחיתי סיכון
(30)	ערבויות (שיחלוף)
(53)	מפחיתי סיכון פיננסיים
(83)	סה"כ
1,088	סה"כ שינוי בנכסי סיכון אשראי
(1)	בגין CVA *
18,110	יתרת סגירה נכסי סיכון אשראי

* CVA (Credit Valuation Adjustments Losses).

4. יחס המינוף

א. השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף להלן נתונים למדידת חשיפת יחס המינוף כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 218, במיליוני ש"ח:

31/12/2015	
30,076	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	התאמות בגין השקעות ביישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח, המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
14	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
2,120	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (לאחר המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
244	התאמות אחרות
32,454	סך הכל חשיפה לצורך יחס המינוף

לאופן חישוב יחס המינוף ראה התייחסות בגילוי על [יחסים המתבססים על רכיבי הון פיקוחי](#) לעיל.

ב. פירוט חשיפות רלוונטיות ליחס המינוף

31/12/2015	במיליונים
חשיפות מאזניות	
1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות והפרשה קבוצתית)	30,307
2 סכומים בגין נכסים שנוכו לצורך קביעת הון רובד ראשון	(22)
3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	30,285
חשיפות בגין נגזרים	
4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתה של בטחון משתנה במזומן כשיר)	19
5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	30
6 גילום (up-gross) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-
7 ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים	-
8 רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח	-
9 סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-
10 קיזוזים רעיוניים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו	-
11 סך חשיפות בגין נגזרים	49
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	
12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא הכרה בקיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית	-
13 סכומים שקוזזו של מזומן לשלם ושל מזומן לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-
14 חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-
15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן	-
16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-
חשיפות חוץ מאזניות אחרות	
17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	5,619
18 התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי	(3,499)
19 סך חשיפה חוץ מאזנית	2,120
הון וסך החשיפות	
20 הון רובד ראשון	2,128
21 סך החשיפות	32,454
יחס המינוף	
22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218	6.6%

ג. התאמה לדוחות הכספיים

אין הבדל מהותי בין סך הנכסים במאזן לבין סך החשיפות המאזניות לצורך יחס המינוף.

ד. שינויים מהותיים בתקופת הדיווח

ביחס ליום 30.9.2015, אין שינוי מהותי במרכיבים המשמשים לחישוב יחס המינוף.

יחס המינוף ליום 30.9.2015 עמד על שיעור של 6.7%.

חלק ד' - חשיפת סיכון והערכתו**5. גילוי איכותי כללי**

לפרטים בדבר [פרופיל סיכון](#) של הבנק וטבלת גורמי סיכון, ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#) בדוח הכספי.

א. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מבנה, תהליכים ופונקציות מפתח בניהול הסיכונים

1. מבנה ארגוני ופונקציות מפתח בניהול הסיכונים
הבנק פועל על פי מסגרת ניהול סיכונים שנקבעה בקבוצה, בהתאמה לאופי הפעילות של הבנק, הסביבה בה הוא פועל ובהתאם להנחיות בנק ישראל. ממשל ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה.

- **קו הגנה ראשון** כולל את קווי העסקים ובהם יחידות עסקיות ותפעוליות, אשר נוטלות סיכונים ונושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים הגלומים בפעילותן באמצעות תהליכי ליבה בניהול סיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח).

- **קו הגנה שני** כולל את החשבות, אגף הייעוץ המשפטי, מזכירות הבנק ואת חטיבת ניהול הסיכונים אשר תפקידו לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת, כלל תאגידית של סיכונים, לתכנן ולפתח את מסגרת העבודה לניהול סיכונים, לקבוע מתודולוגיות, לאתגר את ניהול הסיכונים של קו הגנה ראשון ולהציג את מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון.

- **קו הגנה שלישי** כולל את הביקורת הפנימית אשר בוחנת את תקינותם ויעילותם של הבקורות ותהליכי ניהול הסיכונים ומאבחנת חולשות פוטנציאליות בבקרה הפנימית.

ככלל, בבנק מונו מנהלי סיכון מקו ההגנה הראשון, בדרך כלל במעמד חבר הנהלה, ובקרי סיכון מקו ההגנה שני. פיקוח ובקרה על ניהול סיכון מתבצעים באמצעות תהליכי ניהול סיכונים ופונקציות מפתח כמפורט להלן:

- **הדירקטוריון:** נושא באחריות לעסקי הבנק ולאיתנותו הפיננסית ופועל בהלימה להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל. פעילותו מעוגנת בנוהלי עבודה תומכים לפעילותו ולפעילות ועדותיו השונות. הדירקטוריון מתווה מסגרת ומדיניות ניהול סיכונים ומפקח אחר השינויים בפרופיל הסיכון, מתווה את הצהרת התיאבון לסיכון והמגבלות השונות שנקבעו מכוחה. הדירקטוריון אחראי על התווית אסטרטגיה ומדיניות המאפשרים מימוש [היעדים העסקיים](#) בראייה ארוכת טווח אשר שומרים על יציבות הבנק. הדירקטוריון מפקח על פעולות ההנהלה ומוודא שהן עקביות עם האסטרטגיה והמדיניות.

- **ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי ניהול סיכונים וציות. הוועדה דנה וממליצה לדירקטוריון על מדיניות החשיפה לסיכונים השונים של הבנק ומפקחת על יישום המדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 310. הוועדה מקבלת דיווחים שוטפים ותקופתיים בעניינים שונים, לרבות מסמך סיכונים רבעוני, מסמכי מדיניות, מסמך "ICAAP" ועוד. הוועדה מקבלת דיווחים לפי הצורך בנושאי סיכון אשראי וסיכון תפעולי משתי ועדות דירקטוריון אחרות, כמפורט להלן.

- **ועדת אשראים דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי אשראי. הוועדה משמשת כזרוע של הדירקטוריון בפקוח על סיכון אשראי של הבנק. בין השאר, הוועדה ממליצה לדירקטוריון על מסגרת ניהול סיכון אשראי, אסטרטגיה ומדיניות האשראי, לרבות [מגבלות](#) תיאבון לסיכון ו**סיבולת לסיכון** כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו- 311. הוועדה מקבלת דיווחים וסקירות שוטפות בנוגע לאיכות תיק האשראי. לוועדה קיימות סמכויות לאישור אשראים ספציפיים בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.
- **ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי תגמול וניהול סיכון תפעולי וסיכון טכנולוגיות המידע. הוועדה ממליצה לדירקטוריון על מדיניות החשיפה לסיכון תפעולי ועל מדיניות ותכנית התגמול (כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין 301A), ומגישה את הערכתה לגבי אפקטיביות מדיניות ומנגנוני התגמול והעמידה בדרישות הפיקוחיות. הוועדה אחראית לוודא שמדיניות התגמול עקבית עם התרבות הארגונית של הבנק, עם המטרות והאסטרטגיה ארוכות הטווח ועם סביבת הבקרה.
- **ועדת ביקורת דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי ביקורת ודוחות כספיים. הוועדה תורמת לשיפור תרבות ניהול סיכונים וציות בבנק, כנגזרת מהמעקב אחר הטיפול בליקויים העולים מדוחות ביקורת פנימיים וחיצוניים. כמו כן היא דנה בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים, הכוללים היבטים של ניהול סיכונים (לרבות דיווח זה ו**הפרשות להפסדי אשראי**).
- **הנהלת הבנק:** נושאת באחריות המלאה לניהול הסיכונים. ההנהלה מגבשת, מטמיעה ומיישמת מסגרת ניהול סיכונים, בהתבסס על התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון, מוודאת הקצאת משאבים נאותה לניהול הסיכונים לרוחב הבנק, מוודאת באופן תקופתי כי הפעילות עולה בקנה אחד עם תיאבון לסיכון ומדיניות הבנק. בנוסף, הנהלת הבנק נושאת באחריות לקיום נאות של תהליכי ניהול סיכונים כמפורט בהמשך, לרבות יישום תהליך "מוצר חדש", קיום אפקטיבי של מסגרת בקרה פנימית ויישום עיקרון הפרדת תפקידים, תהליכי סקירות סיכון תקופתיות, אישור מסמכי מדיניות לניהול סיכון, אסטרטגיה ותכניות עבודה, תהליך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, שילוב נאות ומעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, ניטור שוטף של [אינדיקטורים](#), יישום [מבחני קיצון](#) הוליסטיים, ופיתוח ותיקוף מודלים. בחלק מהתהליכים ההנהלה מפעילה ועדות מקצועיות אשר ממליצות בהיבטי ניהול סיכונים.
- **ועדת ניהול סיכונים הנהלה:** ועדה בראשות המנהל הכללי. הוועדה מקבלת דיווחים שוטפים באשר להתפתחות הסיכונים השונים בבנק ודנה בהמלצות לשינויים והתאמות בתהליכי ניהול הסיכונים, השינויים בסביבת הסיכון ומפקחת אחר יישום מסגרת ניהול סיכונים. הוועדה דנה ומאשרת נושאים ומסמכים בניהול סיכונים לפני שהם מוגשים לוועדות הדירקטוריון.
- **מנהל סיכונים ראשי:** מר גלעד אליגון, סמנכ"ל, חבר הנהלה, מנהל חטיבת ניהול סיכונים, אחראי למסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הבנק ומדווח להנהלה ולדירקטוריון באופן שוטף על התפתחות פרופיל הסיכון בבנק ובמידה וחלה חריגה מהמגבלות שנקבעו. מנהל הסיכונים הראשי הינו בלתי תלוי, בעל מעמד וסמכות, עצמאות ואחריות כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 310 ומדווח ישירות ובאופן סדיר למנהל הכללי ולדירקטוריון הבנק.

- **פונקציות ניהול הסיכונים:** מהווה את קו ההגנה השני וכוללת את חטיבת ניהול הסיכונים, חשבות הבנק, מזכירות הבנק והאגף לייעוץ משפטי. פונקציות ניהול הסיכונים כפופה ישירות למנהל הכללי ופועלת במסגרת ניהול סיכונים שנקבעה בקבוצה. הפונקציה אחראית לפיתוח מתודולוגיות, כלים, מדדים ושיטות עבודה לניהול הסיכון. הפונקציה משלימה ומאתגרת את ניהול הסיכונים של קווי העסקים והיחידות התפעוליות ומעורבת בין היתר בהחלטות עסקיות מהותיות, בקביעת מסגרת ניהול סיכונים כלל תאגידית, בריכוז ותיאום תהליך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, בתהליך מוצר חדש, הפקת דיווח רבעוני לדירקטוריון ולציבור, בשיפור והטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות, בקביעת וניטור מגבלות התיאבון לסיכון, בבחינת פרופיל הסיכון, בריכוז מסמכי מדיניות ניהול סיכון, בריכוז תהליך תיקוף בלתי תלוי של מודלים, בתהליכי אישור חשיפת אשראי מהותיות ובתהליכי סיווג והפרשה להפסדי אשראי כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. מעמד פונקציות ניהול הסיכונים בבנק מעוגן במסמכי המדיניות, התהליכים והנהלים בבנק.

הפונקציה כוללת בתוכה גם את פונקציות הציות, הפועלת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, ואחראית, בין היתר, גם על נושאי איסור הלבנת הון ומימון טרור, ועל אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך.

2. תהליכים מרכזיים בניהול סיכונים

(1) ניהול סיכונים קבוצתי

דירקטוריון והנהלת הבנק נושאים באחריות לתהליכי ניהול סיכונים אפקטיביים בבנק. הנהלת הבנק, בפיקוח הדירקטוריון, מוודאת כי המערכות והתהליכים, שנקבעו ברמת הקבוצה, לניהול הסיכונים הולמים את אופי פעילות הבנק. לפיכך, מסמכי היסוד לניהול סיכונים גובשו על ידי הבנק בהתאמה למסמכים מקבילים שאושרו בחברה האם, והבנק מתבסס במסגרת ניהול הסיכונים על תשתיות שפותחו בחברה האם ועל תהליכים ומתודולוגיות לניהול סיכונים בחברה האם. דיווחים באשר לחריגה מהמגבלות שנקבעו לסיכונים השונים, והתפתחויות שחלו בפרופיל הסיכון של הבנק מדווחים על ידי הבנק לחברה האם, באופן שוטף.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה האם, אחריות מנהל הסיכונים הראשי (של החברה האם) למסגרת ניהול הסיכונים לרוחב הקבוצה מיושמת הלכה למעשה במתכונת של "הנחיה מקצועית מחייבת". הנחיה זו מסדירה את הטיפול בנושאי תיאום וביניהם: הקשר עם רשויות הפיקוח והרגולציה, מסמכי מדיניות לניהול סיכונים, תכניות עבודה שנתיות, פורומים וועדות קבוצתיות ודיווחים.

(2) הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP

פרופיל הסיכון של הבנק נבחן ומוערך על ידי פונקציות ניהול הסיכונים בתהליך עצמאי (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המבוצע לרוב אחת לשנה. בתום התהליך נערך על ידי מנהל הסיכונים הראשי מסמך ICAAP, הכולל הערכה לגבי נאותות ההון הנדרש ביחס לחשיפה המשוקללת של הבנק לסיכונים שונים, בהתחשב בסביבה העסקית, הרגולטורית והארגונית בה פועל הבנק, והשינויים שחלו בפרופיל הסיכון, ובראייה צופה פני עתיד. הערכת פרופיל הסיכון מדווחת להנהלת הבנק ולדירקטוריון. תהליך ה- ICAAP מבוצע תוך אימוץ מתודולוגיות החברה האם. חטיבת ניהול סיכונים מרכזת את הטיפול בתהליך ומצויה בקשר שוטף עם גורמים מקבילים בחברה האם, על מנת להגיע ליישום מתודולוגי אחיד ככל הניתן, שינויים והתאמות מבוצעים בתיאום. תהליך ה- ICAAP כפוף לסקירה בלתי תלויה של הביקורת הפנימית, לאתגור מטעם החברה האם ולהערכת הרגולטור באמצעות ה- SREP (Supervisory Review and Evaluation Process).

(3) תיאבון לסיכון

תיאבון לסיכון הוא אחד הכלים המרכזיים לפיקוח על הסיכונים אותם נוטל הבנק. הדירקטוריון, בעת התווית המסגרת לניהול סיכונים, מתווה את הצהרת התיאבון לסיכון המהווה בסיס למדיניות ניהול הסיכונים, לקביעת מגבלות וספי התרעה. בעת התווית הצהרת תיאבון לסיכון מובאים בחשבון אסטרטגיה עסקית, שינויים סביבתיים, סיכונים מהותיים (קיימים ומתהווים), השפעות תרחישי קיצון, אילוצי הון ותכנון, מקורות מימון ומחויבויותיו של הבנק (כגון דרישות ומגבלות רגולטוריות). הדירקטוריון מאשרר את הצהרת התיאבון לסיכון אחת לשנה בהתבסס על מידע ומדדים מעודכנים. אם נדרש שינוי בהצהרת תיאבון לסיכון, השינוי מתבצע בהליך מסודר ומתועד. מגבלות מרכזיות מהתיאבון לסיכון, מנוטרות ומדווחות באופן שוטף.

(4) מסגרת הבקרה הפנימית

מסגרת הבקרה הפנימית הינה תהליך מתמשך בכל רמות הבנק שמטרתו למנוע, לצמצם או לאפשר גילוי מוקדם של כשלים או אירועים שגרמו או עלולים לגרום לנזק כספי, נזק תדמיתי או להפרה של רגולציה ונהלים.

מסגרת זו מורכבת מחמישה רכיבים הקשורים זה לזה: פיקוח ההנהלה ותרבות הבקרה, זיהוי והערכת סיכונים, פעילויות בקרה והפרדת תפקידים, מידע ותקשורת ופעילויות ניטור ותיקון ליקויים.

רכיבים אלה שזורים ומיושמים בתהליכי העבודה בבנק, מקבלים ביטוי גם במסגרת ניהול סיכונים שנקבעה בקבוצה ובאים לידי ביטוי בבנק בתהליכים הבאים: קיומו של מבנה ממשל תאגידי הבא לידי ביטוי במבנה ארגוני ותהליכי עבודה היוצרים הפרדה בין פעילויות מהותיות שטמון בהן ניגוד עניינים, אישור מסמכי מדיניות ומסמכי אב בבנק, מנגנון דיווחים להנהלה, לדירקטוריון ולחברה האם, אישור ואשרור עיתי של מסמכי מדיניות לניהול סיכונים וביצוע סקירות עתיות של הסיכונים השונים, סקירת מסמך סיכונים רבעוני ואינדיקאטורים, קיום הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, הפרדת תפקידים בין תכנון ההון לחישוב וניטור יחס הלימות ההון, דיווחים שוטפים ותקופתיים להנהלה ולדירקטוריון של גורמי בקרה וביקורת על ממצאי ותוצאות פעילויות הבקרה שבוצעו, מנגנון מעקבים אחר החלטות של הנהלה ודירקטוריון, טיפול שוטף בממצאים שעולים בדוחות בקרה, ביקורות פנימיות וחיצוניות, מערך נהלים מקיף (כולל התייחסות לתהליכי בקרה) המכסה את הפעילויות המתבצעות בבנק, תהליכים ממוחשבים עם בקורות ממוכנות מובנות, הערכת אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים (SOX), מדיניות תגמול הכוללת מנגנון הבא לרסן נטילת סיכונים מעבר לתיאבון לסיכון של הבנק.

בנוסף, מעת לעת מבוצעים תהליכים המקנים הערכה של איכות ואפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית, בין היתר: הערכה עצמית של הדירקטוריון ושל ההנהלה, הערכה עצמית של פונקצית ניהול הסיכונים, הערכת הבקרה וניהול הסיכונים בבנק מטעם החברה האם, הערכה מטעם פונקצית ניהול הסיכונים כלפי גורמי ניהול הסיכונים ביחידות אחרות.

הביקורת הפנימית מעריכה את מסגרת הבקרה הפנימית, בין היתר, באמצעות:

- ביצוע ביקורות פנימיות בהתאם לתכנית עבודה.
- ביצוע תהליך הערכה שנתית.
- ביצוע סקירה בלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP.

(5) מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות

דירקטוריון והנהלת הבנק סוקרים ומאשרים תקופתית מסגרת ניהול סיכון המעוגנת במסמכי מדיניות לניהול סיכון עבור הסיכונים המהותיים בבנק. מסמכים אלה ומסמכי תשתית נוספים, בשילוב עם האסטרטגיה, תכניות העבודה, מגבלות התיאבון לסיכון והאינדיקטורים מהווים את הבסיס להסדרת תחומי האחריות והסמכות של פונקציות הקשורות לניהול הסיכון ותורמים ליכולת הבנק לנהל סיכונים בצורה אפקטיבית לצורך יישום הוראות בנק ישראל. מסגרת ניהול סיכון מאושרת בוועדות המוסמכות על פי לוח זמנים שנקבע בדירקטוריון. מסגרת ניהול סיכון מפרטת את העקרונות, כללי העבודה לניהול סיכונים, תהליכי ניהול סיכונים, מגבלות ותיאבון לסיכון ותשתית לניהול הסיכון. קיימים צעדים משלימים נוספים לרבות: עדכון נהלים ובקורות ליישום המדיניות, ביצוע סקירות עתיות של הסיכונים.

(6) מסמך סיכונים רבעוני

מסמך סיכונים רבעוני מציג את פרופיל הסיכון בבנק על מנת לאפשר לדירקטוריון לזהות סיכונים מהותיים אליהם חשוף הבנק, וכן לעקוב אחר פעולות ההנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון לסיכון ועם מסגרת ניהול סיכון שאושרה על ידו. האחריות לריכוז התהליך והצגתו לדירקטוריון היא של מנהל סיכונים ראשי. מסמך סיכונים רבעוני כולל בין היתר: תיאור התפתחות בסביבת ופרופיל הסיכון ובגורמי הסיכון של הבנק לעומת התיאבון לסיכון ומגבלות החשיפה שנקבעו, התייחסות לכלל הסיכונים המהותיים וניתוח של הגורמים בעלי ההשפעה המהותית על פרופיל סיכון הנוכחי והעתיד של הבנק, פירוט חולשות וליקויים מרכזיים שזוהו בקשר לניהול הסיכונים לרבות אופן הטיפול בהם. טרם דיון במסמך במליאת הדירקטוריון, מתקיימים דיונים מקדימים בוועדת ניהול סיכונים הנהלה ובוועדת ניהול סיכונים דירקטוריון.

(7) ביקורת פנימית והחברה האם

בבנק פועלת מבקרת פנימית ראשית עצמאית ובלתי תלויה אשר כפופה לדירקטוריון כנדרש בהוראות בנק ישראל. הביקורת הפנימית פועלת בהתאם לתכנית עבודה רב שנתית המאושרת בוועדת ביקורת דירקטוריון ובמליאת הדירקטוריון. הפעילות מבוצעת תוך שיתוף פעולה מקצועי עם הביקורת הפנימית של החברה האם. המבקרים של הבנק משתתפים בין היתר בכנסים, בימי הדרכה ומפגשים של מערך הביקורת הפנימית של החברה האם לבחינת סוגיות מקצועיות ותיאום ציפיות בנושאים קבוצתיים, כדוגמת הליך הסקירה הבלתי תלויה.

(8) אסטרטגיה ותכניות עבודה

הבנק פועל בהתאם לאסטרטגיה עסקית שנקבעה בקבוצה, תוך תיאום ודיווח שוטף. דירקטוריון הבנק מתחשב ביעדי האסטרטגיה, במטרות העל, באילוצי התיאבון לסיכון, בתקציב גידול נכסי סיכון של הקבוצה, במדיניות ניהול סיכון כוללת של הקבוצה ובעקרונות ממשל תאגידי של החברה האם, תוך התאמה לאופי הפעילות, סביבת הסיכון ולמבנה ואופי הבנק. השפעת שינויים שחלו וצפויים לחול בסביבת הסיכון נלקחים בחשבון על ידי הדירקטוריון והנהלה בעת הכנת תכניות העבודה, כמו גם בעת אישור תכנית אסטרטגית רב שנתית. חטיבת ניהול סיכונים משתלבת באופן מובנה בתהליכים אלה ומעריכה את השפעת תכניות אלה על פרופיל הסיכון ואת הלימתן לתיאבון לסיכון.

(9) שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה

התייחסות רלוונטית להיבטי ניהול סיכונים משולבת בתכניות עבודה של יחידות הבנק. בין היתר נדרשת התייחסות היחידות לשינויים בסביבת הסיכון, רגולציה, זיהוי הערכה והפחתה של מוקדי סיכון וחולשות.

(10) מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות

החשבונאי הראשי, היועצת המשפטית הראשית ומנהל הסיכונים הראשי הינם משתתפים קבועים בישיבות ההנהלה ומעורבים בקבלת החלטות מהותיות. הם שותפים, בין היתר, בתהליכים מהותיים לרוחב הבנק לרבות, פרויקטים מהותיים ובחינת תהליך מוצר חדש. בנוסף, מנהל הסיכונים הראשי שותף גם בבניה וליווי תכניות עבודה, תכניות אסטרטגיות וקביעת סיווגים והפרשות.

(11) סקירות תקופתיות של הסיכונים

אחת לתקופה, בהתאם לתכנית שנתית סדורה המאושרת על ידי הדירקטוריון, מנהל סיכון סוקר את פרופיל הסיכון שבאחריותו. הסקירה מהווה חלק בלתי נפרד מהפיקוח על מסגרת ניהול סיכון וזו מאותגרת על ידי פונקצית ניהול הסיכונים. הסקירה כוללת לדוגמה: התייחסות לסביבת הסיכון, סיכונים קיימים ומתהווים, גורמי ומוקדי סיכון, יישום מדיניות ניהול סיכון, עמידה במגבלות תיאבון לסיכון ויישום סביבת בקרה. כפועל יוצא פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת עדכניות מסגרת ניהול סיכון לאור מגבלות תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

(12) מוצר חדש

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, בטרם הפעלה של מוצרים / פעילויות מהותיים חדשים או עדכון מהותי של פעילות קיימת, מנהל בבנק תהליך סדור ושיטתי, שמבטיח זיהוי והערכה נכונים של סיכונים הגלומים במוצר החדש, תוך בחינת השפעתם על פרופיל הסיכון, בין היתר, באמצעות ספי מהותיות, ווידוא נאותות התשתיות והבקורות התומכות בהפעלתם. התהליך האמור מוסדר במסמך מדיניות ייעודי, בנוהל עבודה ובכלים תומכים שמיושמים בבנק ומותאמים למדיניות החברה האם. הטמעת התהליך בבנק תורמת ליכולת לזהות ולהעריך סיכונים חדשים בהתהוותם, ולוודא היערכות וגידור נאותים של הסיכונים, באמצעות תהליכי עבודה תומכים, תשתיות ובקורות. תהליך זה כפוף לבקרה ופיקוח של ההנהלה והדירקטוריון ומנוהל בתיאום עם החברה האם.

(13) מבחני קיצון

הבנק משתמש במבחני קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול סיכונים (לרוב בסיכון אשראי, שוק ונזילות). מבחני קיצון משמשים בתהליך שוטף לזיהוי והערכת מוקדי סיכון ואזורי פגיעות, כחלק מהערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP ובעת אתגור תכנון ההון לרבות עמידה במגבלות תיאבון לסיכון שקבע הדירקטוריון. מבחני קיצון מבוצעים על פי הנחיות בנק ישראל ובהתאם למתודולוגיה שנקבעה בקבוצה, בהתאמות הנדרשות לאופי הפעילות של הבנק. הדירקטוריון וההנהלה מעורבים בקביעת מטרות מבחני הקיצון, הגדרת התרחישים ובוחנים את סבירות התוצאות. מנהלי סיכון אשראי, שוק ונזילות מתחזקים תכניות מגירה להפחתת סיכונים.

(14) פיתוח ותיקוף בלתי תלוי של מודלים

הבנק משתמש במספר מודלים, כגון מודלים סטטיסטיים, אקטוארים וכלכליים. שימוש במודלים ומורכבותם חושפים את הבנק לסיכונים המתבטאים, בין היתר, בסיכון לאומדנים מוטעים. הבנק מפחית את הסיכון שבשימוש במודלים על ידי עקרון הפרדת התפקידים בין מפתח המודל והאחראי על השימוש במודל, לבין מתקף בלתי תלוי של המודל. פיתוח המודלים מבוצע תוך הקפדה על תיעוד, שימוש זהיר במודל המלווה בבקורות מובנות ותוך מודעות למטרת ולמגבלות המודל.

בטרם הפעלת מודל בבנק, הבנק מנהל תהליך בלתי תלוי לתיקוף מודלים, באחריות חטיבת ניהול סיכונים. התהליך כולל פעולות שתכליתן לוודא כי המודל פועל כצפוי, בהתאם למטרות ולשימושים להם יועד. בתהליך התיקוף נבחנים, בין היתר, הקלט, העיבוד, הנתונים, הפרמטרים, הנחות היסוד, המתודולוגיה, הבקורות, מגבלות המודל, תוצאות המודל והשימוש בהם. הבנק פועל בהתאם למדיניות ניהול סיכון במודלים שאושרה בדירקטוריון. הבנק מתחזק קטלוג מודלים ומגבש תכנית עבודה רב שנתית, הכוללת תהליכי בקרה בתדירות ובתעודף שנקבעים בהתאם לפרופיל סיכון המודל, ולשינויים במודלים או בסביבת הסיכון. תהליכים אלה מתבצעים בהלימה להנחיות בנק ישראל ולמתודולוגיה של החברה האם.

ב. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תרבות ניהול סיכונים וציות

ביוני 2014 אושרה בבנק תכנית רב שנתית לשיפור הטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות. תכנית זו מתווה ערכי יסוד התומכים בתרבות סיכון ראויה והתנהגויות רצויות בבנק, ורואה בציות למסגרת ניהול סיכון חלק משמעותי מתכניות הפיתוח המקצועי, ההערכה, הקידום והתגמול של העובדים. פונקצית ניהול הסיכונים מובילה תהליך זה בשיתוף גורמים רלוונטיים בבנק, תוך דיווח תקופתי להנהלה ולדירקטוריון. הבנק פועל לשיפור הטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות במטרה לבסס תרבות סיכון נאותה התומכת בניהול סיכונים אפקטיבי, מקדמת נטילת סיכונים נאותה, ומבטיחה זיהוי, מדידה וטיפול כנדרש בסיכונים השונים.

תרבות ניהול סיכונים וציות שהבנק מקדם תוביל לשיפור תקשורת אפקטיבית בין קווי ההגנה, לשיפור ההבנה והמקצועיות בנושאי ניהול סיכונים וציות ושיפור ההתנהגות. הבנק מייחס חשיבות רבה לשיפור הטמעת התרבות אשר, בדומה לתרבות תאגידית, מתפתחת לאורך זמן.

6. סיכון אשראי

סיכון אשראי הינו סיכון להיווצרות הפסדים כתוצאה מחוסר יכולת של לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו, בחלקן או במלואן. תפיסת ניהול סיכון אשראי בבנק מכוונת להבטיח איזון נאות בין גורמים עסקיים היוצרים באופן ישיר את החשיפה לסיכון אשראי ומנהלים אותה, לבין גורמים העוסקים בפיקוח, בקרה והערכת סיכונים בלתי תלויה ולבין גורמים העוסקים בביקורת. ניהול סיכון אשראי בבנק כולל את ניהול סיכון ריכוזיות וסיכון סביבה.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

א. מדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, אשר הדירקטוריון מאשר אחת לשנה, בנוהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. המסגרת מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. המסגרת כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול סיכון מבוססת על מסגרת ניהול סיכון של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. המסגרת לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.

מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להוות מסגרת לניהול סיכון אשראי ולהשגת תשואה הולמת לפרופיל הסיכון ובהלימה למגבלות ולתיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

ב. אסטרטגיה ומדיניות האשראי

אסטרטגיה ומדיניות האשראי מעוגנים במסמכים ייעודיים, שהדירקטוריון מאשר לפחות אחת לשנה, ונערכים בהתאמה לדרישות המופיעות בהוראות ניהול בנקאי תקין. הבנק בוחן שינויים בסביבה העסקית ופועל לשינוי מדיניות בעת הצורך. מסמכי אסטרטגיה ומדיניות האשראי מתווים את עקרונות האשראי העיקריים בבנק, מהם נגזרים נוהלי האשראי, [היעדים](#), המגבלות והבקורות עליהם מתבצע מעקב רבעוני שוטף. מדיניות האשראי הולמת למדיניות ניהול סיכון אשראי של הבנק והחברה האם. מדיניות האשראי מתייחסת בין היתר לענפי משק, ריכוזיות לוויים, מוקדי סיכון, עקרונות במתן אשראי, כללים לדירוג ולתמחור וכללים להפחתת סיכון אשראי על ידי [ביטחונות](#) והטיפול בהם.

ג. תהליכים

1. חיתום אשראי ללקוח עסקי מוגדר באמצעות מסמכי מדיניות, נהלים, סמכויות ותהליכי עבודה. תהליך חיתום אשראי הינו מובנה וכולל: ממשק בין לקוח לגורם אשראי, כתיבת בקשת אשראי, ניתוח בקשה, דיון ואישור הבקשה בהתאם למדרג סמכויות האשראי, מתן האשראי ולאחר מכן בקרה שוטפת על תיק הלקוח. במסגרת חיתום האשראי מבוצע ניתוח כלכלי ועסקי של הלקוח לצורך איתור והערכת סיכון אשראי בפעילותו ובחשיפת הבנק אליו ואל צדדים קשורים אליו, ככל שקיימים. באישור אשראי עסקי נבחנים היבטים כגון מטרת האשראי, היקף אשראי מבוקש, [מח"מ](#) אשראי, כושר פירעון, חוסן פיננסי, טיב הביטחונות, הענף, טיב הלקוח, דירוגו וניסיון העבר.

2. אשראי צרכני מאופיין בסכומים קטנים יחסית ובפיזור גבוה. מתודולוגיה ונהלים לבדיקת בקשות אשראי ללקוחות פרטיים מתמקדים בהכרת הלקוח וצרכיו וביכולת ההחזר שלו. כמו כן, נעשה שימוש במודל דירוג (Credit Scoring) לצורך קביעת דירוג והמלצת אשראי ללקוחות קיימים. חיתום האשראי בתחום ההלוואות לדירוג מתבצע תוך בחינת עמידת הלווה בכללי הרגולציה ובחינה מעמיקה של הלווה, בדגש על יכולת ההחזר שלו, ובחינת העסקה, מטרותיה והבטוחה המשועבדת בגין האשראי.

3. איתור וטיפול בחובות בעייתיים: הבנק פועל על פי נהלים המגדירים קריטריונים לזיהוי אשראים בעלי פוטנציאל בעייתי, על מנת לטפל בזמן אמת בהסדרת אשראי ללווים עם קושי ו/או פיגור בהחזר האשראי, וכן להבטיח סיווג אשראים בעייתיים ו/או ביצוע הפרשות, במועד המתאים. התהליך כולל בין היתר: זיהוי, איתור וסימון לוויים בעלי תסמינים שליליים, באמצעות מערכת מחשוב ייעודית ובאמצעות רשימות מעקב, זיהוי לקוחות שחלה הרעה במצבם הפיננסי ו/או ביכולתם לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כחובות בעייתיים (חובות תחת הגדרה "בהשגחה מיוחדת", "נחות" ו-"פגום") ועריכת הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: חוסן פיננסי ו/או ערבויות בעלים, היקף ואיכות הביטחונות, אומדן ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי של החייב. כמו כן מתבצעות הפרשות על בסיס קבוצתי לפי ענפי משק.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, ביקורת פנימית והחברה האם, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון, פיתוח ותיקוף בלתי תלוי של מודלים ותרבות ניהול סיכונים וציות. להרחבה ראה [גילוי איכותי כללי](#).

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון אשראי מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר אמיר קליבנוב, סמנכ"ל, מנהל החטיבה העסקית-מסחרית, הינו מנהל סיכון האשראי של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת אשראים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון אשראי ריכוזיות וסביבה בראשות מנהל הסיכון וועדות אשראי פרטניות, בהתאם למדרג סמכויות המפורט במדיניות, בנהלים, בכתבי סמכויות ובתהליכי העבודה.

קו הגנה ראשון כולל חטיבות עסקיות הנוטלות סיכון אשראי ומקיימות סביבת בקרה פנימית. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, הבנק מפעיל מספר יחידות בקרה ייעודיות המקיימות תהליכי בקרה מבוססת סיכון, בין היתר אחר חידושי מסגרות אשראי, מעקב ספציפי אחר לוויים, חריגים, בדיקת מסמכי האשראי. קו הגנה שני, במסגרת פונקצית ניהול הסיכונים, כולל מספר יחידות בקרה בלתי תלויות המקיימות בקרה מבוססת סיכון, בין היתר על מדגמי בקשות אשראי, נאותות דירוג לוויים, נאותות סיווג חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי. לצד פעולות אלה חטיבת ניהול סיכונים אחראית לגיבוש אסטרטגיה ומדיניות האשראי, מסגרת ומדיניות ניהול סיכון, ניטור וניתוח תיק האשראי. החטיבה משתתפת פעילה בוועדות אשראי לרבות הוצאת חוות בלתי תלויה בזמן אמת הנוגעת לחלק מעסקאות האשראי (לפי עקרון המהותיות), בקרת אשראי על לוויים פרטניים, מספקת חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על [איכות ניהול](#) סיכון האשראי ומעבירה דיווחים בלתי תלויים ישירות לדירקטוריון אודות חריגות ממדיניות האשראי ומגבלות [תאבון לסיכון](#).

3. אופי והיקף מערכות הדיווח על הסיכון

ככלל, הבנק נשען על מערכות מידע של החברה האם ומשולב בפרויקטים לשיפורן במידה ונדרש. המערכות עונות לדרישות הרגולציה ומאפשרות תפעול, ניהול, מעקב ומדידה ופיקוח אחר סיכון אשראי. נוסף על פעילות ליבה תפעולית (הקמת קווי אשראי, מתן הלוואות, ניכיון שיקים, ניהול כרטיסי אשראי, ניהול בטוחות וניהול ערבויות), פועלות מערכות התומכות בניהול סיכון אשראי כדוגמת: ניהול מסגרות אשראי, ניהול מידע הנדרש לקבלת החלטות אשראי, מעקב ובקרה אחר מצב לווה, מערכת לדירוג לווים, מערכת לקבלת התרעות על חולשות פוטנציאליות בחשבון, מערכת לדיווח על חשיפות אשראי "גדולות" ו"גדולות מאד" כהגדרתן, מערכת לניהול דיווח על חובות בעייתיים ו**הפרשות להפסדי אשראי** ומערכת למדידת חשיפת סיכון אשראי.

4. מדיניות הפחתת סיכון

על פי הוראות בנק ישראל, יכולים התאגידים הבנקאיים לקבל הקלה בדרישות ההון בגין שימוש בשיטות של הפחתת סיכון אשראי (CRM), בכפוף לקיום ודאות משפטית. ודאות משפטית מחייבת, בין היתר, כי כל המסמכים הקשורים להבטחת עסקאות, מסמכי קיזוז, ערבויות וכיוצ"ב, יהיו מחייבים כלפי כל הצדדים וברי אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. הבנק פועל בהתאם לגישה הסטנדרטית להפחתת סיכון אשראי - להרחבה ראה גילוי **הפחתת סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית** וגם גילוי **דרישת הון בגין סיכון אשראי**.

5. הגדרות של הלוואות בפיגור והלוואות פגומות

הלוואה מוגדרת כ"הלוואה בפיגור" אם קיים פיגור בתשלום של החייב ביחס לתנאי הפירעון החוזיים של ההלוואה.

הוראות בנק ישראל מגדירות "תקופת פיגור בסיסית" במשך 30 יום, כדלקמן:

- בהלוואה הנפרעת בתשלומים חודשיים, כאשר לא שולמו שני תשלומים חודשיים או יותר, או כאשר קיים פיגור של למעלה מ- 30 יום בפירעון תשלום חודשי.
- בהלוואה הנפרעת בתשלומים תקופתיים לא חודשיים, כאשר קיים פיגור של 30 יום או יותר בפירעון תשלום תקופתי.
- בהלוואה לדיר שחלים לגביה הכללים לחישוב הפרשות להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור" כאשר עומק הפיגור מגיע לחודשיים ומעלה.

הלוואות פגומות מסווגות על ידי הבנק, בהתאם לכללים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.
- חובות שנבדקו על "בסיס פרטני", שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות המובטחים היטב ונמצאים בהליכי גביה", כהגדרתם בהוראות בנק ישראל).
- כל החובות בטיפול משפטי.
- כל חוב אחר שנבדק על "בסיס פרטני" ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי תנאי הפירעון החוזיים של החוב.

6. תיאור הגישות והשיטות הסטטיסטיות לפיהן נקבעות הפרשות פרטניות וקבוצתיות הפרשות להפסדי אשראי מחושבות בהתאם להנחיות שנכללו בהוראות בנק ישראל ובמדיניות הבנק בנושא. ההנחיות מתייחסות לשתי קטגוריות עיקריות, כדלקמן:
- א. חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני:
- הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלה, מחושבות באחת מהשיטות הבאות:
- עבור חובות פגומים ה"מובטחים בביטחון", ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההון של הביטחונות.
 - עבור חובות פגומים אחרים, ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של שווי התקבולים הצפויים מהחייב. שיעור הריבית שבו מהווים התקבולים, נקבע על פי שיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.
- ב. חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:
- הבנק פועל לפי הוראת בנק ישראל מינואר 2015, חישוב הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי נגזר ממכפלת יתרות חוב הרשומות של האשראי לציבור במקדמי הפרשות להפסדי אשראי, הנקבעים לכל ענף משק ולכל סוג אשראי, וכולל עדכונים והנחיות נוספות לרבות:
- קביעת מקדם ההפרשה על בסיס "רכיב החלטה" ו"רכיב התאמה".
 - שימוש בממוצע נתוני ההפסד ההיסטוריים, עם עומק היסטורי של חמש שנים קלנדריות (בדוח שנתי), או ארבע שנים קלנדריות והרבעונים של השנה הנוכחית (בדוח ביניים) לטובת קביעת "רכיב ההחלטה".
 - תהליך מובנה המשמש לחישוב "רכיב ההתאמה" הנכלל במקדם ההפרשה להפסדי אשראי, ומשקף את שיעור ההפסד הגלום בתיק האשראי, הן בגין גורמים סביבתיים (לרבות: התפתחויות שליליות בשווקים, התפתחויות פוליטיות וכו'), והן בגין התפתחויות כמותיות ואיכותיות שחלו בתיק האשראי (לרבות: התפתחות החובות הבעייתיים, התפתחות המחיקות והגביות, חריגות ממגבלות רגולטוריות וממדיניות הבנק, התפתחויות איכותיות שחלו בנוהלי הבנק, בהנהלת הבנק, בבקרת האשראי, בקרב העובדים העוסקים בניהול האשראי וכו').
 - היקף "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", אינו נופל מיתרת ההפרשה הנוספת והכללית לאותו מועד, המחושבת על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 315.
 - הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת עומק הפיגור: ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראים אלה מחושבת לפי השיעורים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות. בנוסף, בהתאם להנחיה שפורסמה על ידי בנק ישראל (לכלל הבנקים) ערך הבנק הפרשה נוספת להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדיור, שלא נערכה בגינן הפרשה לפי עומק הפיגור, בגין הפסדים פוטנציאליים הגלומים בתיק ההלוואות לדיור הנובעים מפגיעה אפשרית באיכות תיק אשראי זה. בהתאם להנחיית בנק ישראל שיעור הפרשה זה לא יפחת מ- 0.35%.

- הפרשות להפסדי אשראי בגין "אנשים פרטיים": בשנים האחרונות נרשם גידול מואץ בהיקף האשראי שניתן במערכת הבנקאית למגזר אנשים פרטיים, ומאידך נרשם במערכת קיטון בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין פלח לקוחות זה. להערכת בנק ישראל, התפתחויות אלה משקפות הערכת חסר של סיכוני האשראי במערכת הבנקאית בגין סיכון אשראי זה. לפיכך, פרסם בנק ישראל ב-19.1.2015 הנחיה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לקבוע מרכיבי התאמה המתייחסים להפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין אנשים פרטיים, בשיעור של 0.75% לפחות מיתרת האשראי שניתן לפלח לקוחות זה (שלא סווג כבעייתי). ההנחיה נכנסה לתוקף ויושמה החל מהדוחות הכספיים ליום 31.12.2014.
- מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים): ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי, במקדם הפרשות להפסדי אשראי, שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי [CCF](#) שנקבעו בכללי באזל 2, או על פי מודל עסקי אחר).

7. מדיניות ניהול סיכון אשראי

- הבנק פונה לכל מגזרי הפעילות לצורך מתן אשראי לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי (משקי בית, עסקים קטנים ובינוניים). לאור הניסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, ניתן דגש בשנים האחרונות להרחבת הפעילות הבנקאית במגזר הקמעונאי והמסחרי.
- כמפורט לעיל, מדיניות ניהול סיכון אשראי נועדה בין היתר, לצמצם סיכון לפגיעה באיכות תיק האשראי וגידור הסיכונים הגלומים בו. מסמך אסטרטגיה ומדיניות האשראי כולל קווים מנחים ומגבלות לגבי היבטים שונים של תהליכי חיתום וניהול תיק האשראי, לרבות:
- היחס שבין האשראי לסך הנכסים והון הבנק.
 - שיעורי הגידול התקופתיים באשראי.
 - שיעורי האשראי במגזרי הפעילות השונים, ביחס לכלל האשראי בבנק, ומגמת השינוי בנתונים אלה.
 - חשיפות האשראי בחתך ענפי משק.
 - חשיפות לסוגי עסקאות מסוימים.
 - החשיפה לריכוזיות אשראי ומדיניות פיזור האשראי.
 - חשיפה לסיכונים סביבתיים.
 - מדיניות קבלת הביטחונות והסתמכות על ביטחונות.
 - מדיניות תמחור האשראי על פי דרגת הסיכון שלו.
 - התפלגות החשיפה לסיכון אשראי בחתך מגזרי הצמדה.
 - היבטים שונים בתחום חיתום האשראי לרבות קביעת מדרג סמכויות.

ב. סך כל חשיפות סיכון אשראי

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי, במיליוני ₪:

31/12/2014 *		31/12/2015	
יתרות ממוצעות	יתרות לסוף התקופה	יתרות ממוצעות	יתרות לסוף התקופה
מיליוני ₪			
22,376	23,849	24,623	25,831
4,783	3,810	3,220	3,408
58	57	52	49
5,325	5,293	5,373	5,632
1,096	1,123	1,158	1,105
33,638	34,132	34,426	36,025
		סה"כ	

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

ג. חשיפות לפי אזור גיאוגרפי

מועד הפירעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
מעל שנה	עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון אשראי בעייתי	סך הכל	לאחרים	לבנקים	לממשלות
לסך כל החשיפה למדינות זרות:								
ליום 31/12/2015								
174	180	6	-	-	354	96	161	97
178	187	55	-	-	365	205	160	-
352	367	61	-	-	719	301	321	97
16	5	28	-	-	21	18	3	-
מזה LDC*								
ליום 31/12/2014 *								
90	255	9	-	-	345	83	243	19
162	267	60	1	2	429	188	241	-
252	522	69	1	2	774	271	484	19
16	4	26	-	-	20	16	4	-
מזה LDC*								

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

** Least Developed Country - LDC

ד. חשיפות לפי צד נגדי

מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך צד נגדי לאשראי במיליוני ₪ * :

ליום 31/12/2015						
סך הכל	אחרים	סיכון אשראי אחר	נגזרים	אגרות חוב	הלוואות	
7,465	-	1	-	2,801	4,663	ריבוניות
501	-	41	7	213	240	סקטור ציבורי
756	-	23	24	293	416	תאגידים בנקאיים
11,334	-	3,525	15	101	7,693	תאגידים
935	-	-	-	-	935	בביטחון נדל"ן מסחרי
4,608	-	930	-	-	3,678	קמעונאיות ליחידים
5,850	-	897	1	-	4,952	עסקים קטנים
3,471	-	215	2	-	3,254	הלוואות לדיור
1,105	1,105	-	-	-	-	נכסים אחרים
36,025	1,105	5,632	49	3,408	25,831	סה"כ

ליום 31/12/2014*						
6,538	-	1	-	2,821	3,716	ריבוניות
578	-	36	12	292	238	סקטור ציבורי
1,483	-	24	25	532	902	תאגידים בנקאיים
10,717	-	3,300	16	165	7,236	תאגידים
939	-	-	-	-	939	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,860	-	823	1	-	3,036	קמעונאיות ליחידים
5,730	-	861	-	-	4,869	עסקים קטנים
3,164	-	248	3	-	2,913	הלוואות לדיור
1,123	1,123	-	-	-	-	נכסים אחרים
34,132	1,123	5,293	57	3,810	23,849	סה"כ

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים", ובגין סיווג מחדש של הלוואות לדיור.

** יתרת החשיפות מוצגות על בסיס, "יתרות החוב הרשומות", כמשמעותן בהוראות בנק ישראל.

מידע שפורט בסעיף זה הינו רלוונטי גם לגילוי הנדרש לפי סעיף [הלוואות פגומות](#) כמפורט בהמשך.

ה. תיק האשראי לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון

התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי בחתך תקופה חוזית לפירעון, במיליוני ₪ :

עד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פירעון	סך הכל תזרימי מזומנים
ליום 31/12/2015				
15,907	7,938	4,188	303	28,336
הלוואות				
856	2,045	687	-	3,588
אגרות חוב				
21	6	14	6	47
נגזרים				
3,592	1,045	11	984	5,632
סיכון אשראי אחר				
487	-	-	618	1,105
אחרים				
20,863	11,034	4,900	1,911	38,708
סך כל חשיפת האשראי				
ליום 31/12/2014*				
14,722	7,249	3,977	274	26,222
הלוואות				
870	1,852	1,330	-	4,052
אגרות חוב				
29	7	9	12	57
נגזרים				
3,480	881	13	919	5,293
סיכון אשראי אחר				
474	-	-	649	1,123
אחרים				
19,575	9,989	5,329	1,854	36,747
סך כל חשיפת האשראי				

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

1. תיק האשראי לפי סוג ענף עיקרי

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד, במיליוני ₪ :

ליום 31/12/2015						
חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 יום	בפיגור של 90 יום ומעלה		אחר	פגומים		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
3	-	1,678	24	31	1,623	בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,878	-	36	1,842	- פעילות בנדל"ן
-	-	339	-	6	333	שירותים פיננסיים
12	1	9,609	94	202	9,313	אחר
15	1	13,504	118	275	13,111	סך הכל מסחרי
20	24	3,271	57	-	3,214	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
14	7	3,521	42	26	3,453	- אחר
49	32	20,296	217	301	19,778	סך הכל ציבור בישראל
-	-	106	-	-	106	בנקים בישראל
49	32	20,402	217	301	19,884	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	82	63	-	19	בינוי ונדל"ן
-	-	333	-	31	302	מסחרי אחר
-	-	415	63	31	321	סך הכל מסחרי בחו"ל
-	-	39	-	-	39	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	4	-	-	4	- אחר
-	-	458	63	31	364	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	310	-	-	310	בנקים בחו"ל
-	-	768	63	31	674	סך הכל פעילות בחו"ל
49	32	20,754	280	332	20,142	סך הכל ציבור
-	-	416	-	-	416	סך הכל בנקים
49	32	21,170	280	332	20,558	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד, במיליוני ₪:

ליום 31/12/2014						
חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 יום	בפיגור של 90 יום ומעלה		אחר	פגומים		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
2	-	1,558	59	36	1,463	בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,752	1	31	1,720	- פעילות בנדל"ן
-	-	288	-	1	287	שירותים פיננסיים
12	1	8,915	77	204	8,634	אחר
14	1	12,513	137	272	12,104	סך הכל מסחרי
8	13	2,949	49	-	2,900	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
10	6	3,181	33	38	3,110	- אחר
32	20	18,643	219	310	18,114	סך הכל ציבור בישראל
-	-	434	-	-	434	בנקים בישראל
32	20	19,077	219	310	18,548	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	99	-	-	99	בינוי ונדל"ן
-	-	453	-	32	421	מסחרי אחר
-	-	552	-	32	520	סך הכל מסחרי בחו"ל
-	-	35	-	-	35	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	4	-	-	4	- אחר
-	-	591	-	32	559	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	468	-	-	468	בנקים בחו"ל
-	-	1,059	-	32	1,027	סך הכל פעילות בחו"ל
32	20	19,234	219	342	18,673	סך הכל ציבור
-	-	902	-	-	902	סך הכל בנקים
32	20	20,136	219	342	19,575	סך הכל

ז. הלוואות פגומות

למידע הנדרש לגילוי זה ראה גילוי [חשיפות לפי צד נגדי](#) לעיל.

ח. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

סך הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי	
		סך הכל	פרטי			
			אחר	לדיוור		
במיליוני ₪						
2015						
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לתחילת התקופה
67	-	67	6	3	58	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(137)	-	(137)	(53)	-	(84)	מחיקות חשבונאיות
102	-	102	48	-	54	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(35)	-	(35)	(5)	-	(30)	מחיקות חשבונאיות, נטו
367	1	366	55	16	295	יתרת הפרשה לסוף התקופה
29	-	29	2	-	27	מזה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
2014						
382	1	381	67	14	300	יתרת הפרשה לתחילת התקופה
15	-	15	(8)	(1)	24	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(167)	-	(167)	(50)	-	(117)	מחיקות חשבונאיות
105	-	105	45	-	60	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(62)	-	(62)	(5)	-	(57)	מחיקות חשבונאיות, נטו
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לסוף התקופה
15	-	15	2	-	13	מזה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

נתונים נוספים לגבי התנועה בהפרשות להפסדי אשראי נכללו [בביאור 13 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

7. סיכון אשראי, תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

א. תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

1. סוכנויות לדירוג אשראי וחברות דירוג אשראי
למטרת שקלול חשיפות סיכון, מסתמך הבנק והחברה האם על דירוגי אשראי של חברת מודיס (Moody's) שהינה סוכנות בינלאומית מוכרת לדירוג אשראי. הבנק פועל בהתאם למיפוי הסטנדרטי ולמסגרת העבודה שפרסם המפקח על הבנקים.
2. סוגי חשיפות האשראי לגביהן עושה הבנק שימוש בדירוג המופק על ידי סוכנויות לדירוג אשראי
סוגי חשיפות אשראי, לגביהן עושה הבנק שימוש בדירוג המופק על ידי Moody's הינם :
 - הלוואות לממשלות.
 - פיקדונות בבנקים.
 - השקעות בניירות ערך.
3. תהליך ייחוס דירוגי אשראי פומביים לנכסים דומים
הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר - בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך (סחירים ובלתי סחירים), שדורגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת, כמפורט לעיל. משקל סיכון המיוחס לנייר ערך מבוסס על הדירוג הפומבי שניתן לו.
4. התאמה בין סולם אלפא נומרי של חברות הדירוג לקבוצות סיכון
הבנק משייך חשיפות אשראי שונות לקבוצות סיכון בהתאם למיפוי סטנדרטי שנקבע על ידי בנק ישראל, ולא לפי סולמות דירוג של סוכנויות דירוג האשראי.

ב. סכומי החשיפה לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי, בהתאם לגישה הסטנדרטית

1. לפני הפחתת סיכון אשראי **

ליום 31/12/2015									
מיליונים	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	סך הכל
ריבוניות	7,105	359	-	-	-	1	-	-	7,465
סקטור ציבורי	-	-	-	492	-	8	-	-	500
תאגידים בנקאיים	-	275	-	407	-	74	-	-	756
תאגידים	-	5	-	5	-	11,141	118	-	11,269
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	921	8	-	929
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	4,547	5	27	-	4,579
עסקים קטנים	-	-	-	-	5,735	14	64	-	5,813
הלוואות לדיור	-	-	1,631	613	1,079	140	7	-	3,470
נכסים אחרים	445	-	-	-	-	438	2	220	1,105
סך הכל	7,550	639	1,631	1,517	11,361	12,742	226	220	35,886

ליום *31/12/2014									
מיליונים	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	סך הכל
ריבוניות	6,393	144	-	-	-	1	-	-	6,538
סקטור ציבורי	-	-	-	564	-	13	-	-	577
תאגידים בנקאיים	-	685	-	709	-	89	-	-	1,483
תאגידים	-	-	-	-	-	10,566	104	-	10,670
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	922	12	-	934
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	3,792	5	32	-	3,829
עסקים קטנים	-	-	-	-	5,608	10	77	-	5,695
הלוואות לדיור	-	-	1,667	481	820	192	1	-	3,161
נכסים אחרים	395	-	-	-	-	513	3	212	1,123
סך הכל	6,788	829	1,667	1,754	10,220	12,311	229	212	34,010

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים", ובגין סיווג מחדש של הלוואות לדיור.

** חשיפות האשראי מוצגות על בסיס, "יתרות החוב נטו" של האשראי.

2. לאחר הפחתת סיכון אשראי **

ליום 31/12/2015									
מיליונים	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	סך הכל
ריבוניות	7,212	359	-	-	-	1	-	-	7,572
סקטור ציבורי	-	-	-	385	-	8	-	-	393
תאגידים בנקאיים	-	299	-	451	-	61	-	-	811
תאגידים	-	5	-	5	-	10,366	113	-	10,489
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	904	8	-	912
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	3,817	1	25	-	3,843
עסקים קטנים	-	-	-	-	4,128	8	57	-	4,193
הלוואות לדיוור	-	-	1,631	613	1,079	139	7	-	3,469
נכסים אחרים	445	-	-	-	-	438	2	220	1,105
סך הכל	7,657	663	1,631	1,454	9,024	11,926	212	220	32,787

ליום 31/12/2014 *									
מיליונים	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	סך הכל
ריבוניות	6,586	144	-	-	-	1	-	-	6,731
סקטור ציבורי	-	-	-	371	-	13	-	-	384
תאגידים בנקאיים	-	709	-	742	-	79	-	-	1,530
תאגידים	-	-	-	-	-	9,759	103	-	9,862
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	908	12	-	920
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	3,029	2	30	-	3,061
עסקים קטנים	-	-	-	-	3,949	10	66	-	4,025
הלוואות לדיוור	-	-	1,667	481	820	192	1	-	3,161
נכסים אחרים	395	-	-	-	-	513	3	212	1,123
סך הכל	6,981	853	1,667	1,594	7,798	11,477	215	212	30,797

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים", ובגין סיווג מחדש של הלוואות לדיוור.

** חשיפות האשראי מוצגות על בסיס, "יתרות החוב נטו" של האשראי.

8. הפחתת סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה ותהליכים

להרחבה על אסטרטגיה ותהליכים ראה התייחסות למדיניות הפחתת סיכון בגילוי סיכון אשראי.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

להרחבה על מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון ראה התייחסות בגילוי סיכון אשראי.

3. אופי והיקף של מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר במערכת ייעודית לניהול הבטוחות, השווי ההוגן שלהן והשווי לביטחון - להרחבה ראה התייחסות בגילוי סיכון אשראי.

4. מדיניות הפחתת סיכון

על פי הוראות בנק ישראל, יכולים התאגידים הבנקאיים לקבל הקלה בדרישות הון בגין שימוש בשיטות של הפחתת סיכון אשראי, בכפוף לקיום ודאות משפטית. ודאות משפטית מחייבת, בין היתר, כי כל המסמכים הקשורים להבטחת עסקאות, מסמכי קיזוז, ערבויות וכיוצא"ב, יהיו מחייבים כלפי כל הצדדים וברי אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים.

- תהליכי הניהול והבקרה של הביטחונות

מדיניות האשראי כוללת כללים מפורטים בנושא ביטחונות, לרבות לגבי תהליכי ניהול והבקרה בגינם, המתבצעים ביחידות הבקרה השונות.

- הפחתת סיכון אשראי מול גופים שונים

מדיניות הבנק הינה לפעול בנגזרים פיננסיים מול תאגידים בנקאיים עימם נחתם הסכם ISDA. הסכם זה מביא להפחתה של סיכון אשראי, כיוון שהוא מאפשר קיזוז (Netting) של התחייבויות ודרישות הדדיות שמקורן בעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק, במקרה של חדלות פירעון של הצד הנגדי.

- סיכון אשראי בנגזרים מופחת באמצעות ביטחונות

העברת הביטחונות בהסכמים מול בנקים, עימם קיימת פעילות מהותית בנגזרים, מוסדרת במסגרת נספח CSA (Credit Support Annex) להסכם ISDA.

בבנק נעשה שימוש בקיזוז סיכון אשראי חוץ מאזורי לגבי עסקאות במכשירים נגזרים עם גופים שנחתמו מולם הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA. מרבית הגופים הפעילים בנגזרים חתומים על הסכם ISDA.

- הפחתת סיכון סליקה

סליקת עסקאות בנגזרים מול בנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל חושפים את הבנק לסיכון סליקה. על מנת לגדר את סיכון הסליקה הגלום בעסקאות מסוג זה, משתמש הבנק בשירותי מערכת הסליקה הבינלאומית (CLS - Continuous Linked Settlement), שבה מתבצע תהליך הסליקה במטבעות השונים. על מנת לצמצם סיכון סליקה, הבנק מבצע סליקה של עסקאות דו צדדיות במטבעות העיקריים עם בנקים באמצעות CLS, ככל שאפשרי. מעבר לכך, הבנק קבע מסגרות לסליקה לרבות לסולק הראשי וכן מבוצעות מגוון בקורות להפחתת סיכון סליקה. לפרטים נוספים ראה גילוי סיכון סליקה.

5. מדיניות ותהליכים לגבי קיזוזים מחשיפות האשראי, מאזני וחופף מאזני על פי ההנחיות שנקבעו במסגרת העבודה ליישום כללי "באזל 2", הותר לתאגידים הבנקאיים להפחית מחשיפות האשראי שלהם ביטחונות כשירים (ראה הסבר להלן) וערבויות מסוימות (כהגדרתם בהוראה), לצורך חישוב נכסי סיכון - בכפוף לקיום מערכת חוזית מחייבת כלפי כל הצדדים וברת אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים, המאפשרת לבנק לקזז פריטים אלו מחשיפת האשראי. יכולת האכיפה מבוססת על תשתית משפטית תקינה ומעוגנת בחוות דעת משפטיות מחייבות. בהתאם להוראות אלו הבנק עושה שימוש בפריטים מקוזזי אשראי לצורך חישוב נכסי סיכון בגין חשיפת האשראי בבנק, כדלקמן:

א. בחשיפת אשראי מאזני

- פיקדונות ששועבדו לטובת הבנק, למעט פיקדונות של ערב מוגן - ששועבדו לטובת צד שלישי.
- ערבויות בנקאיות שהתקבלו מהחייב.
- משכון ניירות ערך ופיקדונות בניירות ערך לטובת הבנק.

ב. בחשיפת סיכון אשראי חוץ מאזני

- קיזוז עסקאות במכשירים נגזרים עם בנקים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA.

6. מדיניות ותהליכים לגבי שערור וניהול ביטחונות האמצעים בהם נוקט הבנק במטרה לגדר סיכון אשראי, כוללים, בין היתר, קבלת ביטחונות מהחייבים. מדידה עדכנית של חשיפות האשראי של הבנק, מחייבת שערור עדכני של קבוצות הביטחונות השונים. הבנק קבע כללים לשערור סוגי הביטחונות השונים, כדלקמן:

א. לגבי "ביטחונות כשירים":

- פיקדונות בנקאיים - שערור שוטף בתדירות יומית של הפיקדונות, בהתאם לתנאי הפיקדון.
- ניירות ערך סחירים - שערור שוטף, בתדירות יומית - על פי שער עדכני.
- ערבויות בנקאיות שנתקבלו - שערור שוטף בתדירות יומית.

ב. לגבי "ביטחונות אחרים":

- שעבוד שוטף - חישוב ערך עדכני להסתמכות, מידי חידוש מסגרת.
- שעבוד ציוד - אחת לשלוש עד חמש שנים.
- שעבוד נדל"ן - בהתאם להערכת שמאי, בתדירות תלת שנתית.
- שעבוד כלי רכב - בהתאם למחירונים מקובלים בשוק, בתדירות שוטפת.

במסגרת ניהול הביטחונות ושמירה על ערכם נוקט הבנק באמצעים הבאים:

- הקפדה על רישום השעבוד ברשויות המתאימות, כגון: רשם החברות, רשם המשכונות, משרד הרישוי, רשם המקרקעין.
- קבלת הסכמה מגופים שלטונם נרשמו שעבודים קודמים, לצורך רישום שעבוד ספציפי.
- בעת הצורך, הסבת פוליסות ביטוח לטובת הבנק, בגין נכסים ששועבדו לבנק.

7. סוגים עיקריים של ביטחונות שהבנק מקבל

א. "ביטחונות כשירים" הניתנים לקיזוז.

ביטחונות הניתנים לקיזוז מחשיפות האשראי של הבנק לצורך מדידת נכסי סיכון בגין חשיפות אשראי, כוללים:

- פיקדונות בנקאיים משועבדים לטובת הבנק, למעט פיקדונות של ערב מוגן לטובת צד ג'.

- פיקדון ניירות ערך וניירות ערך שמושכנו לטובת הבנק, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהוראות.
- ערבויות בנקאיות שנמסרו לבנק להבטחת אשראי שנתן הבנק, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהוראות.

ב. ביטחונות אחרים:

ביטחונות נוספים המשמשים את הבנק לצורך גידור סיכון אשראי כוללים:

- שעבוד נכסים קבועים, כגון: נדל"ן מגורים, נדל"ן מסחרי, כלי רכב, מכונות וציוד.
- שעבדים אחרים, כגון: שעבוד שוטף כללי, שעבוד זכויות לקבלת כספים מכוח חוזים, שעבוד ממסרים סחירים שהופקדו בבנק, שעבוד שוברים בגין רכישות בכרטיס אשראי.

בנוסף, הבנק עשוי להשתמש בכלים נוספים, שאינם ביטחונות מטריאליים לצורך הפחתת סיכון האשראי, כגון: ערבויות אישיות או ערבויות של תאגידים קשורים, התחייבות לאמות מידה פיננסיות, הצהרת עושר אישי.

8. סוגים עיקריים של צדדים נגדיים לנגזרי אשראי ואיכות האשראי שלהם
להרחבה על סוגים עיקריים של צדדים נגדיים לנגזרי אשראי ואיכות האשראי שלהם ראה התייחסות [בגילוי אשראי צד נגדי](#).

9. מידע לגבי ריכוזיות אשראי

סיכון ריכוזיות אשראי הינו הסיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. סיכון זה נחלק לשתי קטגוריות עיקריות: (1) סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי הניתן ללווה ספציפי ו/או למספר לוויים המשתייכים לאותה קבוצת לוויים; (2) סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי הניתן ללוויים המשתייכים לענף משק מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. פיזור סיכון אשראי מושג, בין היתר, על ידי פיזור תיק האשראי למספר רב של לוויים / קבוצות לוויים, בענפי משק ומגזרים שונים. באשר לסיכון אשראי בגין ריכוזיות ענפי משק, ניזון הבנק מסקרים על ענפי משק שונים וכן סקירות שוטפות על מצב ענפי המשק בישראל הנערכים בבנק דיסקונט, וזאת בכדי להעריך את סיכון האשראי ברמת הענף.

הבנק מנהל את חשיפתו לסיכון ריכוזיות אשראי, על פי המגבלות שנקבעו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313, המתייחסות לסוגים מסוימים של קבוצות אשראי, כדלקמן *:

- מגבלת "לווה יחיד" מסתכמת ב- 15% מאמצעי ההון של הבנק.
- מגבלת "קבוצת לוויים" מסתכמת ב- 25% מאמצעי ההון של הבנק.
- מגבלת "סך חבויות האשראי הגדולות" מסתכמת ב- 120% מאמצעי ההון של הבנק.

* ביוני 2015 עודכן נוהל בנקאי תקין 313. לפי העדכון, הגדרת הון ממנו נגזרות מגבלות על קבוצות לוויים ולווה בודד, צומצמה לחון רובד ראשון וכן מגבלת קבוצת לוויים בנקאית הוקשחה ותעמוד על 15% מהון רובד ראשון ולא על 25% מההון הכולל. ההוראה נכנסה לתוקף ב- 1.1.16.

יתרת האשראי בבנק ליום 31.12.2015, נמוכה מהמגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל, כדלקמן:

- חבות הלווה הגדול ביותר מהווה כ- 4.3% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך בשיעור של 71.3% מהמגבלה שנקבעה בשיעור של 15%).
- חבות "קבוצת הלוויים" הגדולה ביותר מהווה כ- 10.0% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך בשיעור של 60% מהמגבלה שנקבעה בשיעור של 25%).
- "סך חבויות הלוויים הגדולות" מהוות כ- 10.0% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך בשיעור של 91.7% מהמגבלה שנקבעה בשיעור של 120%).

ב. החשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי כשיר

פירוט חשיפות אשראי המכוסות על ידי ביטחון פיננסי כשיר וערבויות (במיליונים):

ליום 31/12/2015						
כיסוי לחשיפת סיכון האשראי באמצעות				סיכון אשראי "נטו"	סיכון אשראי "רשום"	
חשיפה, נטו	סך הכל	ערבויות	ביטחון כשיר			
7,572	107	107	-	7,465	7,465	ריבוניות
393	(107)	(107)	-	500	501	סקטור ציבורי
811	55	68	(13)	756	756	תאגידים בנקאיים
10,489	(780)	(66)	(714)	11,269	11,334	תאגידים
912	(17)	-	(17)	929	935	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,843	(736)	-	(736)	4,579	4,608	קמעונאיות ליחידים
4,193	(1,620)	(2)	(1,618)	5,813	5,850	עסקים קטנים
3,469	(1)	-	(1)	3,470	3,471	הלוואות לדיר
1,105	-	-	-	1,105	1,105	נכסים אחרים
32,787	(3,099)	0	(3,099)	35,886	36,025	סך הכל

ליום 31/12/2014 *						
כיסוי לחשיפת סיכון האשראי באמצעות				סיכון אשראי "נטו"	סיכון אשראי "רשום"	
חשיפה, נטו	סך הכל	ערבויות	ביטחון כשיר			
6,731	193	193	-	6,538	6,538	ריבוניות
384	(193)	(193)	-	577	578	סקטור ציבורי
1,530	47	59	(12)	1,483	1,483	תאגידים בנקאיים
9,862	(808)	(57)	(751)	10,670	10,717	תאגידים
920	(14)	-	(14)	934	939	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,061	(768)	-	(768)	3,829	3,860	קמעונאיות ליחידים
4,025	(1,670)	(2)	(1,668)	5,695	5,730	עסקים קטנים
3,161	-	-	-	3,161	3,164	הלוואות לדיר
1,123	-	-	-	1,123	1,123	נכסים אחרים
30,797	(3,213)	-	(3,213)	34,010	34,132	סך הכל

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" ולפני השפעת הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים", ובגין סיווג מחדש של הלוואות לדיר.

9. חשיפות סיכון אשראי צד נגדי

סיכון אשראי צד נגדי הינו סיכון לכך שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי צד נגדי מהווה חלק מסיכון אשראי היות ומקור ההפסד הצפוי הינו כשל הצד הנגדי.

החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי הינה השווי ההוגן של המכשיר הנגזר המהווה את ההפסד המרבי שעלול להיגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה, זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה, ובהנחה שהביטחונות הקיימים חסרי ערך.

בניגוד לחשיפת הבנק לסיכון אשראי הנובעת ממטן הלוואה, בה המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי צד נגדי הנובע מביצוע עסקה במכשירים פיננסיים נגזרים, יוצר סיכון לשני הצדדים: הן משום שערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה והן משום שערך השוק אינו ודאי, ועשוי להשתנות בכל תקופת העסקה, בהתאם לתנודות במחירי השוק העומדים בבסיס העסקה.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

א. אסטרטגיה ומדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. המסגרת לניהול הסיכון מגדירה את [התיאבון לסיכון](#), מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות והכללים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק וכן תואמת את הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהול הסיכונים.

ב. תהליכים

1. הבנק קובע מסגרות חשיפה ספציפיות (תקרת היקף כספי עבור חשיפה בגין אשראי צד נגדי) ללקוחות הפועלים במכשירים פיננסיים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף. כמו כן נקבעות מסגרות כוללות עבור כל אחד מסוגי המכשירים, המאושרות על ידי הדירקטוריון בהתחשב בסיכונים הגלומים בפעילות זו. במסגרת הפעילות במכשירים אלה נערכת בקרה שוטפת למניעת חריגה ממגבלות תיאבון לסיכון. הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וכוללת פעילות עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים אלה, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול סיכונים הנהלה והדירקטוריון.

2. החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי נקבעת על פי החשיפה הנוכחית בתוספת חשיפה עתידית. החשיפה הנוכחית נמדדת על פי מודלים כלכליים מקובלים (בעסקאות שבהן צפוי לצד הנגדי הפסד, או שלצד הנגדי קיימת התחייבות):

- בעסקאות אקדמה (FORWARD) ו-SWAP: על פי שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים.
- באופציות אשר אינן נסחרות בבורסה: על פי מודל BLACK AND SCHOLES.
- באופציות הנסחרות בבורסה: לפי שיטת התרחישים הנהוגה בבורסה לניירות ערך בתל אביב.
- החשיפה העתידית (ADD ON) משקפת חשיפה פוטנציאלית אפשרית, עד למועד פקיעת העסקה, ומחושבת כשיעור מהערך הנקוב של העסקה או מיתרת התחייבויות הצד נגדי.
- 3. במהלך עסקים רגילי הבנק מבצע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כמתווך עבור לקוחותיו, כסוחר וכמשתמש סופי עבור עצמו, בעיקר במטרה לגדר את חשיפת הבנק לסיכון שוק.
- בפעילותו כמתווך, חשוף הבנק לסיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, וכן לסיכונים הנובעים מאחריותו כמתווך.
- בפעילותו כסוחר, חשוף הבנק לשינויים בשערי החליפין וריביות של מטבעות ולסיכון אשראי צד נגדי הנובע מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.
- בפעילותו כמשתמש סופי (בעיקר לשם גידור חשיפות) חשוף הבנק לחשיפת בסיס הנובעת מפעילות במקורות ושימושים במטבעות שונים, ולחשיפת ריבית המתהווה בכל עת שמתקיים פער בין מח"מ התקבולים העתידיים הנגזרים מנכסי הבנק, לבין מח"מ התשלומים העתידיים הנגזר מהתחייבויות הבנק.
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, סקירות תקופתיות של הסיכונים ומוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#).
- 2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון
- ממשל ניהול סיכון אשראי צד נגדי מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.
- מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון אשראי צד נגדי של הבנק.
- ניהול סיכון אשראי צד נגדי מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי פורום פיננסי בבנק.
- קו הגנה ראשון יוצר חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי ומקיים סביבת בקרה פנימית נאותה. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, קיימת הפרדה בין יצירת החשיפה לבין הבקרה והרישום החשבונאי בגינה.
- יחידות ה- Back Office וה- Middle Office משתייכות לקו ההגנה הראשון ומקיימות בקרה נאותה ושוטפת על היקף החשיפה והעמידה במגבלות.
- בקו הגנה שני, במסגרת פונקצית ניהול הסיכונים מתבצעת בקרה מבוססת סיכון, ומתן חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על [איכות ניהול](#) הסיכון.

3. אופי והיקף מערכות דיווח על הסיכון

ככלל, הבנק נשען על מערכות מידע של החברה האם ומשולב בפרויקטים קבוצתיים לשיפור. המערכות עונות לדרישות הרגולציה ומאפשרות תפעול, ניהול, מעקב מדידה ופיקוח אחר סיכון אשראי צד נגדי. הבנק מפעיל מספר מערכות התומכות בניהול הסיכון כדוגמת מערכת לדיווח על חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי הכוללת נתוני מסגרת מאושרת אל מול ניצול קיים בהתאם למתודולוגיה שנקבעה, מערכת לניטור חשיפות לקוחות בזמן אמת, מערכות לדיווח על חשיפה לסיכון בסיס סיכון ריבית ועוד.

4. מדיניות הפחתת סיכון

הפחתת סיכון אשראי צד נגדי נערכת בהתאם למדרג סמכויות. השיטות להפחתת סיכון אשראי צד נגדי, כוללות:

- אישור מסגרת חשיפה ללקוחות, בהתאם למאפייני העסקאות המבוקשות על ידי הלקוח, בחינת כושר ההחזר, טיב הביטחונות שהועמדו על ידו ושיקול הדעת של גורם האשראי המוסמך לכך.
- עדכון הלקוח, באמצעות הגורמים העסקיים, לגבי שיעור ניצול מסגרת האשראי ולגבי כיסוי הביטחונות הנדרש בגינה, לרבות דרישה להשלמת ביטחונות, במקרה הצורך. על פי מערכת ההסכמים הקיימת עם הלקוח, הבנק רשאי להפחית את החריגות ממסגרת האשראי באופן כפוי, באמצעות סגירת פוזיציות.
- עריכת הסכמי קיזוז, נטו, עם צדדים נגדיים. הסכמים אלה מקנים לבנק יכולת משפטית לאכוף איחוד וקיזוז אוטומטיים של כל ההתחייבויות להעברת יתרות נכסים והתחייבויות במטבעות שונים, בין הצדדים, ביום ערך נתון, באמצעות החלפה של סכום יחיד כנגד כל ההתחייבויות, ברוטו. בהתאם להסכמים אלה, נגזרים עם ערך חיובי יקוזו עם נגזרים בעלי ערך שלילי, באופן שתשולם או תתקבל רק יתרת העסקאות, נטו.
- עריכת הסכמי קיזוז דו צדדי גם בעסקאות הנערכות עם תאגידים בנקאיים, שאושרו על ידי ISDA (האיגוד הבינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף - International Swaps and Derivatives Association), או הסכמים העומדים בסטנדרטים המשפטיים של ISDA. ככלל, הבנק מתקשר בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים מוסדיים החתומים על הסכמי ISDA. בנוסף, הבנק פועל לגידור סיכון "חשיפת אשראי צד נגדי" בעסקאות מהותיות במכשירים נגזרים, באמצעות חתימה על נספחי CSA (Credit Support Annex) להסכמי ISDA (המחייבים העמדת ביטחונות להבטחת פירעון העסקה).

5. הקצאת הון כלכלי והשיטה לקביעת מגבלות לחשיפות אשראי צד נגדי

- הקצאת הון כלכלי בגין סיכון אשראי צד נגדי, מבוססת על דרישות ההון שנקבעו בנדבך הראשון של באזל. הבנק מודד נכסי סיכון בגין חשיפה זו, על פי הכללים שנקבעו בהוראה בשיטת ה"חשיפה הנוכחית", לפיה מחושבת החשיפה כסיכום של חשיפת האשראי הנוכחית והחשיפה העתידית (ADD ON), המשקפת את תוספת החשיפה הפוטנציאלית להפסדי אשראי עד לפקיעת העסקה. סכום החשיפה העתידית מחושב כשיעור מהערך הנקוב של העסקה ומביא בחשבון את סוג נכס הבסיס של העסקה ומשך החיים שלה וכן קיזוז בין עסקאות העומדות בתנאים מסוימים. הקצאת ההון בגין חשיפה זו מחושבת בשיעור של 9% מנכסי סיכון משוקללים, כאמור. החל מיום 1.1.2014 נדרשים התאגידים הבנקאיים להקצות הון נוסף בגין הפסדי Credit CVA (Valuation Adjustments Losses) הנובעים מהתאמת הפוזיציות לשווי השוק, בגין השינויים שחלו באיכות האשראי של הצד הנגדי.

- חשיפת אשראי צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתוספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת החבות. הביטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת [מסגרת אשראי](#) משמשים, בדרך כלל, גם להבטחת חשיפת אשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים. המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים נקבעות, בין היתר, בהתאם להקצאה קבוצתית המבוססת על מודל פנימי בחברה האם ובהתחשב בדירוג שנקבע לתאגיד על ידי סוכנויות לדירוג אשראי, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות באשר לסיכון זה, כגון מגבלות המתייחסות להיקפן המצרפי של פוזיציות לקוחות חדר העסקאות - בחתך מטבע (לרבות המתייחסות לסחירות המטבע).

6. מדיניות להגנה על ביטחון, להערכת והתאמת שווי, ולניהול ביטחונות מדיניות הבנק הנוגעת להגנה על ביטחונות שקיבל מצד נגדי לחוזה, כתנאי לביצוע עסקה במכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות סוגי הביטחונות העיקריים שנלקחים פורטה ב[גילוי הפחתת סיכון אשראי](#).

7. מדיניות לחשיפות סיכון בכיוון השגוי חשיפה לסיכון בכיוון שגוי, מוגדרת כחשיפה שנוצרה בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בהן מתקיים מתאם גבוה בין השווי ההוגן החיובי של העסקה, לבין ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה. חשיפות אלו נוצרות, בדרך כלל, כאשר הצד הנגדי לעסקה מבצע אותה למטרות ספקולטיביות ולא לגידור עסקי. מרבית העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בהם מתקשר הבנק אינן למטרות ספקולטיביות. במקרים בהם הבנק מתקשר, עבור לקוח, בהסכמים לביצוע עסקאות במכשירים נגזרים למטרות ספקולטיביות, נכללות על ידי הבנק בקורות מפצות, לרבות: העמדת ביטחונות ספציפיים על ידי הלקוח וקבלת הרשאה מראש לביצוע פעולת סגירת פוזיציה כפויה על ידי הבנק (Stop Loss), כששיעור ההפסד בעסקה עולה על סף שנקבע מראש.

8. מקרים של הורדת דירוג פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כוללת, בין היתר, עסקאות הנערכות עם גופים מוסדיים (לרבות מוסדות פיננסיים זרים). התקשרויות אלו אינן מתבססות על דירוג האשראי של הבנק, מאחר והבנק לא דורג על ידי חברות דירוג בינלאומיות. לפיכך, מערכת ההסכמים שבין הבנק למוסדות הפיננסיים אינה כוללת התניה להשלמת ביטחונות עקב שינויים בדירוג האשראי של הבנק.

ב. שווי הוגן ברוטו של חוזים, הטבות קיזוז ועסקאות בנגזרי אשראי להלן נתונים לגבי השווי ההוגן של חוזים בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, במיליוני ₪:

31/12/2014	31/12/2015	
1	-	חוזי ריבית
24	27	חוזי מט"ח
12	7	חוזים בגין מניות
-	-	חוזי סחורות ואחרים
37	34	סה"כ שווי הוגן ברוטו חיובי
45	49	חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית
(25)	(34)	הטבות קיזוז
57	49	חשיפת אשראי נוכחית לאחר קיזוז
-	-	ביטחון שמוחזק ^[1]
57	49	חשיפת אשראי נטו בגין נגזרים

(1) ליום הדיווח הבנק אינו מחזיק ביטחונות ספציפיים כנגד פעילות לקוחות בנגזרים.

10. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו בשל שינויים אפשריים בשווי ההון של הנכסים והתחייבויות (מאזני וחוז' מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי הריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון. סיכון שוק כולל את רכיבי הסיכון הבאים: סיכון בסיס, סיכון ריבית, סיכון מניות וסיכון אופציות.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

א. אסטרטגיה ומדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול סיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, אשר הדירקטוריון מאשר אחת לשנה, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ובמערכות. מסגרת ניהול סיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות חשיפה פנימיות ואופן ניהול סיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול סיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול סיכון מבוססת על המסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק.

מטרת המדיניות נועדה להוות תשתית לניהול סיכון אפקטיבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרים של הסיכון, וזאת במסגרת התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון תוך הבנת [פרופיל סיכון](#) השוק והבטחה כי קיימת נאותות הלימות הון התואמת לפרופיל סיכון זה. ניהול הסיכון מכון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

ב. תהליכים

1. בחינה תקופתית של עדכניות מסגרת והצהרת תיאבון לסיכון לרבות אפקטיביות המגבלות.

2. הערכת הקצאת הון הנדרש בגין סיכון שוק מושפעת מהנדבך הראשון ומהנדבך השני של כללי באזל. חישוב דרישת הון פיקוחי מזערי (נדבך ראשון) מבוצעת בהתאם לגישה הסטנדרטית כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין 208. [לפירוט דרישת הון בגין סיכון שוק](#) ראה להלן.

3. בחינה תקופתית של הלימות ועדכניות מודלים המשמשים לכימות החשיפה לסיכון שוק.

4. שימוש שוטף במבחני קיצון לפי גישות שונות לרבות גישה כלכלית וגישה חשבונאית. הפעלת מספר מבחני קיצון במגוון שיטות, עוצמות וטווחי זמן ובחינת השפעתם בגישה הכלכלית ובגישה החשבונאית לרבות אתגור הקצאת ההון כמפורט לעיל.

5. היערכות למצבי משבר באמצעות תכניות מגירה עדכניות והיערכות מוקדמת לאירועים ושינויים בסביבת הסיכון שהסבירות להתממשותם גדלה.

6. ניטור שוטף אחר חשיפות, מגבלות תיאבון לסיכון, [אינדיקטורים](#) והתפתחויות בסביבת הסיכון. פעילות הניטור מתבצעת על ידי קו הגנה ראשון ושני ומדווחת בשוטף לפורום פיננסי.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, אסטרטגיה ותכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון, לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון שוק מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון שוק של הבנק.

ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה, מנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה ועל ידי פורום פיננסי מצומצם בראשות מנהל הסיכון. להרחבה על מבנה וארגון פונקצית ניהול סיכון שוק ראה [מידע נוסף על סיכון שוק](#) להלן.

3. אופי והיקף של מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכון שוק וסיכון נזילות במערכת ייעודית קבוצתית לניהול סיכונים פיננסיים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכונים אלה בגין כלל הפעילות הבנקאית, לרבות: סיכון ריבית וחישוב VaR, ומהווה תשתית לקיום [מבחני קיצון](#). המערכת הינה בסיס מידע בה מרוכזים נתונים פיננסיים ביחס למגוון מכשירים פיננסיים בהם פועל הבנק. בסוף שנת 2014 החלה החברה האם בפרויקט שדרוג המערכת לגרסה מתקדמת, הבנק שותף לפרויקט.

4. מדיניות הפחתת סיכון

מדיניות הפחתת סיכון מבוססת על גידור החשיפה לסיכון שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות, המשקפות את [התיאבון לסיכון](#) של הבנק. במטרה להבטיח עמידה במגבלות אלה, קו הגנה ראשון פועל לזיהוי, הערכה, מדידה וניטור של החשיפות הנוכחיות והפוטנציאליות, קו הגנה שני מנטר את החשיפות המהותיות באופן עצמאי ובלתי תלוי ומאתגר באופן מדגמי את פעולות קו הגנה ראשון. אמצעים בהם הבנק עושה שימוש לצורך הפחתת סיכון כוללים, בין היתר, רכישה ומכירת מכשירים פיננסיים סחירים בכל מגזרי ההצמדה, השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

ב. דרישת הון בגין סיכון שוק

להלן נתונים לגבי דרישת הון במיליוני ₪:

31/12/2014	31/12/2015	
-	1	סיכון ריבית*
2	3	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון מניות
-	-	סיכון אופציות
2	4	סך-הכל
15	31	הקצאה במונחי נכסי סיכון

* כולל סיכון ספציפי וסיכון כללי כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 208

11. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע נוסף על סיכון שוק

א.

תיאור סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

הבנק חשוף בעיקר לסיכוני השוק כמפורט להלן:

1. סיכון ריבית

הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית, צורותיו העיקריות של סיכון הריבית כוללות:

- סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות. סיכון זה כולל גם סיכון מרווח אשר נובע משינויים במרווחים שבין עקומי הריבית חסרת הסיכון והריביות המשמשות לתמחור הנכסים וההתחייבויות.
- סיכון עקום התשואה (Yield Curve Risk) – סיכון עקום התשואה קיים כאשר תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה משפיעות באופן שלילי על השווי הכלכלי או החשבונאי של ההון. התזוזות בעקום התשואות נובעות משינויים בקשרים בין שיעורי ריבית לתקופות פירעון שונות.
- סיכון בסיס ריבית (Basis Risk) – סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
- סיכון אופציות (Optionality) – שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.

2. סיכון בסיס

סיכון לפגיעה בשווי הוגן שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בשערי החליפין או במדד המחירים לצרכן, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות.

3. סיכון מניות, סחורות והשקעות ריאליות

סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע משינויים במחירי המניות, סחורות ושווי ההחזקות הריאליות.

4. סיכון אופציות

סיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויים של אופציות, לרבות אופציות גלומות.

בנוסף, הבנק הגדיר לצרכים פנימיים "סיכון השקעות" כסיכון הגלום בהשקעות בניירות ערך, ובפיקדונות בבנקים ובבנק ישראל. מרבית ההשקעה בניירות ערך הינה באגרות חוב של ממשלת ישראל בארץ ובחו"ל. הפעילות הכלולה במסגרת "סיכון השקעות" כלולה בנתונים המדווחים בגילוי זה בפרקים הדנים ב**סיכון שוק**, **סיכון ריבית** **בתיק הבנקאי** ו**סיכון נזילות**. חשיפת אשראי הגלומה במכשירים הפיננסיים הנכללים בפעילות ההשקעות מתבצעת כנגד מסגרות המאושרות ע"י הדירקטוריון.

ב. מדיניות ניהול סיכון שוק

1. כללי

החטיבה הפיננסית אחראית לגיבוש מסמך מדיניות ניהול סיכון שוק ולאישורו בהנהלה ובדירקטוריון. כמו כן, באחריותה ובאחריות חטיבת ניהול סיכונים לסקור מדיניות זו על בסיס שוטף ולהציע עדכונים למדיניות, ככל שנדרש. עדכונים במדיניות מביאים בחשבון שינויים מהותיים במסמכי היסוד או בהוראות המפקח על הבנקים, ככל שרלוונטיים, וכן פרסום של הנחיות ומסמכים מתודולוגיים הרלוונטיים לתהליכי ניהול סיכון שוק על ידי גורמים רגולטורים בינלאומיים מרכזיים, במידה ולהם יש השלכות על המדיניות.

מסמך מדיניות ניהול סיכון שוק מהווה מסגרת לניהול הסיכון ולהגדרת אחריות וסמכות של הגורמים המעורבים בתהליכי ניהול סיכונים.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכון שוק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק ולהציג תמונת סיכונים נאותה למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכוון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

התיאבון לסיכון שוק כפי שמוגדר במדיניות משקף את מידת רצונו של הבנק ליטול סיכונים שוק במטרה להשיג את יעדיו האסטרטגיים.

התפישה העקרונית בניהול הסיכון היא כי המאזן ינוהל במטרה למקסם את ההון הכלכלי בראיה ארוכת טווח בהינתן מגבלות התיאבון לסיכון ובכפוף לשיקולים חשבונאיים ושיקולים המשפיעים על תכנון ההון.

המדיניות מגדירה מגבלות איכותיות ומגבלות כמותיות עיקריות ביחס למאפייני החשיפה לסיכון שוק ובהן השווקים והמכשירים בהם יפעל הבנק בתיק הבנקאי ובתיק למסחר. התיאבון לסיכון נקבע תוך התייחסות לשתי גישות מדידה, חשבונאית וכלכלית, וכן לכלי ניהול שונים, ניתוחי רגישות, תרחישי מצב עסקים רגיל (תרחישי ביניים) ו**תרחישי קיצון**. כל זאת בהתייחס לטווחי זמן שונים: טווח קצר וטווח ארוך.

ריבוי מדדים עלול להקשות על הניתוח וההצגה למקבלי ההחלטות ועל כן הוגדרו בקבוצה הבנקאית ובבנק שתי קבוצות מדדי סיכון. מדדי סיכון ראשיים המשמשים את פונקציית הניהול לקבלת החלטות שוטפות או תקופתיות על היקפי החשיפה, ומדדי סיכון נוספים הם יתר מדדי הסיכון ביחס לחלקם נקבעת מגבלת דירקטוריון, ביחס לחלקם נקבעות מגבלות ברמת ראש החטיבה הפיננסית וכן מדדי סיכון שעבורם מבוצע ניטור ללא מגבלות.

הבנק מנהל ומנטר את העמידה במגבלות, הן של מדדי הסיכון הראשיים והן של מדדי הסיכון הנוספים.

2. פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים

הדירקטוריון קובע את אופן פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים, היקפי הפעילות המקסימאליים ותמהיל המכשירים הפיננסיים שלבנק מותר לפעול בהם, בין לצורכי הגנה בגין פעילות לקוחותיו ובין לצורכי מסחר וניהול פוזיציה עבור עצמו. בנוסף למגבלות אחרות, נקבעה לכל מכשיר פיננסי נגזר מגבלת היקף שנועדה לתחום סיכון תפעולי הכרוך בפעילות בו. היקף פעילות במכשיר מסוים אינו מייצג בהכרח את רמת הסיכון הפיננסי הגלומה בו. חשיפות השוק הנוצרות כתוצאה מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, הן בבסיס ההצמדה והן בריבית, נכללות במסגרת מגבלות הדירקטוריון השונות לחשיפות הבסיס והריבית.

ככלל, מרבית פעילות הבנק בתחום המכשירים הפיננסיים הנגזרים הינה למטרות הגנה, למעט פעילות מצומצמת שהוגדרה מראש על ידי ההנהלה כפעילות בתיקים המיועדים למסחר. תיקים המיועדים למסחר כוללים אגרות חוב בתיק נ"ע למסחר וכן מספר תיקים הכוללים מכשירים פיננסיים נגזרים שהוגדרו מראש לפעילות מסחר בלבד.

3. עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים מפקחים

עסקאות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעות בחלקן עם תאגידים בנקאיים או חברי הבורסה לניירות ערך, המחויבים לעמידה בדרישות של הלימות הון או לעמידה ברמת ביטחונות מול הבורסה לניירות ערך, ובחלקן עם לקוחות הבנק האחרים, המחויבים בביטחונות בהתאם לנוהלי הבנק.

הבנק מנהל סיכוני שוק, בין היתר, באמצעות עסקאות הגנה במכשירים פיננסיים נגזרים אשר מבוצעות מול בנקים. מדיניות הדירקטוריון הינה כי עסקאות במכשירים פיננסיים מול בנקים יתבצעו רק עם בנקים החתומים עם הבנק על הסכמי ISDA. כמו כן, מרבית בנקים אלה חתומים מול הבנק על נספח CSA (Credit Support Annex) במסגרתם מתבצעים חישובי שווי הון של כלל העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בין שני הבנקים ובמידת הצורך מועברים ביטחונות נזילים בין הבנקים עפ"י הכללים הקבועים בהסכם. בנוסף הבנק מבצע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, שאושרו לשימוש על ידי הדירקטוריון, עפ"י צרכי הלקוחות למול [מסגרת](#) [אשראי](#) מאושרת. מדידת סיכון אשראי צד נגדי של לקוחות אלה מתבצעת על פי מודל פנימי במסגרתו נקבע מקדם מסכום העסקה כחשיפה עתידית אליה מתווספת חשיפה נוכחית שהינה פונקציה של השווי ההוגן של העסקאות שביצע הלקוח. פעילות בשוק המעו"ף על מדד מניות או על שער החליפין של הדולר מבוצעת עבור לקוחות הבנק בלבד תוך שמירת ביטחונות בהתאם להנחיות הבורסה לניירות ערך.

4. מדיניות השקעה בגופים שעיקר עיסוקם עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר

מדיניות הבנק היא לא להשקיע בגופים שעיקר עיסוקם עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר, כגון קרנות גידור.

5. ממשל תאגידי לניהול הסיכון

מדיניות ניהול סיכון שוק מגדירה מבנה ארגוני לניהול הסיכונים המבטיח איזון נאות ואי תלות בין הגופים המעורבים בניהול הסיכונים. שלושה קווי ההגנה המוגדרים ביחס לסיכון שוק כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 310, מבטיחים איזון זה, כדלקמן:

קו הגנה ראשון - החטיבה הפיננסית אחראית על ניהול כלל סיכוני השוק. במסגרת זו כלולים בחטיבה יחידת ניהול נכסים והתחייבויות, חדר עסקאות ויחידת הנוסטרו אשר נוטלות סיכוני שוק ומנהלות את הסיכונים התפעוליים הנובעים מפעילותן. במסגרת קו ההגנה הראשון הוגדרו מספר יחידות מדידה, בקרה ותפעול האמונות על פעילויות אלו ופועלות באופן בלתי תלוי מנוטלי הסיכון, כדלקמן: יחידת הבקרה (Middle Office) ויחידת התפעול (Back Office) לתפעול מכשירים פיננסיים נגזרים.

יחידת ה Middle Office מבצעת בקרת סיכונים כלכלית וחשבונאית וכן בקרת עמידה במגבלות על פעילויות החטיבה הפיננסית. יחידת התפעול מתפעלת עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומבצעת בקרה תפעולית כוללת על חדר העסקאות. ליחידה זו תפקיד חיוני במזעור הפסדים העלולים לנבוע מהתממשות כשל תפעולי בביצוע העסקאות.

בנוסף, בחטיבה הפיננסית, בהיותה קו ההגנה הראשון, מתבצעת פעילות ניהול סיכון שוק באמצעות ניטור שוטף של חשיפות השוק השונות. חשיפות אלה מדווחות באופן שוטף לפורום פיננסי מצומצם, בראשות ראש החטיבה הפיננסית, המתכנס מספר פעמים בחודש. בפורום זה חברים מנהלים מהחטיבה הפיננסית וכן בקר סיכונים פיננסיים של חטיבת ניהול סיכונים. הפורום דן בחשיפות השוק ומקבל החלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים וכן לגבי גובה פוזיציות הריבית, במסגרת מגבלות הדירקטוריון שנקבעו ובהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. פורום זה מנהל מעקב אחר ביצוע החלטותיו וכן מדווח לפורום פיננסי מורחב, בראשות המנהל הכללי.

קו הגנה שני בוחן תקופתית את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון ואפקטיביות הצהרת תיאבון לסיכון, מחשב את דרישות ההון בגין סיכון שוק, מרכז תחום תיקוף מודלים בלתי תלוי, מוביל תהליך הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP ומאגד את פעילות קו ההגנה הראשון.

מגבלות כמותיות

מגבלות כמותיות הוגדרו הן במסמך המדיניות ברמת הדירקטוריון והן ברמת ראש החטיבה הפיננסית. המגבלות ביחס לאומדי הסיכון הראשיים כפי שהוגדרו ברמת הקבוצה הבנקאית אליה משתייך הבנק הן:

חשיפת שווי כלכלי לשינוי של 100 נקודות בסיס לא תעלה על 9% מההון העצמי בתרחיש ירידת ריבית ועל 2.5% מההון העצמי בתרחיש עליית ריבית. עד ליום 28.12.15 - 7.5% ו- 6.5%, בהתאמה. בנוסף, קיימות מגבלות על החשיפה המותרת בכל מגזר הצמדה בנפרד (לא צמוד, צמוד למדד המחירים לצרכן ומט"ח וצמוד מט"ח).

חשיפת השווי החשבונאי לתרחיש ביניים לא תעלה על 4% מהון העצמי של הבנק. מגבלה זו נקבעה ביום 28.12.15.

בנוסף הוגדרו מגבלות ביחס לאומדי הסיכון הנוספים לרבות מגבלות על סיכון בסיס ההצמדה, תרחיש קיצון והערך בסיכון (VaR) ביחס לכלל הפעילות וכן הוגדרו מגבלות פעילות ביחס לתיק למסחר ולפעילויות ספציפיות בו.

מנגנונים המאפשרים תגובה מיידידת להתפתחויות חריגות בשווקים

הדירקטוריון אישר תכניות סדורות לטיפול במשברים פיננסיים לרבות תכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר ותכנית לטיפול במשבר נזילות. במסגרת זו הוגדר האופן לזיהוי המשברים ולטיפול בהם וכן הוגדר הפורום המוסמך לטפל במשברים והוגדרו הסמכויות והכללים לטיפול במשברים אלה.

בנוסף, נוהלי הבנק מגדירים כי במקרים של התפתחויות חריגות בשווקים יתכנס מיידידת פורום פיננסי מיוחד בראשות ראש החטיבה הפיננסית וידון בהתפתחויות בשווקים ובדרכי הפעולה האפשריות.

6. שינויים שחלו בתקופה המדווחת במדיניות ניהול הסיכונים

בדצמבר 2015 אישר הדירקטוריון שינויים מהותיים באופן ניהול סיכון השוק. השינויים העיקריים הינם:

- הכללת רכיבי הפרשות בגין זכויות עובדים והיעודה לפיצויים במסגרת המדידה של השינויים בהון הכלכלי.

- כפועל יוצא משינוי זה עודכן גובה המגבלות המשמשות למדידת ההשפעה של שינויים בשוק על ההון הכלכלי.
- שינויים במבנה המגבלות החשבונאיות תוך מתן דגש על החישובים אשר מכמתים את השפעת שינויים בשוק על ההון המשמש לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון בטווחי זמן השונים.
- עדכון של המודל לפריסת יתרות העו"ש בזכות.

ג.

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות

בכל רבעון מקיים הדירקטוריון דיון בסקירת סיכונים השוק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. בנוסף, מדי רבעון מציגה החטיבה הפיננסית סקירה רבעונית של ניהול הסיכון בבנק ובמסגרתה מוצגות החשיפות המרכזיות של הבנק לסיכונים שוק לרבות הסבר בדבר השינויים המרכזיים שאירעו. דיווחים אלה מסייעים בידי הדירקטוריון לפקח אחר חשיפות השוק השונות ולוודא כי פעולות ההנהלה עקביות עם מדיניות הבנק והתיאבון לסיכון.

מנגנוני בקרה פנימית שנועדו למנוע סטיות ממדיניות

מבנה ניהול הסיכון המוצג לעיל (ראה [גילוי איכותי כללי](#)) נועד, בין היתר, להבטיח כי לא ייווצרו סטיות מהמדיניות שקבע הדירקטוריון. במסמך המדיניות לניהול סיכונים השוק נקבעו כללים לאופן הדיווח על חריגות, לרבות סמכות לאישור חריגות והכללים לטיפול בחריגות וסגירתן. ככלל, מדיניות ניהול סיכון השוק המיושמת הינה בהלימה למדיניות שאושרה ע"י הדירקטוריון.

ההפסדים והרווחים שנבעו מ"עסקאות אחרות" במכשירים פיננסיים נגזרים שאינן מיועדות להגן על חשיפות בתיק הנכסים וההתחייבויות (ALM): הרווחים בתיקים למסחר הכוללים מכשירים פיננסיים נגזרים במהלך שנת 2015 וכן ברבעון הרביעי של 2015 הסתכמו ב-0 מיליון ₪.

ד.

דוח בסיסי הצמדה

ניהול חשיפות הבסיס של הבנק מתבצע בתדירות יומית ובראיה כלכלית תוך התייחסות להשלכות החשיפה גם על התנודתיות החשבונאית במקרים בהם קיימת אי התאמה בין הראיה החשבונאית לכלכלית. מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות חישוב עודף / חוסר הנכסים על ההתחייבויות לאחר הכללת תיקונים כלכליים כמפורט להלן. תמהיל ההשקעה במגזרי ההצמדה השונים נקבע באופן שוטף במסגרת המגבלות המוצגות להלן ועל בסיס תחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים. החשיפה נמדדת בכל מטבע מהותי בנפרד.

ניהול החשיפה לסיכון בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין ה"חשיפה הכלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונאית" (המוגדרת כפרש שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים, על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים), הינם כדלקמן:

- הפרשות בגין זכויות עובדים, נכללות במסגרת ה"חשיפה הכלכלית" במגזר הצמוד למדד במקום במגזר הלא צמוד (החל מיום 28.12.15).
- היעודה לפיצויים סווגה בהתאם לרכיבי ההשקעה הנכללים בה, בעוד שבמסגרת המדידה החשבונאית מוצגת במגזר הלא צמוד (החל מיום 28.12.15).
- הלוואות צמודות למדד שסווגו כ"חובות פגומים", סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).

- מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים, על פי מודלים לתמחור אופציות.
 - פיקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפיקדון, מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפיקדון.
 - ההפרשות בגין הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (בשל "חובות תקינים", נטו), וכן הפרשות הנובעות מאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא: "מדידת הכנסות ריבית (כללי "FAS 91"), לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
- להלן ריכוז נתוני "החשיפה הכלכלית" וה"חשיפה החשבונאית" לסיכון בסיס במגזרי ההצמדה השונים:

1. חשיפה חשבונאית

31/12/2014 מיליוני ש"ח	31/12/2015 מיליוני ש"ח	חשיפה חשבונאית
1,406	1,339	לא צמוד
123	429	צמוד מדד
(13)	(9)	מט"ח וצמוד מט"ח
1,516	1,759	סה"כ

2. חשיפה כלכלית

31/12/2014 מיליוני ש"ח	31/12/2015 מיליוני ש"ח	חשיפה כלכלית
1,849	1,997	לא צמוד
118	(170)	צמוד מדד
(6)	7	מט"ח וצמוד מט"ח
1,961	1,834	סה"כ

להלן מידע על ערכי מקסימום, מינימום וממוצע של החשיפה הכלכלית במהלך הרבעון המדווח כשיעור מההון הפעיל הכלכלי:

מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	
0%	(17%)	78%	מינימום
9%	20%	115%	מקסימום
3%	6%	91%	ממוצע

החשיפה הכלכלית המוצגת בטבלאות שלעיל הינה בהתאם לרשימת התיקונים הכלכליים המאושרת נכון לכל אחד מהמועדים שבטבלה.

מגבלות הדירקטוריון מוטלות על חשיפה כלכלית לגבי סיכונים הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעות כי: %(-40) עד 100% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, %(-10) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח, והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים. המגבלה במגזר הצמוד למדד שונתה ביום 28.12.15 ועד למועד זה הייתה בטווח %(-20) עד 120%.

ה. ניהול פוזיציות בתיק למסחר

הבנק מבחין בין חשיפות הנוצרות במהלך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין החשיפה למסחר. לצורך חישוב [דרישות הון לסיכון שוק](#) בנדבך הראשון הוגדרו הפוזיציות אשר יכללו בתיק למסחר. פוזיציות אלו עונות על דרישות כללי באזל 2 וכוללות מכשירים פיננסיים המוחזקים עם כוונת מסחר וכן מכשירים שמטרתם לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר. הבנק הגדיר כי התיק יכלול את המרכיבים הבאים:

תיקי אגרות חוב למסחר בשקלים ובמט"ח, פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי הפקת רווח בתיקים ספציפיים שאושרו מראש ע"י הדירקטוריון, עסקאות עתידיות במטבעות ובריבית ואופציות מטבע.

התיקים שהוגדרו כתיקים למסחר למטרות הון פיקוחי נתונים למגבלות לגבי היקף הפעילות ו/או ההפסד הפוטנציאלי המותר בהינתן שינוי בשיעורי הריבית וכן למגבלה על ערך ה- VaR המקסימאלי. בנוסף בתיק האופציות הפעילות מוגבלות באמצעות הטלת מגבלה על הפרמיה המקסימאלית לעסקה ועל ההפסד המצטבר במהלך שנה קלנדרית ובנוסף חל איסור על כתיבת אופציה (אלא אם מדובר בכתיבת אופציה זהה לאופציה שנקנתה). היקף הפעילות בתיק למסחר למטרות הון פיקוחי אינו מהותי. היתרה הממוצעת בתיק אג"ח למסחר בשקלים ובמט"ח הסתכמה במהלך רבעון זה ב-65 מיליון ₪. הבקרה על פעילות המסחר, לרבות בחינת העמידה במגבלות וחישוב הרווחיות, מבוצעת בתדירות יומית על ידי גורמי הבקרה של קו ההגנה הראשון.

ו. אירועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך המאזן ועד מועד פרסום דיווח זה, אין אירועים משמעותיים בסיכון שוק וניהולו.

ז.

מידע נוסף על החשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

ניהול סיכון שוק מתבצע באמצעות מספר מודלים ומדדי סיכון אשר בהם מובאים בחשבון גורמים נוספים על אלו המשמשים לצורך הגילוי בדוחות הכספיים. המודלים ומדדי הסיכון כפופים לתהליך מובנה של הגדרה במסגרת קטלוג המודלים ותיקוף המודל. התהליך מבוצע בהתאם למדיניות הבנק בנושא הטיפול במודלים.

להלן מידע בדבר מודלים מרכזיים ומדדים המשמשים בניהול סיכון השוק:

1. מדד רגישות שווי כלכלי לשינויים בריבית, ראה להלן [גילוי סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).
2. מדד רגישות שווי חשבונאי לשינויים בגורמי השוק בתרחישי ביניים

המדד מציג את הקיטון בהון פיקוחי (ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון), לפני השפעת המס, בתרחיש הכולל השפעה של מגוון שינויים בגורמי השוק על חשיפות הבנק, אשר הוגדרו, על פי תיאבון הסיכון, כאירוע שסבירות התממשותו היא אחת ל- 3-7. זאת, לעומת [תרחיש קיצוני](#) שסבירותו הינה אחת ל- 25 שנים.

מדד זה כולל את כלל גורמי הסיכון המשפיעים על השווי החשבונאי ובהם: סיכונים הריבית, סיכון מרווח אשראי על נכסים שונים בתיקי ההשקעות, סיכון מניות וכן סיכונים נוספים הנובעים מפעילות בשווקי האג"ח ומכשירים פיננסיים נגזרים.

אופן המדידה – התרחיש מבוסס על ניתוח היסטורי של השינויים בגורמי סיכון השוק והוא מחושב בתדירות שבועית החל מיום 28 בדצמבר 2015, מועד אישורו לראשונה בדירקטוריון. במהלך 2016 יעודכן התרחיש והוא ייקבע על פי סיפור מעשה.

מגבלת הדירקטוריון שנקבעה למדד זה הינה בשיעור 4% מההון העצמי (כ- 84 מיליון ₪).

3. הערך הנתון בסיכון VaR (Value At Risk)

מודל ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי שעלול להיגרם בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית מוגדרת. תוצאות המודל מאפשרות להעריך את חשיפת הבנק הכוללת לסיכוני שוק ולבחון את ההתפתחות של סיכוני השוק על פני הזמן. קיימות 3 שיטות לחישוב VaR:

- שיטה פרמטרית - עושה שימוש במטריצת השונויות והקורלציות בין גורמי הסיכון השונים, הנגזרת מנתונים היסטוריים לגבי גורמי הסיכון. בשיטה זו אנו מניחים כי לגורמי הסיכון התפלגות נורמאלית.
 - שיטת הסימולציה ההיסטורית - אומדת את תנודתיות גורמי הסיכון על סמך התנהגותם בעבר. בשיטה זו לא מניחים הנחות לגבי התפלגויות גורמי הסיכון השונים או לגבי המתאמים ביניהם.
 - שיטת Monte Carlo – שיטה לא-פרמטרית המאפשרת חישוב VaR מדויק גם עבור מכשירים לא ליניאריים כגון אופציות. השיטה מבוססת על בניית התפלגות משותפת לגורמי הסיכון על בסיס נתוני עבר ודגימה אקראית של מספר רב של תצפיות מאותה התפלגות.
- ה-VaR על כלל הפעילות (התיק הבנקאי והתיק למסחר) מחושב בתדירות חודשית בשיטה הפרמטרית, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של 10 ימים.
- ה-VaR על התיקים למסחר מחושב בתדירות יומית בשיטה הפרמטרית ובשיטת Monte Carlo, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של יום.
- כדי לבדוק את טיב המודל ותקפותו, מתבצעת בחישוב על כלל התיק בדיקה שבועית של ההפסד בפועל. חריגה תתקבל כאשר ההפסד בפועל גבוה מהערך הנתון בסיכון. תיאורטית, נצפה שמספר החריגות לא יעלה על 1% מהתצפיות עבורן חושב VaR.

מגבלות המודל נגזרות מהשיטה הפרמטרית בה בחר הבנק להשתמש לצורך חישוב ה-VaR:

- מודל ה-VaR הוא מודל סטטיסטי ומידת דיוקו מותנית באיכות ההנחות שבבסיסו.
- השיטה הפרמטרית מניחה התפלגות נורמאלית של השינוי בגורמי הסיכון, החישוב על פי שיטת הסימולציה ההיסטורית מניח שהתנהגותם ההיסטורית של גורמי הסיכון צפויה לחזור על עצמה. לפיכך, שינוי פתאומי במאפייניהם של גורמי הסיכון אינו ניתן לחיזוי.
- אומד ה-VaR אינו מתייחס לגודלם של ההפסדים שעלולים להיגרם במצבי קיצון, בהסתברות נמוכה מ-1% (בהתאם לרמת המובהקות של 99% שנבחרה) כאשר מתערערות ההנחות הסטטיסטיות שבבסיס המודל. לפיכך אין להתייחס לתוצאותיו כאל חסם ממשי להפסד אשר עלול להיגרם לבנק בתרחישים קיצוניים. המענה יכול להינתן ע"י בחינת ההפסד הפוטנציאלי בתרחישי קיצון.
- אופק הזמן שנקבע (10 ימים) מניח למעשה שהפוזיציה נותרת סטטית במשך תקופה זו, ומאידך שניתן לגדר אותה או לממשה בתוך 10 ימים. הנחה זו מתעלמת מחוסר הנזילות שעלול להיווצר בעיתות משבר וכן לא משקפת את הסיכון במהלך 10 ימים.

הדירקטוריון קבע [מגבלה](#) לפיה ערך ה-VaR על כלל הפעילות (התיק הבנקאי והתיק למסחר) בשיטה הפרמטרית, לאופק של 10 ימים וברמת מובהקות של 99% לא יעלה על 4.0% מההון העצמי (עד ליום 28.12.15 - 3.5%) המהווים ליום 31 בדצמבר 2015 כ-84 מיליון ש"ח. בשנת 2015 לא נרשמה חריגה ממגבלה זו.

שנת 2014		שנת 2015		במיליוני ש"ח
חשיפה מקסימאלית במהלך השנה	סוף שנת הדיווח	חשיפה מקסימאלית במהלך השנה	סוף שנת הדיווח	
20.7	15.2	34.5	34.5	חשיפה בפועל

אומד סיכון זה משמש כאחד מאומדי הסיכון המתארים את חשיפת המאזן לסיכוני השוק וההתייחסות הניהולית אליו הינה משנית. לעומתו, מודגשת יותר חשיבותם של ניתוחי הרגישות ותרשימי הקיצון במסגרת הניהול השוטף של סיכוני השוק. תוצאות הבחינה בדיעבד (Back Testing) שבוצעו על תוצאות המודל של הבנק מצביעות כי המודל עונה לדרישות הסטטיסטיות וכי הוא תקף סטטיסטית. ה-VaR של פעילות המסחר: ה-VaR על התיקים שהוגדרו למסחר מחושב בתדירות יומית בשיטה הפרמטרית, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של יום אחד. הדירקטוריון קבע מגבלות ספציפיות על ערך ה-VaR בכל אחד מהתיקים. בשנת 2015 לא נרשמו חריגות ממגבלות אלה.

4. ניתוח הפסדים במבחני קיצון (Stress Tests)

מבחני קיצון מתריעים בפני ההנהלה על תוצאות חמורות בלתי צפויות הקשורות למגוון סיכונים, ומהווים כלי חשוב בתהליך ניהול סיכוני השוק, המסייע לזיהוי סיכונים מהותיים, שאינם מקבלים ביטוי מלא במדדי סיכון אחרים. כחלק מתהליך ניהול הסיכון מוערכת חשיפת הבנק לאירועים שסבירותם נמוכה באמצעות תרחישי הקיצון. בכך הם משמשים אומד משלים למדדי הסיכון האחרים, המתמייחים לתרחישים מתונים יותר. תרחישי הקיצון מבוססים על סיפורי מעשה המשמשים את הבנק למדידת החשיפה בגישות שונות – גישה כלכלית וגישה חשבונאית. גישות אלה מיושמות לצורך הניהול השוטף, לצורך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP ולצורך חישוב התרחיש האחד השנתי שקבע המפקח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית.

- גישה כלכלית - גישה המשקפת את השפעת השינויים בגורמי השוק על הערך הנוכחי של כלל הנכסים וההתחייבויות, המשקף את השווי הכלכלי;
- גישה חשבונאית - בגישה זו נבחנות ההשפעה המיידית (לטווח של עד חודש) וההשפעה ארוכת טווח (לטווח של שנה) על ההון המשמש לצורך חישוב יחס הון רובד ראשון, כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. השפעות אלו מחושבות על כלל הפוזיציות המשפיעות על יחס ההון ובכללן הפוזיציות החוץ מאזניות והתיקים למסחר. בנוסף, לצורך חישוב ההשפעה ארוכת הטווח נכללים גם השינויים בגין תרחיש קיצון על הכנסות הריבית.

חשיפת הבנק לסיכון שוק נבחנת הן בראיה כלכלית והן בראיה חשבונאית במגוון תרחישי קיצון, הכוללים שינויים בעקומי הריבית (מקביליים ולא מקביליים), שינויים בשערי החליפין העיקריים ובמדד המחירים לצרכן ושינויים במרווחים של ההשקעות באגרות החוב הקונצרניות לעומת אגרות חוב ממשלתיות. להלן תרחישי הקיצון העיקריים המופעלים:

- תרחיש החרפה במצב הביטחוני בארץ;
- תרחיש משבר פיננסי בארה"ב;
- תרחיש עליית מחירים עולמית;
- תרחיש עליית תשואות בשוק המקומי ובארה"ב.

בנוסף, מופעלים מספר תרחישים נוספים וכן תרחישים טכניים, כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333. המגבלות שקבע הדירקטוריון מתייחסות הן לשחיקת השווי הכלכלי בתרחישי קיצון והן להשפעה על יחסי הלימות ההון, בטווח קצר ובטווח ארוך.

תרחישי הקיצון המנוהלים נקבעים בפורום תרחישי קיצון של הקבוצה בהינתן שיקולי Impact / Probability. תרחישים אלה מיושמים בבנק ובנוסף נבחן הצורך להוסיף תרחישי קיצון במידה והם עשויים לשקף טוב יותר את אזורי הפגיעות של הבנק.

המגבלה של מבחני קיצון בגישה הכלכלית הינה בשיעור 12.5% מההון העצמי, כ - 263 מיליון ₪.
 המגבלה של מבחני הקיצון בגישה החשבונאית לטווח מיידי ולטווח של שנה (נקבעה בדירקטוריון
 בתאריך 28.12.2015) הינה בשיעור 15% מההון העצמי, כ - 315 מיליון ₪.

5. הכנסות הריבית הצפויות ה- (Net Interest Income) NII וה- (Earning At Risk) EaR
 ראה להלן גילוי [סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).

6. מודלים התנהגותיים כלכליים המשולבים בניהול סיכון הריבית
 ראה להלן גילוי [סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).

ח. הקשר בין סעיפי מאזן ורווח והפסד לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק
 סיכון שוק גלום בנכסים ובהתחייבויות המאזניות והחוץ מאזניות. הבנק מבחין בין שני סוגים של
 תיקים: [תיק למסחר](#) ותיק בנקאי. תיקים אלו נבדלים באופי חשיפתם לסיכונים שוק ומכאן גם בכלי
 הניהול המשמשים לניהול סיכונים השוק שלהם.

- תיק למסחר מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר או מתוך כוונה
 להרוויח בטווח הקצר. פוזיציות אלו יהיו סחירות ושניתן לגדרן באופן מלא. ככלל, התיק
 למסחר מרוכז בתיקים מסוימים שהוגדרו למסחר בחדר עסקאות ובתיקי האג"ח למסחר
 שביחידת הנוסטרו.

- תיק בנקאי הינו מכלול הנכסים וההתחייבויות המאזניים והפריטים החוץ מאזניים של הבנק
 אשר אינם נכללים בתיק למסחר.

מדדי הסיכון המשמשים לניהול סיכון שוק בתיק למסחר כוללים את מודל ה- VaR ומגבלה על החשיפה
 לסיכון ריבית בעת תזוזה מקבילה של עקומי התואמות של 100 נקודות בסיס.

מדדי הסיכון המשמשים לניהול סיכונים השוק בתיק הבנקאי הוצגו באופן מפורט בסעיף "מידע נוסף על
 החשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים" לעיל.

12. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה שלוב בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות בבנק. קיימים מצבים בהם כשל שמקורו בסיכון תפעולי ישפיע בצורה ישירה או עקיפה על סיכונים אחרים כגון: אשראי, שוק, נזילות, מוניטין ועוד. הבנק פועל בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, בין היתר, 350 ו-355.

סיכון תפעולי מכיל תחומי סיכון משמעותיים, בהם ניתן למנות סיכון המשכיות עסקית, סיכון משפטי, סיכון מעילות והונאות, סיכון ציות, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכון דיווח כספי ועוד. הבנק מנהל סיכונים טכנולוגיות המידע, ציות ומשפטי כקטגוריות סיכון עצמאיות, וניתן להם גילוי נפרד במסמך זה. סיכון דיווח כספי מנוהל בעיקר באמצעות תהליכי SOX באחריות חשבות הבנק.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

א. אסטרטגיה ותפישת ניהול הסיכון

תפישת ניהול הסיכון נשענת על עיקרון מוביל בו כל יחידה, נוטלת סיכון, נושאת באחריות המלאה לתהליכי ניהול סיכונים וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה. תפישת זו הינה בהלימה לתפישת ממשל ניהול הסיכונים המפורטת בהוראות ניהול בנקאי תקין.

ב. מדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות והכללים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני הדיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכונים התפעוליים ולהבטיח את אפקטיביות הניהול בסיכונים התפעוליים הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים. המדיניות לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.

ג. תהליכים

1. הבטחת עדכניות מסגרת לניהול הסיכון: מנהל הסיכון בוחן באופן תקופתי את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון בעקבות שינויים קיימים ומתהווים בסביבת הסיכון ומחויב להתאימה למגבלות התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לאתגור של פונקצית ניהול הסיכונים ולפיקוח של הדירקטוריון.

2. פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת באופן תקופתי את אפקטיביות מגבלות התיאבון לסיכון והתאמתם להצהרת התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה מבוצע אחת לשנה בשיתוף פונקצית ניהול הסיכונים של החברה האם ובפיקוח של הדירקטוריון.

3. ארגון לומד:

- הבנק פועל בהתאם למתודולוגיה סדורה ומקיים תהליכי הפקת לקחים לרוחב הבנק במטרה להפחית הישנות של סיכונים.
- דיווח ותחקור [אירוע כשל](#) מהווים חלק אינטגרלי מניהול הסיכונים השוטף. הבנק מתחזק מאגר מידע על התממשות אירועי כשל תפעוליים, המהווה תשתית למפת הסיכונים, על סמך דיווחים ממוקדי הסיכון השונים בבנק. פונקצית ניהול הסיכונים מנתחת מאגר זה בכדי לזהות מוקדי סיכון ותהליכים המצריכים טיוב.

4. תהליך מתמשך לזיהוי סיכונים שיטתי:

- זיהוי שוטף: כחלק אינטגרלי מפעילות הבנק כגון בעת התממשות אירועי כשל, עדכון תהליכים, פרסום חוזרים ונהלים, עדכוני מערכות מידע וכו' הבנק מקיים תהליך שיטתי לאיתור וזיהוי פוטנציאל סיכונים ומקיים לגביהם אומדן והערכה. תוצאות תהליך זה משתקפות בעדכון מפת הסיכונים התפעוליים של הבנק.
- זיהוי מקיף: הבנק מקיים תהליך מחזורי, רב שנתי, לזיהוי והערכה של סיכונים תפעוליים לרוחב ולאורך הבנק. סקר זה מבוצע בעיקר על ידי קו ההגנה הראשון ומאוגר על ידי קו ההגנה השני. תוצאות תהליך זה משתקפות בעדכון מפת הסיכונים התפעוליים של הבנק.

5. תכניות הפחתה: כתוצאה מעדכון מפות הסיכונים וביחס למגבלות תיאבון לסיכון, לעיתים נוצר צורך להפחית את רמת הסיכון על מנת שיישאר במגבלות טווח התיאבון לסיכון. תכניות הפחתה מנוהלות בעזרת מערכת ממוכנת לניהול סיכון תפעולי, אשר מאפשרת פיקוח ובקרה נאותים. בחלק מתכניות הפחתה השונות מרוכזים מאמצים לוודא איכות הבקורות, תוך חתירה למיכון הבקורות (מונעות, מגלות, תלויות ומפצות) במגוון הפעילויות של הבנק.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, אסטרטגיה ותכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון תפעולי מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר יאיר פלדמן, סמנכ"ל, מנהל אגף תפעול ומידע, הינו מנהל סיכון תפעולי של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון, ועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון תפעולי בראשות מנהל הסיכונים הראשי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה. הבנק מפעיל בקרי סיכון חטיבתיים המהווים נדבך מרכזי בניהול הסיכון. בקרים אלה משתייכים ארגונית לחטיבותיהם, מונחים מקצועית על ידי פונקצית ניהול הסיכונים ומהווים חלק מסביבת הבקרה החטיבתית.

3. אופי והיקף מערכת הדיווח על הסיכון

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית קבוצתית לניהול סיכון תפעולי. המערכת מאפשרת ניטור, ניתוח ודיווח של סיכון תפעולי. המערכת מאפשרת ניהול המותאם למתודולוגיה להערכת הסיכון ותומכת במרבית תהליכי ניהול הסיכון כגון: דיווח אירועי כשל, הערכת סיכונים, בקורות, הפקת מפות סיכון, פעולות ניטור, ניתוח ממצאים, סקרי סיכונים וניהול תכנית הפחתה ותהליכי פיקוח ובקרה באמצעות דוחות ומדדים כמותיים, [אינדיקטורים](#) והודעות מערכת.

4. מדיניות הפחתת סיכון

הבנק מודע לקיומם של סיכונים תפעוליים ופועל להקטין את היקפם לטווח התיאבון לסיכון, זאת על פי הערכה מבוססת סיכון. הבנק חותר לצמצם את התממשות סיכון תפעולי במשאבים קיימים ובהשקעה מתמדת לחיזוק סביבת בקרה בהתאם לשיקולי עלות תועלת. הבנק מנהל את הסיכונים התפעוליים המהותיים, פועל בעקביות להפחיתם במסגרת תכניות הפחתה. סיכונים אלו מנוטרים ומוערכים בתדירות רבעונית. ראה גם התייחסות לשימוש בביטוח להפחתת סיכון תפעולי להלן.

5. גישה להערכת דרישת הון בגין סיכון תפעולי

הערכת דרישות הון בגין סיכון תפעולי נובעת מהגורמים הבאים:

- נדבך ראשון - חישוב דרישת הון פיקוחי מזערי. הבנק פועל על פי הגישה הסטנדרטית כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקן 206. לדרישת הון בגין סיכון תפעולי ראה [גילוי הלימות ההון](#).
- נדבך שני – ICAAP הערכה לגבי דרישת הון נוספת בגין סיכונים הגלומים בפעילות הבנק, שלא נכללו בנדבך הראשון.

6. המשכיות עסקית

בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקן 355, הבנק מתחזק תכנית ניהול המשכיות עסקית שנועדה להבטיח את המשך תפקודו הסביר בעת מצבי חירום שונים, וזאת כדי לאפשר רציפות עסקית במתן שירותים שהוגדרו כחיוניים. התכנית מתייחסת בין היתר, לתהליכים עסקיים ותפעוליים, למערכות, לתחומי אחריות וסמכות של ועדת ניהול משברים, לסניפי גרעין, לתפקידי מפתח ולניהול המשאב האנושי. חלק משמעותי מרמת מוכנות והיערכות נאותה הינו קיום שוטף של תרגול והדרכה. הבנק פועל בהתאם לתכנית תרגול רב שנתית שאושרה בדירקטוריון. מיפוי הסיכונים, הערכתם וניטורם מתבצע כחלק מתהליך ניהול הסיכון התפעולי, תכניות מגירה ספציפיות קיימות בהתאם לתרחישים שונים.

ב. שימוש בביטוח להפחתת סיכון

אמצעים בהם הבנק עושה שימוש, בכוונה להפחית חשיפה לסיכון תפעולי, כוללים, בין השאר רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית, המגדרת חלק מסיכון תפעולי. פוליסת הביטוח הבנקאית כוללת התייחסות בין היתר, לביטוח בנקאי כגון מעילה באמון של עובדי הבנק, כספים ורכוש יקר ערך בחצרות הבנק, זיוף המחאות, [ביטחונות](#) או מזומנים; [לביטוח פשעי מחשב](#) כגון הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני למערכות המחשב של הבנק, ללשכות שירות, למערכות תקשורת, ושינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני; [לאחריות מקצועית](#). כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה או דרישה לפיצוי בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק. מעבר לכך, רכש הבנק גם כיסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים. הכיסוי הביטוחי נבחן על ידי מומחה חיצוני בלתי תלוי ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקן 301 ו-352. בנוסף, הבנק רכש גם פוליסת ביטוח לרכוש הבנק הכוללת התייחסות לאחריותו של הבנק לנוקי גוף ולביטוח חבות מעבידים.

13. גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

סיכון מניות הינו סיכון להפסד עקב ירידה במחירי שוק של מניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי סיכון והקצאת הון בגין חשיפה לסיכון זה, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 208, להרחבה ראה [דרישת הון בגין סיכון שוק](#). סיכון זה כלול במסגרת ניהול סיכון שוק.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה ותהליכים

ככלל, הבנק נמנע מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. במסגרת מדיניות הבנק בעבר להיכנס לפעילויות עם חברות טכנולוגיות, לרבות חברות "הזנק", הוחלט בזמנו להשקיע במספר קרנות הון סיכון ולא בהשקעות ישירות בחברות.

למועד דיווח זה, כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות:

- החזקה בשיעור של 31% מאמצעי ההון בחברה כלולה: "תפנית דסקונט – ניהול תיקי השקעות בע"מ", העוסקת בניהול תיקי השקעות.
- השקעה בקרנות הון סיכון – המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות ריאליות בשיעור זניח במספר חברות מצומצם, הנובעות מהסכמים להסדרת חובות בעייתיים, שנחתמו בין הבנק לחייבים.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול הסיכון מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

מור ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון זה. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה.

קו הגנה ראשון כולל את הפורום הפיננסי ואת מרכז ניירות ערך בחטיבה הפיננסית, האחראי על ביצוע בפועל של השקעות בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט. מכיוון שחלק מההשקעות במניות הכלולות בתיק הבנקאי, נובעות מעסקאות אשראי, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי, אחריות לניהול הסיכון בגין השקעות אלה הינה של האגף העסקי, בחטיבה העסקית מסחרית. קו הגנה שני הינו פונקצית ניהול הסיכונים.

3. אופי והיקף של מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית לניהול ומדידת ניירות ערך סחירים הכלולים ב"תיק הבנקאי" וב"תיק למסחר". המערכת מפיקה נתונים המתייחסים הן לעלות המופחתת של ניירות הערך והן לשוויים ההוגן. עם זאת, מאחר ומרבית המניות הכלולות ב"תיק הבנקאי" של הבנק למועד הדיווח אינן סחירות, לא נכללות השקעות אלה במערכת המידע הייעודית. הדיווח לגבי השווי ההוגן של מניות אלה (המהוות ברובן השקעות ריאליות), מתבסס על דוחותיהן הכספיים של הקרנות.

לאור היקף החשיפה הנמוך של הבנק להשקעה במניות ומאחר ותיק המניות של הבנק כלול בתיק הבנקאי ולא בתיק הסחיר, הבנק אינו מודד חשיפה לסיכון שוק בגין השקעותיו במניות. בנוסף, לא נכללות ההשקעות במניות במדידת ערך ה-VaR, מכיוון שהשקעות אלה אינן מהותיות.

4. מדיניות הפחתת סיכון

מדיניות הבנק לגבי הפחתת חשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי. על פי מגבלות שנקבעו בעבר, לא תעלה השקעת הבנק במניות של חברות טכנולוגיה, לרבות השקעות בקרנות הון סיכון, על סך של 7.5 מיליון דולר. בהמשך לכך הוגדרה מגבלה נוספת, לפיה השקעת הבנק במניות ב"תיק למסחר", לא תעלה על 3% מאמצעי ההון של הבנק. ניטור חשיפת הבנק לסיכון מניות והאפקטיביות של מדיניות הגידור נערכות באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית-מסחרית, ומפוקחות על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.

5. סוגי המניות בתיק הבנקאי

למועד דיווח זה, כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות, ראה התייחסות לעיל.

6. מדיניות טיפול חשבונאי בהחזקת מניות

להלן פרטים לגבי הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק:

- ההשקעה בחברת "תפנית" - דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ, מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס העלות. במקרים בהם היה השווי ההוגן נמוך מעלות ההשקעה בקרנות, ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. ההפרשה בגין ירידת הערך נזקפה לדוח הרווח והפסד.
- החזקות ריאליות מוצגות על בסיס השווי ההוגן או לפי הערכת ההנהלה שאינה עולה על השווי ההוגן.

ב. יתרה מאזנית של השקעות והשווי ההוגן שלהן

להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31/12/2014 מיליוני ש"ח	31/12/2015 מיליוני ש"ח	
21	15	עלות
2	2	התאמה לשווי הוגן
23	17	שווי הוגן

ג. סוגי השקעות ואופיין

31/12/2014 מיליוני ש"ח	31/12/2015 מיליוני ש"ח	
23	17	השקעות לא סחירות
-	-	השקעות סחירות
23	17	סך הכל

ד. דרישת הון

31/12/2014 מיליוני ש"ח	31/12/2015 מיליוני ש"ח	מניות שסווגו לתיק הזמין למכירה:
-	-	- קרנות הון סיכון
1	1	- חברה ריאלית
2	2	- תאגיד פיננסי
3	3	סך הכל דרישת הון

14. סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית הינו סיכון לרווחים או להון הנובעים משינויים בשיעורי הריבית. שינויים אלה משפיעים גם על שווי נכסי הבנק מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.

א. גילוי איכותי כללי

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

מסגרת ניהול סיכון שוק כוללת גם את מסגרת ניהול סיכון ריבית. להרחבה ראה [גילוי סיכון שוק](#).

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. סמנכ"ל, חבר הנהלה, מנהל חטיבה פיננסית, מר ציון בקר, הינו מנהל סיכון זה. ניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, מבוקר על ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בהשתתפות מספר חברי הנהלה ופורום פיננסי מצומצם בראשות מנהל הסיכון.

קו הגנה ראשון נוטל סיכון ריבית ומקיים סביבת בקרה פנימית נאותה. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, קיימת הפרדה בין יחידות הנוטלות סיכון ריבית [יחידת ניהול נכסים והתחייבויות (נ"ה)], חדר עסקאות ויחידת הנוסטרו] לבין יחידות המקיימות מדידה בקרה ותפעול (Middle Office ו- Back Office בהתאמה), הפועלות באופן בלתי תלוי מנוטלי הסיכון.

קו הגנה שני, במסגרת פונקצית ניהול הסיכונים מתבצעת בקרה מבוססת סיכון, ומתן חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על [איכות ניהול](#) הסיכון. הפונקציה מעבירה דיווחים בלתי תלויים ישירות לדירקטוריון אודות חריגות ממגבלות תיאבון לסיכון.

3. אופי והיקף מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר למדידת חשיפה לסיכון ריבית במערכת ייעודית קבוצתית לניהול סיכונים פיננסיים המודדת באופן שוטף את החשיפה לסיכון הריבית על כלל המכשירים התוך מאזניים והמכשירים הפיננסיים הנגזרים. בנוסף מתבצעת מדידה של סיכון הריבית לגבי המכשירים הפיננסיים הכלולים בתיק למסחר למטרות הון פיקוחי. תיק זה כולל את תיק אגרות החוב למסחר של הבנק וכן עסקאות עתידיות המבוצעות למטרת מסחר - עסקאות החלף ריבית (Interest Rate Swap), עסקאות עתידיות במטבעות ואופציות מטבע שנרכשו. בסוף שנת 2014 החלה החברה האם בפרויקט שדרוג המערכת לגרסה מתקדמת, הבנק שותף לפרויקט.

4. מדיניות הפחתת סיכון

מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכון ריבית, מבוססת על גידור החשיפות לסיכון, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, פועל בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס של מכשירים פיננסיים לא סחירים.
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

מדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים בריבית

בחירת רגישות כלל מאזן הבנק לשינויים בריבית באמצעות היוון תזרימי המזומנים תוך שימוש במחירי ההעברה. תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק והתחייבויותיו הותאמו באופן המביא לידי ביטוי את ההנחות ההתנהגותיות ביחס לחלק מסעיפי המאזן בהם היתרה המאזנית אינה מייצגת נכונה את הסיכון.

המגבלה המרכזית של המודל נובעת מכך שהוא מציג תרחיש מקבילי בלבד של השינוי בריבית הבסיסית ואינו כולל גורמי סיכון ריבית נוספים, כגון סיכון בסיס הריבית.

המגבלות שקבע הדירקטוריון לגבי החשיפה לסיכונים ריבית במגזרי ההצמדה השונים מבטאות, בהתאם לכללים מקובלים, במונחי הפגיעה המקסימאלית בערך הנוכחי של שווי נכסי הבנק נטו כתוצאה מתזוזה מקביל של 100 נקודות בסיס בעקום התשואה בכל אחד מהמגזרים. להלן המגבלות שקבע הדירקטוריון (במונחי הון עצמי), בתוקף מיום 28.12.2015 :

עליית ריבית	ירידת ריבית	
2.0%	4.0%	שקל לא צמוד
3.5%	7.5%	שקל צמוד למדד המחירים לצרכן
2.0%	2.0%	מט"ח וצמוד מט"ח
2.5%	9.0%	כל מגזרי ההצמדה

ראה גם התייחסות [להשפעת שינויים היפותטיים של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית על השווי הכלכלי](#) בהמשך.

5. אופיו של סיכון הריבית בתיק הבנקאי

א. אופיו של סיכון הריבית

התיק הבנקאי כולל את מרבית סיכוני הריבית של הבנק וכוללה בו פעילות הבנק במתן אשראים, ברכישת ניירות ערך בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובתיק אגרות החוב המוחזקות [לפדיון](#) ובגיוס פיקדונות וכתבי התחייבות. פעילות זו מושפעת משיקולים אסטרטגיים וראייה ארוכת טווח של תיאבון הבנק לסיכון ריבית.

הבנק עושה שימוש במודלים כלכליים התנהגותיים המשולבים בניהול הסיכון :

- היקף הפירעונות המוקדמים של הלוואות משכנתה בריבית קבועה או בריבית משתנה בתדירות של אחת למספר שנים. שיעור הפירעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פירעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה.
- שיעור המשיכות המוקדמות של פיקדונות חסכון ב"תחנות" נקבע בהתאם לסטטיסטיקה בדבר התנהגות המפקידים בהתבסס על נתוני העבר.
- מודל פריסת יתרות העו"ש בזכות - לצורך חישוב החשיפה לסיכוני ריבית הבנק מניח כי שיעור מסוים של יתרות אלה אינו צפוי לפירעון מיידי ("החלק היציב") ולפיכך ניתן לפרוס אותו על פני מספר שנים. בחינת הרגלי הלקוחות לאורך זמן הראתה כי קיימת יתרת זכות בחשבונות עו"ש שאינם נושאים ריבית, בסכום יציב לאורך זמן. על כן בעת חישוב החשיפה של הבנק לסיכון הריבית ההתייחסות לחלק היציב הינה כאל התחייבות לטווח ארוך.

ב. בנוסף לבחינת רגישות השווי הכלכלי של ההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עושה הבנק שימוש בגישות מדידה נוספות :

- הכנסות הריביות הצפויות ה- NII (Net Interest Income) וה- EaR (Earning At Risk) : תחזית הכנסות המימון (NII) מבוצעת באמצעות סימולציה דינאמית על הכנסות הריבית נטו במהלך השנה הקרובה, ונועדה לבחון את השפעתן של אסטרטגיות שונות בניהול הנכסים וההתחייבויות על רווחי המימון של הבנק. מדד ה- EaR מודד את רגישותן של הכנסות המימון הצפויות לשינויים בשיעורי הריבית בשווקים הפיננסיים. מודל זה הינו מודל משני במסגרת תהליכי ניהול הסיכון בבנק.

- בנוסף לתרחיש של תזוזה מקבילה בעקומי הריבית, נבחנת גם החשיפה לשינויים לא מקביליים בעקומי הריבית השונים.
- כמו כן, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על שווי הכלכלי ועל ההון הפיקוחי.

ב. השפעת שינויים היפותטיים של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית על השווי הכלכלי (במיליוני ₪):

31/12/2014			31/12/2015		
עליה של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית	ירידה של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית	חשיפה מקסימאלית במהלך השנה להפסד כלכלי	עליה של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית	ירידה של 100 נקודות בסיס בשיעורי הריבית	חשיפה מקסימאלית במהלך השנה להפסד כלכלי
לא צמוד	2	(4)	(30)	ירידה	(28)
צמוד מדד	78	(89)	(96)	ירידה	(50)
מט"ח וצמוד מט"ח	6	(7)	(16)	עליה	(7)
סך הכל	85	(99)	(102)	ירידה	(63)

להקצאת הון בגין סיכון ריבית ראה גילוי [דרישת הון בגין סיכון שוק](#).

ראה הרחבה בגילוי [מידע נוסף על סיכון שוק](#).

15. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: סיכונים אחרים

לפרטים בדבר [פרופיל סיכון](#) של הבנק ולפרטים בדבר טבלת גורמי סיכון, ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#) בדוח הכספי.

א. סיכונים מובילים ומתפתחים

סיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות מוגדרים כחשיפת הבנק לפגיעה בפעילותו (עד כדי מניעתה המוחלטת), גניבת נכסים פיננסיים, הפסדים כספיים ופגיעה במוניטין, הנובעת ממתקפות קיברנטיות על מערכות המחשב של הבנק (הנערכות לעיתים ללא ידיעת המשתמשים), או באמצעות איסוף מידע ממערכות אלה, במטרה להפריע לפעילות השוטפת של הבנק עד להשבתתה המוחלטת. בשנים האחרונות נרשמה עליה מתמדת בחשיפת התאגידים הבנקאיים (בארץ ובעולם) לאיומי סייבר, המתבטאת בעליה בתחום ההתקפות, בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות אלו.

סביבת העבודה העיקרית של הבנק הינה הרשת התפעולית הפנימית (מערכת המחשב המרכזית), שבאמצעותה מתבצעת הפעילות העסקית בבנק. הרשת מופעלת ומתוחזקת על ידי החברה האם, ומנותקת מיתר סביבות העבודה. הבנק פועל בשיתוף העם החברה האם לצמצום החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות, באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, לרבות הטמעת מערכות וכלי הגנה שונים.

ב. סיכון ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור

1. כללי

סיכון ציות הינו סיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להוצאה כספית מהותית, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את החוקים, התקנות, הוראות הרגולציה, הנהלים הפנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק. ניהול סיכון ציות כולל בין היתר הוראות מתחום יחסי בנק לקוח, הוראות לא צרכניות, הוראות בתחום דיני ניירות ערך, הוראות בנושא פעילות חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון. אי ציות להוראות החלות על הבנק בתחום הציות ואיסור הלבנת הון חושף את הבנק להטלת עיצומים כספיים, לסיכון מוניטין, וכן להליכים פליליים, אשר עלולים להינקט כנגד הבנק ועובדיו. ראה גם [גילוי סיכון משפטי](#).

2. אסטרטגיה ומדיניות

א. אסטרטגיה ותפישת ניהול הסיכון

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, לרבות פעילויות חדשות בבנק, התקדמות טכנולוגית, שינויים תכופים ברגולציה לצד התגברות הוראות רגולציה החלות על הבנק בתחומי פעילות קיימים או חדשים, מצריכים התאמה של התשתיות המיכוניות והנהליות לתמיכה בחובות הנגזרות מהם. תשתיות אלה תומכות ומאפשרות לבנק לציית למכלול החובות החלות עליו מכוח הוראות הרגולציה הרלבנטיות לפעילותו. הבנק נוקט גישה שיטתית לקביעת דרכי הפעולות המיטביות שתינקטנה על מנת לסייע להגן על הבנק, נכסיו הכספיים והמוניטין שלו. ניהול סיכון ציות נוגע לכלל עובדי הבנק וסוגי פעילויותיו, לכן הבנק רואה בו חלק מובנה ובלתי נפרד מהעשייה העסקית והתרבות הארגונית. תפישת ניהול סיכון ציות הינה שנוטל הסיכון אחראי לתהליכי ניהול סיכונים לרבות סיכוני ציות הנובעים מפעילותו וכן קיום פעולות בקרה המוודאות ציות להוראות.

ב. מדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי אשר הדירקטוריון מאשר, בנוהל עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. המסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי, למדידה, להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות בניהול סיכון הציות ולהבטיח את אפקטיביות הניהול בסיכוני הציות הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים. המדיניות לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון ציות מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

מר מוטי אוחנה, קצין ציות ראשי והממונה על איסור הלבנת הון, מנהל פונקצית הציות, הינו הגורם המקצועי הראשי המסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק בניהול סיכון ציות.

ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ציות פנימית בבנק.

בקו הגנה ראשון הבנק מפעיל קציני ונאמני ציות יחידתיים המהווים נדבך מרכזי בניהול הסיכון. קציני ציות אלה משתייכים ארגונית ליחידותיהם, מונחים מקצועית על ידי קצין הציות הראשי, ומהווים חלק מובנה מסביבת הבקרה היחידתית.

קו הגנה שני מורכב מיחידות המהוות את פונקצית הציות שהיא חלק מפונקצית ניהול הסיכונים ומיחידות נוספות בבנק. קצין ציות ראשי העומד בראש פונקצית הציות מהווה עוגן מקצועי מוביל בקביעת קווים מנחים לפעילות הבנק ואחראי על דיווח סיכון ציות להנהלה ולדירקטוריון.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) פונקצית הציות מתכננת, מפתחת ומתחזקת מסגרת עבודה לניהול סיכון הציות.

(ב) פונקצית הציות מוודאת הסדרת תשתיות התומכות בציות להוראות הרגולציה, ובעלת הסמכות לתת הנחיות בתחום הציות.

(ג) פונקצית הציות אחראית על זיהוי הפרות מהותיות ווידוא תיקון ליקויים מהותיים והערכת אפקטיביות ניהול סיכון הציות.

(ד) פונקצית הציות מדווחת ומסייעת להנהלה ולדירקטוריון בניהול סיכון הציות, במדידת החשיפה לסיכון הציות והערכת אפקטיביות ניהול הסיכון.

(ה) קיימת תשתית (מערכות ותהליכים) לצורך עמידה בהוראות הדין החלות על הבנק בתחום הציות בכלל ואיסור הלבנת הון ומימון טרור בפרט, לרבות הגשת דיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון בגין פעולות החייבות בדיווח על פי חוק. הבנק נעזר במערכות מיכוניות ייעודיות לצורך בקרה וניטור פעולות הנחזות כבלתי רגילות החייבות בדיווח.

(ו) הבנק נעזר במערכת ממוכנת לניהול סיכון הציות, אשר מאפשרת ניהול הסיכון בצורה מבוססת סיכון ומאגדת את תוצרי מיפוי כלל ההוראות.

(ז) במסגרת בחינת פעילות חדשה או הוראת רגולציה חדשה, נבחנות התשתיות התומכות בפעילות/ברגולציה והתאמתן לסיכון הנגזר מהפעילות/הרגולציה החדשה.

(ח) לבנק קיימת תשתית של נהלים, המיועדת להביא לאכיפת הציות לדרישות השונות של הוראות הרגולציה. הנהלים מתעדכנים מעת לעת בהתאם להוראות הרגולציה ובהתאם לפעילויות השונות המבוצעות על ידי הבנק.

(ט) הבנק פועל לעדכון תהליכים ומערכות לאור עדכוני הוראות הרגולציה בפעילויות השונות.

(י) במסגרת תכנית לשיפור תרבות ניהול סיכונים וציות שאישר הדירקטוריון, הבנק פועל לשיפור המודעות לציות בקרב עובדי הבנק וליצירת סביבת עבודה תומכת. להרחבה ראה התייחסות לגילוי [תרבות ניהול סיכונים וציות](#).

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

5. איסור הלבנת הון

מדיניות קבוצתית בנושא איסור הלבנת הון - מדי שנה מעודכנת ומאושרת מדיניות קבוצתית המותאמת לבנק בנושא איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור על ידי הדירקטוריון. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים לניהול הסיכון בתחום איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, וכן את העקרונות לניהול הסיכון על בסיס קבוצתי. מטרת המדיניות לתמוך במטרות העסקיות והיעדים האסטרטגיים של הבנק והקבוצה, על מנת למנוע או למזער הפסדים.

6. סיכונים חוצי גבולות

פונקציות הציות מרכזות את ההיערכות, הטיפול וההטמעה בתחום סיכונים חוצי גבולות, במסגרת העשייה והמדיניות הקבוצתית ולהנחיות בנק ישראל.

אי ציות להוראות החלות על הבנק מכוח הדין הזר חושף את הבנק לסיכון הטלת עיצומים כספיים, לסיכון מוניטין ולתביעות משפטיות, אשר עלולים להינקט נגד הבנק ועובדיו בשל הפרת הוראות הדין בתחום זה.

מדיניות בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות - מעודכנת ומאושרת על ידי הדירקטוריון בהתאם למדיניות קבוצתית המותאמת לבנק. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים לניהול סיכונים חוצי גבולות. מטרת המדיניות לתמוך במטרות העסקיות והיעדים האסטרטגיים של הבנק והקבוצה, על מנת למנוע או למזער הפסדים.

7. אכיפה פנימית בנושא דיני ניירות ערך

ביום 27 בינואר 2011, פורסם חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, הכולל רפורמה בסמכויות האכיפה של רשות ניירות ערך (להלן: "הרשות"). החוק מעניק לרשות, בנוסף לסמכויות האכיפה שכבר היו נתונות בידה קודם לכן, גם סמכויות אכיפה מנהלית כנגד יחידים וכנגד חברות, בגין הפרות חוקי ניירות ערך ובכלל זה חוק ניירות ערך, חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות.

הנהלת הבנק והדירקטוריון אישרו תכנית פעולה מקיפה, לשם גיבוש תכנית אכיפה פנימית, המותאמת לבנק, בשים לב לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא ודרישות הרגולציה הרלוונטית ובשים לב לנהלים ולתהליכים הקיימים בבנק. בהמשך לאמור מינה הדירקטוריון ממונה על האכיפה, אימץ מדיניות אכיפה ופעל לגיבוש תכנית אכיפה, המיושמת בבנק.

ביום 25 בפברואר 2015, מינה הדירקטוריון את מר מוטי אוחנה, קצין ציות ראשי, מנהל פונקציות הציות, לממונה על אכיפה פנימית בנושא דיני ניירות ערך.

ג. סיכון טכנולוגיות המידע וסיכון סייבר

1. כללי

סיכון טכנולוגיות המידע הינו סיכון הנובע משימוש או מהיעדר שימוש בטכנולוגיית מידע או מתלות של תאגיד בה. סיכון סייבר הינו סיכון להתרחשות אירוע סייבר. ככלל, איומים במרחב הקיברנטי (Cyberspace) מוגדרים כאיומים העשויים לגרום להשבתה, מניעת שירות מהותי, פגיעה מהותית בסודיות ושלמות המידע וביצוע פעילות עוינת והונאות. בתקופה האחרונה אנו עדים להחמרה כלל עולמית באיום זה, הן מהיבט היקף ההתקפות והן מהיבט תחכומן. מערכות המחשב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את היקף, איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם. נוסף על המערכות הקבוצתיות הבנק מפעיל גם מערכות ייחודיות לו, אך מדובר בדרך כלל במערכות ניהוליות ותפעוליות במטה, ולא במערכות ליבה בנקאיות. הבנק פועל בשיתוף החברה האם לצמצום החשיפה לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות, באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, לרבות הטמעת מערכות וכלי הגנה שונים.

2. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול סיכון טכנולוגיות המידע והסייבר מעוגנת במסמכי מדיניות ייעודיים המאשרים על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים מפרטים בין היתר: היבטי ניהול ותפעול טכנולוגיית המידע, עקרונות מנחים לנושא אבטחת מידע לרבות שמירת אמינות, סודיות וזמינות המידע, צמצום דלף מידע, עקרונות ייסוד לצמצום חשיפה של הבנק להתממשות סיכונים והסדרת תחום ההרשאות. מסגרת לניהול הסיכונים מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מדיניות ניהול הסיכונים מבוססת על מדיניות החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכונים אפקטיבי. הבנק פועל בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 357 בנושא ניהול טכנולוגיית המידע. הבנק החל ליישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 361 "ניהול הגנת סייבר" שנכנסה לתוקף ב-1.9.15. במסגרת יישום ההוראה, מונה מנהל הגנת סייבר, נכתב מסמך אסטרטגיית ניהול הגנת סייבר, הורחבה מדיניות אבטחת המידע וגובשה תכנית עבודה כוללת להתמודדות עם איומי סייבר, כל זאת בשיתוף עם החברה האם.

3. מבנה וארגון פונקציות ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון טכנולוגיות המידע מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר יאיר פלדמן, סמנכ"ל, מנהל אגף תפעול ומידע, הינו מנהל סיכון טכנולוגיות המידע של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת תגמול ומנהל, ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת מחשוב עליונה בהשתתפות מספר חברי הנהלה. בקו הגנה ראשון, הבנק מפעיל מספר פונקציות באגף תפעול ומידע האחראיות על ניהול סיכון טכנולוגיות המידע, הסייבר ועל תחום אבטחת המידע. הפונקציות אחראיות על התוויות המדיניות ונאותות יישומה, הנחיית יחידות רלוונטיות ואחריות ליישום תהליכי בקרה במטרה להבטיח שמירה על מגבלות תיאבון לסיכון שהתווה הדירקטוריון. הבנק מפעיל מספר ועדות התומכות בניהול הסיכון:

ועדת סיכוני טכנולוגיית המידע אחראית ליישם את מדיניות ניהול סיכון טכנולוגיית המידע, לבחון סיכונים ואירועי כשל מהותיים ולבצע מעקב אחר העמידה במגבלות התיאבון לסיכון. ועדת אבטחת מידע וסייבר אחראית על בחינת איומים וסיכונים בתחום אבטחת המידע, ניתוח אירועים חריגים, מתן הנחיות ביצוע ופעולות למזעור הסיכונים, מעקב ובקרה אחר יישום מדיניות אבטחת המידע. ועדת הרשאות בוחנת ומאשרת תהליכי הרשאות, חוקים, כללים, הגדרות תפקידים ובעלת סמכות לבצע שינויים בהם. ועדה זו מהווה גורם מנחה ומאשר לכללי ההרשאות וניהול המשתמשים במערכות הליבה הבנקאיות ובמערכות המקומיות. קו הגנה שני פועל, בין היתר, לבדיקת נאותות ואפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים, גיבוש מתודולוגיה, הערכת סיכון, המלצה לקביעת מגבלות תיאבון לסיכון, המלצה לאופן הפחתת סיכון באופן אפקטיבי תוך אתגור תהליכים, ווידוא קיומם של כלי בקרה לניטור וניהול התיאבון לסיכון ועמידה במגבלותיו. קו הגנה שני אחראי על דיווח להנהלה ולדירקטוריון על סטאטוס הטיפול בסיכונים, מוקדי פגיעות ועמידתם בתיאבון לסיכון, זאת במסגרת ניהול הסיכון קבוצתית.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) הבטחת עדכניות מסגרת ניהול הסיכון: מנהל הסיכון בוחן באופן תקופתי את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון בעקבות שינויים מתהווים בסביבת הסיכון ומחויב להתאימה למגבלות תיאבון הסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לפיקוח של ועדת תגמול ומנהל ושל ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון.

(ב) תהליכים תומכים בזיהוי מדידה והערכה של סיכוני טכנולוגיות המידע מתבצעים באופן שוטף ותקופתי.

(ג) הבנק מקיים, מדי תקופה, הערכה עצמית של [איכות ניהול](#) הסיכון ואפקטיביות תהליך ניהול הסיכון.

(ד) הבנק מבצע, מדי תקופה, תהליכי בקרה שונים להערכת איכות אבטחת המידע, לרבות מבדקי חדירה למערכות באמצעות גורם בלתי תלוי ומבדקי דלף מידע.

(ה) הבנק מתחזק מפה של מערכותיו תוך הערכת רמת חשיבות המערכת לפעילות העסקית, הערכת סביבת הבקרה של המערכת וקיום אומדן והערכה להתממשות סיכונים עסקיים הנובעים מכשל במערכת מסוימת.

(ו) הבנק עורך סקרי סיכונים יזומים לרבות בתחום הסייבר במערכות הבנק, בתדירות הנקבעת בהתאם לחיוניות המערכת ועל פי גישה מבוססת סיכון.

(ז) המשכיות עסקית: כחלק מהיערכות הבנק להבטחת המשכיותו העסקית, עומדים לרשותו אתרים משניים הפועלים ברציפות, המהווים גיבוי בזמן אמת, וביכולתם לתמוך בתהליכי הליבה של הבנק ובתהליכים נוספים במקרה בו אתר הייצור מושבת. עיקר ההיערכות להמשכיות עסקית מתבצע כחלק מהעשייה של חברת האם בתחום זה.

(ח) כחלק מניהול הסיכון, הבנק מתחקר אירועים שונים ומפיק לקחים ותובנות. תובנות אלה, יחד עם סקרי אבטחת מידע, מאפשרים לבנק למפות פערים ולהגדיר קדימויות בטיפול, על בסיסם נבנות תכניות העבודה.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה [גילוי איכות כללי](#) לעיל.

ד. סיכון משפטי

1. כללי

סיכון משפטי הינו סיכון להפסד, בין היתר, כתוצאה מהיעדר האפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, או חשיפה להליכים משפטיים נגד הבנק או כתוצאה מחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית כמו גם מהסדרים פרטניים. סיכון משפטי הינו חלק מסיכון תפעולי.

גורמי סיכון עיקריים לתחום זה הם: אי ידיעת הדין המקומי או הזר, הרלבנטי לפעילות הבנק, ייעוץ משפטי שגוי, פעילות עסקית ללא ליווי משפטי, אי התאמת מסמכים סטנדרטיים ונהלים לשינויים בדין ואי קיום הוראות דין ו/או רגולציה.

פעילותו של הבנק מוסדרת בהוראות רגולטוריות שונות, אשר מכוחן מוטלות על הבנק מגבלות שונות על תחומי פעילות ומקורות הכנסה, המטילות חובות החלות על הבנק מתוקף מעמדו כ"תאגיד בנקאיי". הוראות אלה כוללות, הן חקיקה ראשית והן חקיקה משנית והוראות של גורמי פיקוח (בעיקר של הפיקוח על הבנקים).

הבנק וחברות הבת שבשליטתו חשופים לשינויים תכופים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות שונות, אשר חושפים את הבנק וחברות הבת שלו לסיכונים הכרוכים בשינויים תכופים בתהליכי עבודה, ולעלויות הכרוכות בהיערכויות הנדרשות ליישום ההוראות הרלבנטיות.

2. אסטרטגיה ומדיניות

א. אסטרטגיה ותפישת ניהול הסיכון

מסגרת ניהול סיכון משפטי מבוססת על מסגרת ניהול סיכון של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי פעילותו של הבנק. מתקיים שיתוף פעולה הדוק בין הגורמים העסקיים לבין אגף הייעוץ המשפטי. בשל אופיו של הסיכון, קיימת חפיפה מסוימת בין סיכון משפטי לבין סיכון ציות.

ב. מדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון וכן בנוהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. מסגרת ניהול הסיכון מגדירה תיאבון לסיכון, מגבלות חשיפה, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, לרבות אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול הסיכון ותיאור תהליכים התומכים בניהולו, הגדרת מינוחי סיכון, כלים להערכה ולניטור סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מטרת המדיניות הינה מזעור החשיפה לסיכון משפטי.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון משפטי מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה גילוי איכותי כללי לעיל.

הגב' מיכל הנר דויטש, סמנכ"ל, יועצת משפטית ראשית, מנהלת אגף הייעוץ המשפטי, הינה הגורם המקצועי הראשי המסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק בניהול סיכון משפטי.

סיכון משפטי מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל באמצעות ועדת ניהול סיכון משפטי.

קו הגנה ראשון כולל מספר יחידות הנוטלות סיכון משפטי כחלק מפעילותן ומקיימות סביבת בקרה פנימית. קו הגנה שני, כולל את אגף הייעוץ המשפטי המייעץ באופן שוטף ליחידות קו ההגנה הראשון ומנחה אותן מקצועית ואת חטיבת ניהול הסיכונים.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) הבנק, באמצעות האגף לייעוץ משפטי, עוקב באופן שוטף אחר שינויי דין ורגולציה בעלי השפעה מהותית על פעילות הבנק והחברות שבשליטתו, על מנת להיערך ליישומם ולצמצם חשיפה העלולה לנבוע מאי מילויים.

(ב) הבנק, באמצעות האגף לייעוץ משפטי, אוסף ומרכז מידע בקשר לסיכון משפטי, בבנק ובקבוצה, ובכלל זה מידע לגבי שינויי חקיקה ו/או עדכוני פסיקה, בעלי השלכה מהותית על פעילות הבנק, וכן מנהל מעקב אחר תביעות והליכים משפטיים מהותיים בהם מעורבים הבנק וחברות הבת שלו.

(ג) לשם יישום מסגרת ניהול סיכון משפטי הוקמו בבנק ובקבוצה פורומים, ועדות ותהליכים ייעודיים שתפקידם לבחון חשיפה קיימת או מתהווה לסיכון משפטי ולהמליץ על אופן הטיפול בה, לקיים מעקב שוטף ולדווח אחר שינויי חקיקה, פסיקה ורגולציה מהותיים לפעילות הבנק, על מנת להיערך ליישום ההוראות החלות על הבנק.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, סקירות תקופתיות של הסיכונים ומוצר חדש לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

ה. סיכון סביבה

1. כללי

סיכון סביבה הינו סיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק עלול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עלולים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון סיכון אשראי, תפעולי, משפטי ומוניטין, כתוצאה מהאפשרות שייחוס לתאגיד הבנקאי קשר לגורם למפגע סביבתי). דוגמאות לסיכון סביבתי הן ירידה בערך [ביטחונות](#) שמומשו או הרעה במצבו הפיננסי של לווה בשל פגיעה בעסקיו או עלויות שמקורן בהוראות וחקיקה הנוגעות להגנת הסביבה.

2. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת בפרק ייעודי במסמך מדיניות [ניהול סיכון אשראי](#) המאפשר על ידי הדירקטוריון. המסגרת, המעוגנת גם בנהלים פנימיים, קובעת כללים ופעולות לניטור הסיכון הסביבתי של הלווים. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכללים להערכה ולניטור הסיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק והנסיבות המקומיות. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהולו.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון סביבה מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר אמיר קליבנוב, סמנכ"ל, מנהל חטיבה עסקית-מסחרית, הינו מנהל סיכון סביבה של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת אשראים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון אשראי ריכוזיות וסביבה בראשות מנהל הסיכון וועדות אשראי פרטניות לאורך הבנק, בהתאם למדרג סמכויות המפורטות במדיניות, בנהלים ובתהליכי העבודה.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת באופן תקופתי את אפקטיביות מגבלות תיאבון לסיכון והתאמתן להצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

(ב) מספר פעמים בשנה מתקיים ניטור אחר מגבלות תיאבון וסיכון באמצעים ממוכנים (פילוח הסיכון הסביבתי של לקוחות הבנק) לרבות עדכון וטיוב הפילוח.

(ג) הבנק מדרג לוויים, מעל רף מסוים שנקבע, בהיבט הסיכון הסביבתי בעת חידוש מסגרת אשראי, בהסתמך על הערכת חשיפות הלוויים לסיכון סביבתי.

(ד) הבנק קבע דרכי פעולה לגורמי האשראי בהתאם למידת חשיפת הלוויים לסיכון הסביבתי.

(ה) תיק הנוסטרו של הבנק ממופה באופן שוטף בהיבט של הסיכון הסביבתי.

(ו) הבנק עוקב באופן שוטף אחר חקיקה סביבתית בליווי מומחה חיצוני.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, סקירות תקופתיות של הסיכונים - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

1. סיכון מוניטין

1. כללי

סיכון מוניטין מוגדר כסיכון שרווחי הבנק ייפגעו כתוצאה מתדמית שלילית שנוצרה בקרב לקוחות הבנק, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, ספקים, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים וכן גורמי פיקוח ורגולציה. סיכון המוניטין מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות. התממשות סיכון מוניטין הינה בדרך כלל פועל יוצא של התממשות סיכון אחר.

2. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה תיאבון לסיכון, ואת אופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, התיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים להערכה ולניטור הסיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק והנסיבות המקומיות.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהולו. קיימת השפעה הדדית בין סיכון המוניטין של הבנק וזה של החברה האם, הנובעת ממדיניות, אסטרטגיה, אירועים ומהלכים שונים.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון מוניטין מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. הגב' אוסנת קרן, דוברת הבנק, הינה מנהלת סיכון המוניטין של הבנק. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת באופן תקופתי את אפקטיביות התיאבון לסיכון והתאמתם להצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

(ב) תהליכים התומכים בזיהוי מדידה והערכה של סיכון מוניטין מתבצעים באופן שוטף ותקופתי.

(ג) תהליכי בקרה וניטור, באמצעות [אינדקסאטורים](#) ומדדים ייעודיים למעקב מאפשרים קיום הערכות תקופתיות להערכת הסיכון.

(ד) הבנק מחזיק בתכניות מגירה לטיפול בהתממשות סיכון מוניטין בתרחישים שונים.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, אסטרטגיה ותכניות עבודה, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

ז. סיכון אסטרטגיה

1. כללי

סיכון אסטרטגיה הינו סיכון להשלכות נוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין, יציבות והשגת יעדי הבנק, הנובעות מקבלת החלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות, או מהיעדר תגובה מתאימה לשינויים סביבתיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים, אסטרטגיה עסקית שפותחה להשגתם, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלה ואיכות היישום.

2. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים להערכה ולניטור הסיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול הסיכון, בקורות ומנגנוני דיווח ופיקוח נאותים.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהולו. קיימת השפעה הדדית בין סיכון אסטרטגיה של הבנק ושל החברה האם.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול הסיכון אסטרטגיה מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר שמואל ברמן, סמנכ"ל, מנהל אגף אסטרטגיה, הינו מנהל הסיכון אסטרטגיה של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים דירקטוריון וועדת ניהול הסיכונים הנהלה.

4. תהליכים בניהול הסיכון

(א) מנהל הסיכון בוחן באופן שוטף את עדכניות התכנית האסטרטגית והיעדים בעקבות שינויים מתהווים בסביבת הסיכון ואת התאמתה למגבלות התיאבון הסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לאתגור בלתי תלוי של פונקצית ניהול הסיכונים ולפיקוח של הדירקטוריון.

(ב) פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת אחת לתקופה את אפקטיביות מגבלות התיאבון לסיכון, לרבות שימוש ב**מבחני קיצון** ובאופן שוטף את התאמת מגבלות התיאבון לסיכון להצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

(ג) אחת לשנה נגזרת תכנית עבודה ויעדים התומכים בתכנית האסטרטגית הרב שנתית, זאת בהלימה לתיאבון לסיכון שהתווה הדירקטוריון.

(ד) אחת לתקופה מתבצע תהליך אשר נועד לוודא כי יישום תכנית העבודה מבוצע על בסיס החלטות עסקיות והחלטות נאותות, וכי הבנק מגיב בצורה נאותה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים או טכנולוגיים.

(ה) אחת לשנה לכל הפחות מועבר דיווח לדירקטוריון על שינויים ב**פרופיל הסיכון** האסטרטגי, הנובעים בין היתר, משינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, שינויים רגולטוריים, שינויים ארגוניים, מוצרים חדשים וכיו"ב, לרבות ביצוע שינויים והתאמות הנדרשים בתכנית הפעולה וגיבוש תכניות ניטור חשיפות מהותיות ככל שזוהו.

(ו) תהליך ניטור אסטרטגיה ותכניות עבודה, והנחות היסוד שבבסיסן, מאפשר זיהוי חשיפות מהותיות להפסדים או מגמות היוצרות חשיפות פוטנציאליות כתוצאה מאי יישומן או יישומן החלקי.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, אסטרטגיה ותכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש ומבחני קיצון - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

ח. סיכון סליקה

1. כללי

סיכון סליקה הינו סיכון להפסד כאשר בנק משלם במטבע אחד, אך מקבל תשלומים במטבע אחר. מהות הסיכון היא שבתהליך סליקת העסקאות מול בנקים, הבנק עלול לבצע את התשלום בגין המטבע שנקנה ע"י הצד הנגדי אך לא לקבל בתמורה את המטבע שנמכר לבנק. סליקת עסקאות בנגזרים מול בנקים בחו"ל מהווים את המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה. הבנק חותר למזעור סיכונים הסליקה על-ידי שימוש באמצעים להפחתת סיכונים סליקה ככל שניתן בהתחשב בשיקולי עלות-תועלת, על ידי סליקת עסקאות באמצעות מערכת סליקה בינלאומית (CLS – Continuous Linked Settlement), אשר מפחיתה את החשיפה לסיכונים סליקה במידה ניכרת בשל קיזוז בין עסקאות ברמת מטבע וסליקת מטבעות בו זמנית.

2. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאשר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. המסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מדיניות ניהול הסיכון מבוססת על מדיניות של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהול הסיכונים.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון סליקה מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון סליקה של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי פורום פיננסי פנימי בבנק.

4. תהליכים בניהול הסיכון

הבנק קובע מסגרות סליקה לסולק הראשי לבנקים מולם הבנק פועל.

להפחתת סיכון סליקה ראה [גילוי הפחתת סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית](#).

תהליכים מרכזיים בניהול הסיכון: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית וסקירות תקופתיות של הסיכונים - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל.

חלק ה' - יחס כיסוי הנזילות**16. יחס כיסוי הנזילות**

סיכון נזילות הינו סיכון לרווחי הבנק וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. נזילות מוגדרת כיכולת הבנק לממן גידול בנכסים ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים.

א. יחס כיסוי הנזילות

להלן פירוט מרכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע של הבנק, במיליוני שקלים חדשים:

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31/12/2015		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) *	סך ערך משוקלל (ממוצע) **	
סך הכל נכסים באיכות גבוהה		
סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
15,731	938	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
4,515	226	פיקדונות יציבים
4,541	512	פיקדונות פחות יציבים
6,675	200	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
7,015	4,922	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
7,015	4,922	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
-	-	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
3,669	1,088	דרישות נזילות נוספות, מזה:
503	503	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
3,166	585	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
2,001	68	מחויבויות מימון מותנות אחרות
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		
תזרים מזומנים נכנסים		
-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
2,464	1,437	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
576	468	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		

סך ערך מתואם***		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
יחס כיסוי נזילות (%)		

* ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

** ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

*** ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו- (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

ב. מספר התצפיות ששימשו בחישוב יחס כיסוי הנזילות הממוצע המידע מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של 78 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

ג. ניתוח תוצאות יחס כיסוי הנזילות

1. הגורמים העיקריים המשפיעים על יחס כיסוי הנזילות הינם

- היקף הנכסים באיכות גבוהה (HQLA) מושפע בעיקר מהיקף הפיקדונות שהבנק מגייס לעומת היקף האשראי הניתן. במהלך הרבעון המדווח גדלו יתרות האשראי לציבור ב- 149 מיליון ₪ לעומת גידול בסך 1.307 מיליארד ₪ בפיקדונות הציבור.
- היקף ותמהיל פיקדונות הציבור בדגש על התקופה הנותרת עד לאופציית המשיכה הראשונה של הפיקדון ועל סוג הלקוח (קמעונאי, עסק קטן, תאגיד שהינו גוף פיננסי, תאגיד שאינו גוף פיננסי וכו').
- היקף ההתחייבויות למתן אשראי לצדדים נגדיים השונים והיקף מחויבויות המימון המותנות של הבנק.
- היקף תזרימי המזומנים מחשיפות הנפרעות כסדרן בטווח של חודש.
- החלטות השקעה של הבנק באגרות חוב, דהיינו האם להשקיע בנכסים נזילים באיכות גבוהה או באגרות חוב פחות נזילות. כמו כן, החלטה על מימוש אגרות חוב פחות נזילות מגדילה את יחס כיסוי הנזילות.

2. שינויים תוך תקופתיים ושינויים לאורך זמן

30/09/2015	31/12/2015	נתונים לגבי יחס כיסוי הנזילות במיליוני ₪ ליום :
6,278	7,270	סך הכל נכסים באיכות גבוהה
7,321	7,970	תזרימי מזומנים יוצאים
1,837	1,711	תזרימי מזומנים נכנסים
5,484	6,259	תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
114%	116%	יחס כיסוי הנזילות

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2015, מיום 30.9.2015 ועד ליום 31.12.2015, חל גידול ביחס כיסוי הנזילות מ- 114% ל- 116% המשקף גידול בסך 217 מיליון ₪ בעודף הנזילות. הגידול נובע בעיקר מגידול בפיקדונות קמעונאיים ועסקים קטנים בסך כ- 300 מיליון ₪ לצד גידול באשראי לציבור בסך 149 מיליון ₪. כמו כן, קיטון ביתרת אג"ח חברות במטבע ישראלי בסך מעל ל- 100 מיליון ₪ תרם אף הוא לשיפור ביחס כיסוי הנזילות.

3. הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

רוב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) בבנק הינם נכסי רמה 1 אשר נחשבים לנכסים הנזילים ביותר ולפיכך אינם כפופים למקדם ביטחון תחת יחס כיסוי הנזילות (מקדם 100%). נכסי רמה 1 היוו בממוצע במהלך הרבעון הרביעי של 2015 99.7% מתוך סך הנכסים באיכות גבוהה. להלן הרכב הנכסים באיכות גבוהה (HQLA) ליום 31.12.15 (במיליוני ₪ בערכים משוקללים):

30/09/2015	31/12/2015	
487	423	מטבעות ושטרות כסף
3,721	4,026	פיקדונות בב"י בניכוי חובת הנזילות (בגין פיקדונות שאינם נכללים בשיעור משיכה 100%)
2,050	2,806	אג"ח ממשלת ישראל וממשלות בדירוג AA ומעלה (לרבות בערבות של ממשלות אלה)
6,258	7,255	סה"כ נכסי רמה 1
20	15	נכסי רמה 2

30/09/2015	31/12/2015	
6,278	7,270	סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA)
- צרכי הנזילות הפוטנציאליים (תזרימי מזומנים יוצאים) עפ"י חישוב יחס כיסוי הנזילות הסתכמו ליום 31.12.15 בסך 7.97 מיליארד ₪ ובניכוי תזרימי מזומנים נכסים הסתכמו תזרימי המזומנים היוצאים נטו בסך 6.259 מיליארד ₪. - כנגדם הבנק מחזיק ליום 31.12.15 נכסים נזילים באיכות גבוהה בסך 7.27 מיליארד ₪. - לפיכך, עודפי הנזילות של הבנק במסגרת חישוב יחס כיסוי הנזילות ליום 31.12.15 מסתכמים ב- 1.011 מיליארד ₪.		

4. ריכוזיות של מקורות מימון

הבנק הינו בנק מסחרי הפועל בכל מגזרי הפעילות. מתכונת זו מאפשרת לבנק לגוון את תמהיל מקורותיו. ליום 31.12.15 מהווים הפיקדונות שהופקדו ע"י מפקידים שיתרתם אינה עולה על 1 מיליון ₪ 42.8% מכלל פיקדונות הציבור ומפקידים שיתרתם מ- 1 מ' ₪ ועד ל- 10 מ' ₪ מהווים 24.6% מכלל פיקדונות הציבור.

בנוסף, ניתן לראות בטבלה לעיל "פירוט מרכיבי יחס כיסוי הנזילות" כי הסכום הכולל של פיקדונות קמעונאיים ופיקדונות מעסקים קטנים הסתכם בממוצע ברבעון הרביעי של שנת 2015 בסך כ- 15.73 מיליארד ₪ לעומת מימון סיטונאי בלתי מובטח לתקופה נותרת לפירעון של עד חודש בסך 7.02 מיליארד ₪ (ממוצע ברבעון הרביעי של שנת 2015).

5. חשיפות לנגזרים ודרישת ביטחונות אפשרית

ליום 31.12.15 סך [הבטחות](#) שהבנק העמיד לצדדים נגדיים בגין נגזרים [מעבר לדלפק](#) הסתכם ב- 11 מיליון ₪ ובגין פעילות בשוק המעו"ף של לקוחותיו הועמדו ביטחונות בסך 66 מיליון ₪. בגין דרישות ביטחון אפשריות נוספות כלל הבנק ליום 31.12.15 תזרים יוצא נוסף בסך 61 מיליון ₪. סכום זה מחושב בהתאם לתזרים הביטחונות המקסימאלי שחל במהלך חלון של 30 ימים במשך השנתיים האחרונות.

6. יחס כיסוי הנזילות בחתך מטבעות

הבנק פועל בעיקר במגזר השקלים וסך הנכסים התוך מאזניים שלו בשקלים (לרבות שקל צמוד מדד ושקל צמוד למט"ח) מסתכם ליום 31.12.15 בשיעור של כ- 94% מסך המאזן. במגזר המט"ח סך הנכסים התוך מאזניים מסתכם ליום 31.12.15 בשיעור 5% מסך המאזן מרביתם במטבע דולר ארצות הברית. הבנק מקפיד על התאמה מטבעית בין סך הנכסים באיכות גבוהה לבין התזרים היוצא נטו בכל המטבעות המהותיים (שקל ודולר) ומנהל את יחס כיסוי הנזילות במטבעות המהותיים בתדירות יומית. להלן נתונים לגבי יחס כיסוי הנזילות בחלוקה לפי מטבעות:

30/09/2015	31/12/2015	
106%	106%	שקלים
221%	309%	דולר ארה"ב
202%	268%	סה"כ מט"ח
114%	116%	בכל המטבעות

7. תיאור של מידת הריכוזיות של ניהול הנזילות ויחסי הגומלין בין היחידות בקבוצה:

השפעתן של החברות הבנות של הבנק על מצב נזילותו ועל יחס כיסוי הנזילות אינה מהותית. הבנק משתייך ל"[קבוצת דיסקונט](#)" אולם מנהל את נזילותו באופן עצמאי, עסקאות נזילות בין הבנק לבין החברה האם מתבצעות אך ורק בתנאי שוק ובכפוף לאישור הדירקטוריון.

ד. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע איכותי נוסף

הבנק מנהל את סיכון הנזילות בכפוף למסגרת ולמדיניות ניהול הסיכון המאושרות על ידי הדירקטוריון ומביאות לידי ביטוי את הנחיות הפיקוח על הבנקים והעקרונות המקובלים בתחום זה. על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון הנזילות", נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס נזילות מזערי" (המוגדר כיחס שבין "כרית הנזילות", לבין התשלומים החוזיים, נטו, בחודש הקרוב), שלא יפחת מ-1, בכל עת.

סיכון נזילות מנוהל באמצעות כלים ניהוליים ומחשובים, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות. במסגרת זו פותח בבנק מודל לניהול סיכון נזילות המשמש לניהול הסיכון ובודק את "פער הנזילות" (המוגדר כפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות לפירעון) ו"יחס הנזילות", לטווחים ותרשישים שונים, וכן את "אופק ההישרדות" (המוגדר כתקופה העתידית שבה הבנק צפוי לפעול ללא "גירעונות נזילות"), בתרשישים שונים. התרשישים המנוהלים בבנק הינם:

- מצב עסקים רגיל.
- תרחיש ספציפי - תרחיש המתמקד באירוע שלילי ספציפי הפוגע בבנק באופן מהותי, לדוגמה מעילה או הונאה, אירוע אשראי כגון קשיים משמעותיים של לווה גדול של הבנק או מספר לווים גדולים.
- תרחיש מערכתי - תרחיש הפוגע בכלל המשק בישראל או בכלל המערכת הבנקאית, לדוגמה מיתון במשק הישראלי, אירוע ביטחוני, אסון טבע וכו'.
- תרחיש משולב - תרחיש המשלב אירוע מערכתי וספציפי.

בנוסף, במסגרת ניהול סיכון נזילות נבחנים שינויים שחלו בסיכון זה באמצעות כלים ומדדים נוספים, לרבות:

- שימוש ב"תרחישי לחץ הפוכים", במטרה לנטר תרחישים שעלולים לגרום לירידה ביחס הנזילות המזערי, מתחת לרף המינימאלי הנדרש.
- בחינת התמהיל ומידת הריכוזיות של מקורות המימון.
- מעקב וניתוח באשר למצבת הנכסים הלא משועבדים.
- שימוש ב**אינדיקטורים** לצורך זיהוי מוקדם של סממנים המצביעים על הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.
- מעקב אחר תזרימי המזומנים של המכשירים הפיננסיים על פי התקופה החוזית שלהם ואחר פערי התזרים.

כמו כן הבנק מבצע מעקב אחרי "יחס המימון היציב", המהווה את היחס שבין מקורות המימון היציבים שלו, הצפויים בטווח של שנה ומעלה, לבין השימושים ארוכי הטווח הצפויים להתממש בטווח זה. לאור הנחיות בנק ישראל נקבע בבנק יעד ל"יחס המימון היציב", שלא יפחת מ-1.

ה. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תוצאות יחס כיסוי הנזילות וניהול סיכון נזילות

ממשל ניהול סיכון נזילות מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [גילוי איכותי כללי](#) לעיל. מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון נזילות של הבנק. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה.

מנהל הסיכון בוחן את עדכניות המדיניות אחת לשנה, או בהתקיים אחד או יותר מהאירועים הבאים:

- שינויים מהותיים בתנאי השוק (חשיפה מהותית).
- שינויים בתיאבון לסיכון של הבנק.
- שינויים מהותיים במסמך היסוד לניהול סיכונים או בהצהרת התיאבון לסיכון.
- שינויים בהוראות המפקח על הבנקים, ככל שרלוונטיים.
- שינויים מהותיים אחרים.

הדירקטוריון נושא באחריות העליונה להתוות את אופן ניהול סיכון הנזילות בבנק ואחראי להערכתו.

ההנהלה נושאת באחריות ליישום המדיניות, לניהולה ולפיקוח עליה.

קו ההגנה ראשון, בראשות ראש החטיבה הפיננסית, מנהל את סיכון הנזילות בבנק באמצעות מודל פנימי ומגוון מדדי סיכון כפי שפורטו לעיל.

החטיבה הפיננסית מבצעת מעקב שוטף, במסגרת הפורומים הפיננסיים, אחר מצב הנזילות ומגוון מדדי הסיכון שפורטו לעיל ואלו מדווחים ל"פורום הפיננסי המצומצם" בראשות ראש החטיבה הפיננסית, המתכנס בדרך כלל בתדירות שבועית. בפורום זה חברים מנהלים בחטיבה הפיננסית וכן בקר סיכון נזילות של חטיבת ניהול סיכונים. הפורום דן בין היתר גם במצב הנזילות של הבנק ומקבל החלטות לגבי הפעולות הנדרשות. פורום זה מנהל מעקב אחר ביצוע החלטותיו וכן מדווח לפורום הפיננסי המורחב, בראשות המנכ"ל, אשר מתכנס, בדרך כלל, בתדירות חודשית.

קו ההגנה שני בראשות מנהל הסיכונים הראשי אחראי על הערכת הלימות המודלים המיושמים למדידת הסיכון, בחינת מידת ההתאמה של הפעילות והחשיפות בפועל לעקרונות החשיפה למגבלות שנקבעו, תיקוף המודלים וסקירת נאותות המגבלות שנקבעו.

בנוסף, קו ההגנה השני בוחן את תהליך מדידת סיכון הנזילות בכללותו, כשלים שהתגלו והצעדים לתיקונם וכן בוחן כיצד שינויים בתנאי השוק באים לידי ביטוי בניהול הסיכונים ובמגבלות שנקבעו. תפקידי קו ההגנה השלישי בניהול סיכון הנזילות הינם, בין היתר, להעריך את התהליך הכולל של הבנק בניהול הסיכונים, הערכת יישום המדיניות וביצוע החלטות הדירקטוריון בנושאי ניהול הסיכונים, העמידה במגבלות ומהימנות וזמינות המידע הניהולי. הדירקטוריון מוודא כי מדיניות ניהול סיכון נזילות, תהיה נתונה לביקורת פנימית מקיפה ואפקטיבית, שתבוצע ע"י צוות בלתי תלוי, מיומן ובעל יכולת. הביקורת הפנימית בוחנת את תיקוף המודל הפנימי לניהול הנזילות בהתאם למסמך מדיניות תיקוף מודלים שאושר ע"י הדירקטוריון. בנוסף, הביקורת הפנימית בודקת את אפקטיביות מערך ניהול סיכונים הנזילות בכללותו.

אחת לשנה, במסגרת אישור מסמך המדיניות לניהול הנזילות, מאושרת גם התכנית לטיפול במשבר נזילות. כינונו של תהליך סדור להתמודדות עם מצבי משבר אפשריים מגביר את רמת המודעות והמוכנות של הגורמים השונים בארגון, מכאן חשיבותו ותרומתו להפחתת סיכון להיווצרות משברים ולניהולם. תכנית זו כוללת תכנית פעולה להתמודדות עם לחצי נזילות ו/או משבר נזילות באופן שיאפשר ניהול הולם של מקורות הנזילות בבנק בהתאם להתפתחות אפשרית של משבר. התכנית מתייחסת בנפרד לסוגי משברים אפשריים שפורטו לעיל, וכוללת בין היתר התייחסות לנושאים הבאים:

- זיהוי משבר נזילות ואופן ההכרזה עליו.
- פירוט מקורות מימון אפשריים למצבי משבר בהתאם לתרחישים שפורטו.
- הגדרות ברורות של תפקידים וסמכויות של הצוות הניהולי האחראי לטיפול במשבר.
- הגדרת פעולות לביצוע, ליחידות שונות בבנק לרבות החטיבה הפיננסית, חטיבת משאבי אנוש ומנהל, דוברות הבנק, חטיבות האשראי, אגף תפעול ומידע והאגף ליעוץ משפטי.
- הגדרת אופן ותדירות הדיווח בעת משבר.

17. גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון

א. סיכון נזילות

לפרטים והרחבה בדבר סיכון נזילות ראה [גילוי יחס כיסוי הנזילות](#) לעיל.

ב. סיכון מימון

1. אסטרטגית המימון של הבנק

במסגרת הדיון בתכנית המימון השנתית מתקיים דיון רחב היקף במספר רב של נושאים המבטאים את עמדת ההנהלה לגבי סוגיות בניהול הנזילות. בין היתר, עלתה בהרחבה סוגיית יישום הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא יחס כיסוי הנזילות והשפעתה על תכנית המימון של הבנק והמערכת הבנקאית.

יחס כיסוי הנזילות הינו מדד אחד מבין שורה של מדדים שהבנק עוקב אחריהם באופן שוטף בתחום ניהול הנזילות וניהול המקורות. אולם, בהיותו מדד אחיד לכלל המערכת הבנקאית, הדירקטוריון קבע סף מינימאלי פנימי ליחס זה. כמו כן התייחסה אסטרטגיית המימון של הבנק לנושאים הבאים:

- יעדי גידול האשראי של הבנק.
- אופן המימון של יעדי גידול האשראי - במסמך אסטרטגית המימון העדכני נקבע כי כדי לתמוך ביעדי האשראי, הבנק ימשיך להרחיב את בסיס הלקוחות הנחשבים כאיכותיים על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 "יחס כיסוי הנזילות" ובעיקר פיקדונות מקמעונאיים ומעסקים קטנים. כמו כן, בתאריך 26.11.2015 הגישה החברה הבת מרכזתיל הנפקות בע"מ טיוטת תשקיף ראשונה לרשות ניירות ערך. בכוונת החברה להכין תשתית לביצוע הנפקה של סדרה חדשה של אגרות חוב שתמורתן תופקד בבנק, בסך של כ- 250 מיליון ₪. פרסום התשקיף וביצוע ההנפקה מותנים באישור רשות ניירות ערך, הבורסה ודירקטוריון החברה ואין ודאות כי התשקיף אכן יתפרסם וכי ההנפקה תבוצע.
- ניתוחים השוואתיים במגוון מדדים של מצב הנזילות בבנק ביחס למערכת הבנקאית.
- מגמות שונות במערכת הבנקאית בהיבטי עלויות גיוס של פיקדונות ועוד.
- התייחסות לטווחי הזמן השונים של מקורות המימון.

(א) מידע על הרכב סעיף פיקדונות הציבור ומקורות המימון של הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מוסדות ללא כוונת רווח, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגיוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2015 מאמצי שיווק במטרה להרחיב את בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פיקדונות בנקאיים, בכלל ובפיקדונות חסכון בהפקדות חודשיות בפרט. פעילות זו תורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון. במסגרת מאמצים אלו, מפעיל הבנק מוקדי השקעות, המשרתים את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

(ב) נתונים בדבר התפלגות פיקדונות לפי גודל מפקיד:

ליום 31.12.2014		ליום 31.12.2015		מדרגות הפיקדון
שיעור	סכום	שיעור	סכום	
%	מיליוני ₪	%	מיליוני ₪	מיליוני ₪
43.4	10,428	42.8	10,866	עד 1
25.2	6,065	24.6	6,247	מ-1 עד 10
8.9	2,147	10.2	2,604	מ-10 עד 100
17.0	4,092	15.3	3,877	מ-100 עד 500
5.5	1,328	7.1	1,794	מעל 500
100	24,060	100	25,388	סה"כ

ליום 31.12.15 מהווים הפיקדונות שהופקדו ע"י מפקידים שיתרתם אינה עולה על 1 מיליון ₪ 42.8% מכלל פיקדונות הציבור ומפקידים שיתרתם מ- 1 מ' ₪ ועד ל- 10 מיליון ₪ מהווים 24.6% מכלל פיקדונות הציבור ובסה"כ פיקדונות של מפקידים שיתרתם עד 10 מיליון ₪ מהווה 67.4% מכלל פיקדונות הציבור.

2. נכסים משועבדים ולא משועבדים

נכסי הבנק והחברות המאוחדות שלו מסתכמים ב - 30.1 מיליארד ₪ נכון ליום 31.12.2015. מתוך נכסים אלה הבנק שעבד איגרות חוב כדלקמן:

- הבנק הפקיד בטוחות לטובת מסלקת מעו"ף בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים.
- שווי בטוחות אלה הסתכם נכון ליום 31.12.2015 בסך 68 מיליון ₪.
- הבנק הפקיד בטוחות לטובת מסלקת הבורסה בגין אחריותו לפצותה בשל נזק כספי הנובע מחוסר מלאי או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי מסלקת הבורסה ובגין חלקו בקרן הסיכונים שהוקמה ע"י מסלקת הבורסה.
- שווי בטוחות אלה הסתכם נכון ליום 31 בדצמבר 2015 בסך 12 מיליון ₪.
- במטרה לייעל את פעילות סליקת הכספים במשק ולצמצם את חשיפת בנק ישראל בתחום זה, הושקה ע"י בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים בזמן אמת (מערכת RTGS). מערכת זו מאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות כספים. לאור הסדרי הסליקה החדשים הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל. במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה, שעבד הבנק ביום 15.11.2010 לטובת בנק ישראל, בשעבוד קבוע בדרגה ראשונה, את כל הנכסים וההתחייבויות שהופקדו על ידו ב"חשבון הבטוחות" המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך (בנוסף לשעבוד הצף, בדרגה ראשונה, שנרשם על נכסים אלה ביום 23.7.2007). ליום 31.12.2015 יתרת שווי הבטוחות שהופקדו הסתכמה ב - 295 מיליון ₪.

חלק ו' - תגמול

ביום 19 בנובמבר 2013 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי". ההוראה מבוססת על מסמכי הפורום ליציבות פיננסית שפורסמו בשנת 2009 וקובעת הנחיות שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנהוגים בתאגידים הבנקאיים יותאמו למסגרת ניהול הסיכונים ולמטרות ארוכות הטווח שלהם. בהמשך פרסם בנק ישראל ביום 26 בנובמבר 2013 הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות גילוי לפי הנדבך השלישי של באזל: דרישות גילוי בגין תגמול". ההוראה נועדה לאפשר למשתתפים בשוק להעריך את איכות שיטות התגמול בתאגיד הבנקאי וכוללת דרישות גילוי המתייחסות להיבטים איכותיים וכמותיים של מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי, כמפורט להלן.

18. היבטים איכותיים**א. מידע באשר לגופים המפקחים****1. הגוף המפקח על התגמול**

(א) ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון הינה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול.

(ב) הרכב הוועדה:

- נחום לנגנטל - יו"ר
- אבי אקשטיין
- חנן זלינגר
- אלי חוטר
- ריאד חורי
- * דירקטור חיצוני

(ג) תפקידי הוועדה וסמכויותיה:

- דיון במדיניות התגמול וגיבושה לצורך אישורה בדירקטוריון.
- דין בתנאי ההתקשרות של נושאי משרה.
- דיון בעקרונות התגמול של עובדים שאינם נושאי משרה.
- תכנון מדיניות תגמול ובדיקת אפקטיביות המדיניות ומנגנוני התגמול ביחס לדרישות שנכללו בהוראות.
- עריכת סימולציות באשר לתרחישים אפשריים שונים והשפעתם על מנגנוני התגמול.
- מעקב אחרי יישום מדיניות התגמול ותכנית התגמול באמצעות קבלת דיווחים מפונקציית ניהול הסיכונים (כולל פונקציית הציות) הביקורת הפנימית ומשאבי אנוש.
- בדיקה תקופתית (בתדירות שנתית, לפחות) של מנגנון התגמול, השפעתו על [פרופיל הסיכון](#) של הבנק והתאמתו להוראות בנק ישראל, למטרות ולתיאבון לסיכון של הבנק.

2. פרטים באשר ליועצים חיצוניים שהועסקו על ידי הבנק

במהלך גיבוש מדיניות התגמול ותכנית התגמול הפרטניות לנושאי משרה ועובדים מרכזיים, נעזרה ועדת התגמול והמנהל ביועצים חיצוניים, כדלקמן:

- סגל דורון מומחית לשכר ותגמול - ייעצה לוועדת תגמול ומנהל דירקטוריון ולדירקטוריון בגיבוש מדיניות תגמול ובניית תכנית תגמול לנושאי משרה ועובדים מרכזיים.
- עו"ד טל עצמון, שותף במשרד עורכי דין: "גולדפרב, זליגמן ושות'" - מומחה לתגמול ומיסוי, ייעץ לוועדת תגמול ומנהל דירקטוריון ולדירקטוריון לגבי היבטים משפטיים הכרוכים בגיבוש מדיניות התגמול.

3. תחולת מדיניות התגמול

מדיניות התגמול של הבנק מתייחסת להיבטי תגמול קבוע (עבור נושאי משרה ועובדים מרכזיים) ולהיבטי תגמול משתנה (עבור נושאי משרה, עובדים מרכזיים ויתר עובדי הבנק). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף ביום אישורה (30.9.2014) ומיושמת לגבי תהליכי אישור וחישוב תגמול משתנה, החל משנת 2014 ואילך (ראה הרחבה בנושא זה בהמשך). היבטים אחרים הקשורים למדיניות התגמול (כגון: תגמול קבוע, ותשלומים הנובעים מסיום העסקה), מיושמים לגבי עובדים מרכזיים ונושאי משרה המאושרים החל מיום 30.9.2014, ואילך.

4. סוגי העובדים בבנק

(א) נושאי משרה בכירה, כוללים את העובדים הבאים:

- המנכ"ל.
- מנהלים בדרגת סמנכ"ל ומעלה.
- מנהלים הכפופים ישירות למנכ"ל.
- נכון למועד הדיווח קבוצת נושאי המשרה הבכירה בבנק מונה 11 עובדים.

(ב) עובדים מרכזיים: כל העובדים העונים להגדרת "עובד מרכזי" - מכהנים כנושאי משרה בכירה.

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה תהליכי תגמול

1. המאפיינים העיקריים ויעדי תכנית התגמול הוגדרו כדלקמן:

מדיניות התגמול כוללת התייחסות לשכר, לתנאים הנלווים לשכר לתנאי סיום העסקה ולתגמול המשתנה וכוללת מרכיבים (לרבות יעדים ומגבלות) המשולבים ותומכים במדיניות הכוללת של הבנק, לרבות:

- תמיכה במימוש החזון, האסטרטגיה, השגת המטרות ויעדי הבנק הכלולים בתכניות העבודה, בדגש על יעדים ארוכי טווח ובמסגרת התיאבון לסיכון ומדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.
- הנעת המנהלים והעובדים לפעול ליצירת ערך כלכלי ארוך טווח לבנק וחיוזק המתאם בין מטרת עבודתם ובין יעדי הבנק.
- התאמת התגמול לתיאבון לסיכון של הבנק ולמסגרת ניהול הסיכונים שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק.
- תמיכה בציות לחוקים, עמידה בהוראות רגולטוריות, מדיניות ונוהלי הבנק, תוך שמירה על כללי ממשל תאגידי נאות.
- שמירה על יכולת תחרותית מול גופים אחרים בהיבטי גיוס ושימור כוח אדם איכותי.
- יצירת קשר בין התגמול לבין ביצועי הבנק והביצועים האישיים של המנהלים והעובדים.
- יצירת איזון ראוי בין רכיבי התגמול המשתנה לבין רכיבי התגמול הקבוע - שיתמך להישגיות ומצוינות בביצועים, מחד - תוך הימנעות מנטילת סיכונים עודפים, מאידך.
- הבטחת תגמול ראוי לדרגים השונים בבנק בהתאם לתרומתם, רמת אחריותם והשפעתם היחסית על סביבת עבודתם.
- התאמת התגמול לסוג הפעילות, התפקיד, תחומי האחריות, המומחיות, הניסיון המקצועי, הכישורים, הביצועים וההישגים של העובד.

2. תגמול פונקציות ניהול הסיכונים, הבקרה והביקורת:

מדיניות התגמול בבנק קובעת כדלקמן:

- תגמול עובדים מרכזיים הנמנים על פונקציות ניהול הסיכונים הבקרה והביקורת, נקבע לפי סטנדרטים הלוקחים בחשבון את חשיבות ורגישות התפקידים.
- מדידת הביצועים של עובדים אלה תתבסס על השגת היעדים של הפונקציות בהן הם משמשים. לפיכך, התגמול לעובדים אלה לא יהיה תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעולתם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים, למעט כלל ביצועי הבנק.
- לאור האמור לעיל, מדדי הביצוע האישיים שנקבעו לעובדים אלה (ראה הרחבה להלן), כוללים יעדים בתחומי פעילותם המקצועית או הארגונית, בלבד.
- עם זאת, עובדים (שאינם עובדים מרכזיים), העוסקים בניהול סיכונים בקרה וביקורת, כפופים בדרך כלל להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (לרבות סל המענקים הכללי וסל המנכ"ל).

ג. תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

1. סקירת הסיכונים העיקריים

סיכונים עיקריים הנלקחים על ידי הבנק בחשבון, במסגרת תהליך לקביעת תגמול משתנה בסיסי (המחושב לפי מפתחות (מדדים) זהים לכלל העובדים המרכזיים בבנק), הם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים.

בנוסף, נקבעו לעובדים המרכזיים לנושאי המשרה בבנק יעדי ביצוע אישיים הכוללים מדדים כמותיים ואיכותיים בתחומי ניהול הסיכונים הנמצאים באחריותם.

2. סקירת המדדים העיקריים בתחום ניהול הסיכונים הנלקחים בחשבון בתהליך קביעת התגמול.

המדדים העיקריים הנלקחים בחשבון בתהליך קביעת מרכיבי התגמול המשתנה, הינם:

- יחס הלימות ההון ברובד הראשון.
 - יחס הלימות ההון הכולל.
 - הגבלת התגמול המשתנה באחוז מהרווח
 - סך התגמול המשתנה לכלל העובדים (למעט נושאי משרה), בגין שנת מענק, בכפוף לעמידה בתנאי הסף, לא יעלה על 10% מהרווח הנקי של הבנק לפני השלכות הנובעות מתשלום המענקים לעובדים.
 - סך התגמול המשתנה לכלל נושאי המשרה לא יעלה על 2.5% מהרווח הנקי של הבנק.
- בנוסף לאמור לעיל, נקבעו לנושאי משרה ועובדים מרכזיים יעדים בתחום ניהול הסיכונים, כדלקמן:
- מדד אישי איכותי, החל על כל נושאי המשרה בבנק, הכולל יעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול הסיכונים, ציות לחוקים, הוראות רגולטריות וציוני סף בדוחות ביקורת. מדד זה מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה.
 - מדדים אישיים ספציפיים לנושאי משרה מסוימים, הכוללים יעדים בתחומי ניהול סיכונים הנמצאים באחריות נושאי משרה או העובדים המרכזיים. התוצאה המתקבלת מהשימוש במדדים אלה, עשויה להגדיל או להקטין את סכום המענק המשתנה הבסיסי.
 - הגבלת הרכיב המשתנה

3. השלכות מדדי הסיכון על התגמול:

(א) מדדי הלימות ההון נכללים בתהליכי קביעת מרכיבי התגמול המשתנה כדלקמן:

- עמידה ביחסי הלימות הון מינימאליים מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה עבור כלל עובדי הבנק.
- תשלום רכיבים של תגמול נדחה שנדחו משנים קודמות, יותנה בעמידה במגבלות יחסי הון המינימאליים.
- תשלום המרכיב הנדחה בגין החלק היחסי של פיצויי הפרישה (לרבות: "מענק הסתגלות") העולה על הסכומים שנקבעו בהסכם ההעסקה של כלל עובדי הבנק - יותנה בעמידה ביחסי הלימות הון המינימאליים.
- עמידה בציון סף של הממד האישי האיכותי, כאמור לעיל, הכולל יעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול סיכונים, הציות לחוקים ולהוראות רגולטוריות, ולציונים בדוחות ביקורת - מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה בשנה מסוימת - לכל נושאי המשרה בבנק.

(ב) הציון שייקבע בממד האישי הספציפי לכל נושא משרה או עובד מרכזי, הכולל יעדים בתחומי ניהול סיכונים - עשוי להפחית את המענק המשתנה הבסיסי (בשיעור מכסימלי של 20%), או להגדילו בשיעור מכסימלי של 25% (לגבי נושא משרה או עובד מרכזי הנמנה על פונקציית ניהול הסיכונים הבקרה והביקורת), או 40% (לנושאי משרה או עובדים מרכזיים אחרים).

ד. הקשר בין הביצועים לבין רמות התגמול

1. מדדי הביצוע העיקריים:

(א) ברמת הבנק:

מדדי הביצוע העיקריים ברמת הבנק לשנת 2015 כוללים:

- עמידה ביעד תשואה להון שנקבע בתכנית העבודה, אשר לא יפחת מ-8%.
- עמידה ביחסי הון המינימאליים שנקבעו על ידי בנק ישראל.
- עמידה ביעד יחס יעילות תפעולית שנקבע בתכנית העבודה, אשר לא יעלה על 73%, בניכוי רווחים או הפסדים מיוחדים.
- עמידה "ברף מינימאלי" של "יעדי הבנק" (כהגדרתם בתכנית התגמול), המשקלל את יעד הרווח הנקי ויעד היעילות התפעולית שנקבעו בתכנית העבודה.

(ב) ברמה העליונה של קווי העסקים:

מדדי הביצוע העיקריים ברמה העליונה של היחידות העסקיות בבנק ומדדי ביצוע אישיים: מדדי הביצוע הינם ספציפיים ומותאמים לתפקידיו של נושא המשרה ותחומי אחריותו. מדדי הביצוע העיקריים לשנת 2015 כוללים, בין היתר: עמידה ביעדי הכנסות, רווח, אשראי, לקוחות, התייעלות, שירות, הוצאות, פרויקטים וכן עמידה ביעדים בתחום ניהול הסיכונים, הציות לחוקים, להוראות רגולטוריות, למדיניות ולנוהלי הבנק.

(ג) השפעת מדדי הביצוע על סכומי התגמול המשתנה

מדדי הביצוע ברמת הבנק משפיעים על סכום התגמול המשתנה בשני היבטים:

- קביעת סף למתן תגמול: לכל אחד מיעדי הביצוע נקבע "ציון סף". אי עמידה ב"ציון הסף" בכל אחד ממדדי הביצוע, תמנע אפשרות לקבלת תגמול משתנה באותה שנה - מכל נושאי המשרה והעובדים בבנק (ראה הרחבה בהמשך בנושא זה).
- קביעת סכום התגמול המשתנה הבסיסי: סכום התגמול המשתנה הבסיסי לכל נושאי המשרה ייקבע על פי הציון שיתקבל מחישוב "מדדי הבנק", כמפורט לעיל, באמצעות טבלת המרה הקושרת בין הציון שהושג לבין סכום התגמול המשתנה.

- על אף האמור לעיל, החליט הדירקטוריון ביום 16 בדצמבר 2014, להחיל את תנאי הסף לגבי כלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים), החל מהתגמול לשנת 2015 ואילך.

(ד) מדדי הביצוע האישיים

הציון שיתקבל בחישוב מדד הביצוע האישי לכל סמנכ"ל (בהתאם לשיעור העמידה בכל אחד מהיעדים האישיים שנקבעו לו), עשוי להעלות את סכום התגמול האישי בשיעור של עד 40%, מעבר לתגמול הבסיסי (כשהביצוע בפועל עלה על היעדים שנקבעו), או להפחיתו בשיעור של עד 20% (ככל שהביצוע בפועל נפל מהיעדים שנקבעו).

2. התאמת התגמול למדדי ביצוע חלשים

מדדי ביצוע חלשים משליכים על התגמול המשתנה כדלקמן:

- אי עמידה ביעדי הסף - מונעת אפשרות לקבלת תגמול משתנה שנתי.
- היחסים שנקבעו בטבלת ההמרה (הקושרת בין הציון שהושג ב"מדדי הבנק", לבין סכום התגמול), יגרמו להפחתת סכום התגמול - ככל שהציון שהתקבל בחישוב "מדדי הבנק" יהיה נמוך יותר.
- מדדי ביצוע אישיים חלשים - יגרמו להפחתת המענק המשתנה הבסיסי בשיעור שעשוי להגיע עד 20% (בהתאם לציון שהתקבל בחישוב מדדים אלה).
- הדירקטוריון יהיה רשאי להפחית או לבטל את סך המענקים לכלל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים (או לעובד מרכזי מסוים), לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, בין היתר, משיקולים הנוגעים לפעילות הבנק או הקבוצה הבנקאית עליה נמנה הבנק.

משיקולים אלה התקבלה ביום 30 בספטמבר 2014 בדירקטוריון החלטה, לפיה - נושאי המשרה בבנק לא יהיו זכאים לקבלת מענק בגין שנת 2014.

ה. התאמת התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח

1. הסדרי דחייה והבשלה

- מדיניות הבנק כוללת הסדרי דחייה והבשלה של תגמול משתנה, במטרה לקשור בין התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח של הבנק.
- תכנית התגמול של הבנק כוללת מנגנון דחייה המיושם עבור כל נושאי המשרה בבנק, לפיו - סכום המענק המשתנה שחושב עבור שנה מסוימת (בהתאם למתווה שנקבע בתכנית התגמול), ייפרס כדלקמן:
- מחצית מסכום התגמול תשולם לאחר מועד פרסום הדוחות הכספיים, לשנה שבגינה חושב התגמול.
 - מחציתו האחרת של סכום התגמול כאמור, תיפרס לשלוש שנים עוקבות, ותשולם בשלושה שיעורים שווים (הסדר הדחייה).
 - תשלום כל אחד מהמרכיבים הנדחים יותנה בעמידה ביעדי סף מינימאליים של תשואה להון (בשנה שקדמה לשנת התשלום), ובעמידה ביחסי הלימות ההון מינימאליים (מנגנון ההבשלה).
- המנגנון שתואר לעיל חל על כל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק.

2. הסדרים להחזר תגמול (claw back)

- במדיניות התגמול נכלל מנגנון "להשבת תגמול" (claw back), כדלקמן:
- אם יתברר (לאחר ששולם תגמול), שהתחשיב, ממנו נגזר סכום התגמול, התבסס על נתונים כספיים מוטעים, והטעות גרמה להצגה מחדש של הדוחות הכספיים - התגמול יחושב מחדש בהתבסס על הנתונים הכספיים המעודכנים.

היה והתברר, לאחר החישוב מחדש, שסכום התגמול המתוקן נופל מהתחשיב המקורי - ישיב נושא המשרה את הסכום החסר לבנק, מיד עם קבלת דרישת הבנק. מנגנון "ההשבה" יחול על כל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים, והפעלתו תוגבל לתקופה שלא תעלה על שלוש שנים מיום תשלום המענק המקורי.

ו. תיאור סוגי התגמול המשתנה הנמצאים בשימוש הבנק

1. היחס ההולם בין התגמול המשתנה המרבי, לתגמול הקבוע בהמשך להנחיה שנכללה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A בנושא: "מדיניות התגמול", קובעת מדיניות התגמול בבנק, כי שיעור התגמול המשתנה שישולם בשנה קלנדרית לנושא משרה או עובד מרכזי - לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם לאותו עובד בגין אותה שנה קלנדרית.
2. תשלום מענק משתנה החורג מהשיעורים המכסימליים הדירקטוריון יהיה רשאי, להעניק לנושא משרה או עובד מרכזי, מענק מיוחד בשנה מסוימת, שיגרום לחריגה מהתקרה שנקבעה להיקף התגמול המשתנה ביחס לתגמול הקבוע (100%), אך לא יותר משיעור של 200%. ההחלטה כאמור, תלווה בהנמקה מפורטת. תכנית התגמול נכנסה לתוקף ביום 30 בספטמבר 2014. עם זאת, ביום 30 בספטמבר 2014 התקבלה בדירקטוריון החלטה, לפיה - נושאי המשרה בבנק לא יהיו זכאים לקבלת מענק בגין שנת 2014, לפיכך בדיקת נושא החריגה מהמגבלות שנקבעו - אינה רלוונטית בשנה זו.
3. סוגי התגמול המשתנה במדיניות הבנק נכלל רק סוג אחד של תגמול משתנה: תשלום מענק שנתי במזומן.

19. היבטים כמותיים

א. מספר הפגישות שנערכו על ידי הגוף המפקח העיקרי

בשנת 2015 נערכו 8 ישיבות של ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון שהינה הארגון המפקח על מדיניות התגמול בבנק ויישומה.

סך התגמול ששולם לחברי הוועדה בשנת 2015 הסתכם בכ- 170 אלפי ש"ח.

ב. נתונים כספיים לגבי תגמול קבוע ותגמול משתנה:

השנה שנסתיימה ביום		השנה שנסתיימה ביום	
31/12/2014		31/12/2015	
נושאי משרה בכירה		נושאי משרה בכירה	
היקף כספי אלפי ₪	מספר מקבלי תגמול	היקף כספי אלפי ₪	מספר מקבלי תגמול
13,148	11	12,786	12
-	-	-	-
1,075	1	1,166	1
תגמול משתנה:			
-	-	1,712	11
-	-	1,491	11
191	6	844	8
1,520	8	2,167	11

הערות:

* סך התגמול המשתנה שנוקף לרווח והפסד בתקופת הדוח.

* תשלום התגמול הנדחה (בשנת הדוח ובשנים הבאות) כפוף להתאמות מפורשות (עמידה בתנאי סף שהוגדרו בתכנית התגמול).

לפירוט השכר וההטבות לנושאי המשרה הבכירים בבנק, ראה [פרק ממשל תאגידי בדוח הכספי](#).

גלעד אליגון
סמנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי

יהושע בורשטיין
המנהל הכללי

לילך אשר-טופילסקי
יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר 2016

חלק ז' - נספחים**20. מילון מונחים**

מונח	הסבר
איכות ניהול	הערכת נאותות ואפקטיביות ניהול הסיכון (אפקטיביות הבקורות).
אינדיקטור (Key Risk Indicator)	אמצעי שנועד להציג את מצב החשיפה ביחס לסיכון.
אירוע כשל	אירוע בו התממש סיכון, בין אם נגרם נזק לבנק ובין אם לאו.
אשראי ברוטו	יתרת החוב הרשומה לפני מחיקות חשבונאיות.
אשראי חוץ מאזני	מסגרות מחייבות בלתי מנוצלות+ערבויות+נגזרים ו-OTC.
אשראי מאזני	אשראי לציבור + השקעות עצמיות של הבנק (נוסטרו).
באזל	ועידת באזל / באזל מפתחת תקני בנקאות במטרה לספק יציבות למערכת הבנקאות הבין לאומית ולהפחית עיוותי תחרות בין בנקים.
בטוחות / ביטחונות	נכסים שונים (סחירים ושאינם סחירים) המיועדים להבטחת החזר חובות הלקוח, כאשר אינו עומד בהחזרים השוטפים והמוסכמים בינו לבין הבנק.
הפחתת סיכון אשראי (CRM)	הפחתת סיכון אשראי (Mitigation Credit Risk - CRM) - מקוזי סיכון המותרים לקיזוז עפ"י הוראות באזל 2 (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.
הפרשות להפסדי אשראי	עתודה שיוצר הבנק לכיסוי הפסדים צפויים בגין חבויות לקוחותיו. לפי הנחיות בנק ישראל יש לבצע הפרשות פרטניות וקבוצתיות. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני - הפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני וזוהו כפגומים. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הפרשה בגין קבוצות גדולות של חובות (תקינים ולא תקינים) לרבות הפרשות להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור הנמדדות בשיטת "עומק הפיגור".
חבות נטו	כמשמעותה בהוראת נב"ת 313 - חבות ברוטו בניכוי בטוחות מותרות בקיזוז ולאחר מקדמי המרה לאשראי.
חוב בהשגחה מיוחדת	חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם חולשות אלה לא יטופלו, התוצאה עלולה להיות הרעה בסיכויים לפירעון האשראי או במעמדו של התאגיד הבנקאי כנושה.
חוב פגום	חוב שהבנק צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים לו ובמועד שנקבע על פי הסכם החוב.
יעד עסקי (Key Performance Indicator)	מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים, הנגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.

יתרת חוב רשומה	יתרת חוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות או עלויות נדחות שנוקפו לחוב וטרם הופחתו בניכוי כל חוב שנמחק חשבונית. ריבית שלא הוכרה, או הוכרה בעבר ולאחר מכן בוטלה, לא תיכלל ביתרת החוב הרשומה.
מבחני קיצון (Stress Tests)	מגוון טכניקות (כמותיות ו/או איכותיות) לכימות השפעת התממשות תרחישי קיצון.
מגבלה	מגבלה רגולטורית (Regulatory Risk Limit): היגד שנקבע ע"י גורם רגולטורי, המהווה גבול מינימום / מקסימום לפעילות הבנק. מגבלה פנימית (Internal Risk Limit): היגד הנקבע ע"י הבנק, המהווה גבול לפעילות במסגרת התיאבון לסיכון.
מח"מ	משך חיים ממוצע, זמן משוקלל עד לפירעון.
מסגרת אשראי מחייבת	כל מצג שניתן ע"י התאגיד ללקוחו למתן אשראי (מאזני ו/או חוץ מאזני) בין בכתב, בין בע"פ ובין בדרך של התנהגות ואשר ניתן לצפות כי לקוח סביר יסתמך על המצג ככזה המחייב את הבנק.
מסגרת אשראי מחייבת בלתי מנוצלת	החלק הבלתי מנוצל של המסגרת המחייבת.
סיבולת לסיכון (Risk Tolerance)	קביעה ספציפית של רמת ההשתנות שהבנק מוכן לקבל סביב מטרותיו העסקיות.
סיכון שירי	נקבע כשילוב בין רמת הסיכון המובנה ולבין רמת איכות הניהול (הערכה סובייקטיבית).
סף התרעה	נועד להצביע על החשיפה לסיכון כאשר היא מגיעה לרמה מסוימת לפני המגבלה.
פרופיל סיכון	הערכת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות של הבנק.
תיאבון לסיכון (Risk Appetite)	קביעה ברמת-על, מהו הסיכון שהתאגיד הבנקאי מוכן לקבל בהתחשב במאפייני סיכון/תשואה; נתפס לרוב כמבט צופה פני עתיד של קבלת סיכון.
תיק זמין למכירה	ניירות ערך אשר לא סווגו כאגרות חוב המוחזקות לפדיון או ניירות ערך למסחר. התיק מוצג במאזן לפי שווי בשוק, כאשר בדוח רווח והפסד התיק מוצג לפי שער תשואה לפדיון הגלום בו מיום קנייתו.
תיק למסחר	מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר, לצורך מכירה חוזרת בטווח זמן קצר, ו/או מתוך כוונה להרוויח משינויי מחירים ממשיים או צפויים בטווח קצר או ללכוד רווחי ארביטראז'. כדי שמכשיר פיננסי יחשב כחלק מהתיק למסחר עליו להיות חופשי מאמנה כלשהי המגבילה את סחירותו או שקיימת אפשרות לגדרו באופן מלא.
תיק לפדיון	ני"ע אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן לטווח ארוך/ עד למועד הפדיון. התיק מוצג לפי שיעור התשואה לפדיון, הגלום בו מיום קנייתו.
תרחיש (Scenario)	השתלשלות היפותטית או היסטורית של אירועים כלכליים או אחרים להם יכולת לגרום להתממשות של מקצת או מכלול הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי במסגרת פעילותו העסקית.

הינם מגוון אירועים או השפעות/גורמים שעשויים לגרום להפסדים או לרווחים ניכרים, או להקשות במידה ניכרת על השליטה בסיכונים (ברמה חמורה או חריגה), בהסתברות נמוכה אך מתקבלת על הדעת (נקראים גם "סיפור המעשה" או ה"נרטיב"). תרחישי קיצון יכולים להוות השלמה למתודולוגיות סטטיסטיות, כגון השלמה ל-VaR.	תרחישי קיצון (Stress Scenarios)
(Over The Counter) עסקאות אשר אינן נסחרות בבורסה רשמית, והבנק הינו צד נגדי מול הלקוח.	מעבר לדלפק (OTC)
(Credit Conversion Factors) המרה של פריטים חוץ מאזניים לשווה ערך לאשראי - לפי הגישה הסטנדרטית של באזל 2, פריטים חוץ מאזניים מומרים לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי.	CCF
(Financial Stability Board) המוסד ליציבות פיננסית הינו גוף בינלאומי הכולל את 20 הכלכלות הגדולות בעולם, אשר מנטר את המערכת הפיננסית העולמית. המוסד פועל כדי לחזק את המערכת הפיננסית ולהגביר את היציבות של שווקים פיננסיים בינלאומיים. פעילות המוסד מכוונת לזיהוי סיכון מערכתי במגזר הפיננסי וכתוצאה מכך לגבש מדיניות טיפול בסיכונים אלו ע"י פיקוח.	FSB
(Financial Stability Forum) פורום היציבות הפיננסית הינה קבוצה המורכבת מרשויות פיננסיות לאומיות ראשיות כגון משרדי אוצר, בנקים מרכזיים וגופים פיננסיים בינלאומיים במטרה לקדם את היציבות הפיננסית הבינלאומית.	FSF
(International Swaps and Derivatives Association) איגוד בינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף.	ISDA

21. אינדקס

א

אבטחת מידע	76, 72
איסור הלבנת הון	75
אמצעי ההון	68, 67, 46, 19
אסטרטגיה ותכניות עבודה	93, 82, 27
אסטרטגיה עסקית	82, 27, 26, 18

ב

ביקורת פנימית והחברה האם	65, 53, 31, 27
--------------------------------	----------------

ג

דרישת הון בגין סיכון אשראי	32, 18
דרישת הון בגין סיכון שוק	53, 18
דרישת הון בגין סיכון תפעולי	66, 18

ה

הדירקטוריון	92, 87, 82, 62, 61, 60, 59, 58, 57, 56, 28, 27, 23
הון פיקוחי	71, 69, 66, 60, 52, 16, 14, 8, 7, 5
החברה האם	87, 76, 25, 5
הלוואות פגומות	39, 32
הלימות ההון	62, 57, 17
המשכיות עסקית	77, 66, 64
הנהלת הבנק	82, 78, 24
הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP	84, 83, 81, 79, 77, 74, 65, 62, 57, 53, 49, 31, 28, 26, 25, 18

ו

ועדת אשראים דירקטוריון	80, 31, 24
ועדת ביקורת דירקטוריון	27, 24
ועדת ניהול סיכון אשראי ריכוזיות וסביבה	80, 31
ועדת ניהול סיכון משפטי	78
ועדת ניהול סיכון תפעולי	65
ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון	88, 84, 82, 81, 80, 78, 77, 76, 74, 69, 67, 65, 53, 49, 31, 23
ועדת ניהול סיכונים הנהלה	84, 81, 80, 78, 76, 74, 69, 67, 65, 53, 49, 31, 24
ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון	92, 77, 76, 65, 24

ז

יחס הלימות הון	94, 19, 7
יחס המינוף	22, 21, 7
יחס יעילות תפעולית	95
יחס כיסוי הנזילות	90, 87, 86, 85

מ

מוצר חדש.....	79,77,74,65,53,49,28
מנהל סיכון.....	88,84,82,81,80,76,69,67,65,53,49,31,28
מנהל סיכונים ראשי.....	28,27,24
מסגרת הבקרה הפנימית.....	84,83,81,80,79,77,74,65,53,49,31,26
מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות.....	27
מסמך סיכונים רבעוני.....	84,83,81,80,79,77,74,65,53,49,31,27
מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות.....	65,53,31,28

נ

ניהול סיכונים קבוצתי.....	84,83,81,80,79,77,74,65,53,49,31,25
נכסי סיכון אשראי.....	18
נכסי סיכון שוק.....	18
נכסי סיכון תפעולי.....	18
נכסים משוקללים בסיכון.....	20,19,7

ס

סוכנויות לדירוג אשראי.....	51,41
סיכון אופציות.....	54,52
סיכון אסטרטגיה.....	82
סיכון אשראי.....	84,80,56,44,43,42,41,30,24,18
סיכון אשראי צד נגדי.....	48
סיכון בסיס.....	54,52
סיכון בסיס ריבית.....	54
סיכון דיווח כספי.....	64
סיכון השקעות.....	54
סיכון טכנולוגיות המידע.....	76,64,24
סיכון מוניטין.....	81,80,75,73
סיכון מימון.....	90
סיכון מניות.....	67,54,52
סיכון מעילות והונאות.....	64
סיכון מרווח.....	54
סיכון משפטי.....	80,78,64
סיכון נזילות.....	90,85
סיכון סביבה.....	80,30
סיכון סייבר.....	76,72
סיכון סליקה.....	84,44
סיכון עקום התשואה.....	54
סיכון ציות.....	73,64
סיכון ריבית.....	69,63,60,54,53,52
סיכון ריכוזיות אשראי.....	46,30
סיכון שוק.....	54,53,52,18
סיכון תמחור מחדש.....	54

סיכון תפעולי.....	80, 64, 55, 24, 18
סיכונים חוצי גבולות.....	75
סקירות תקופתיות של הסיכונים.....	65, 53, 31, 28
פ	
פונקצית ניהול הסיכונים.....	92, 82, 28, 25
פורום פיננסי.....	88, 84, 69, 67, 53, 52, 49
פיתוח ותיקוף בלתי תלוי של מודלים.....	28
ק	
קווי הגנה.....	64, 52, 48, 31, 30, 23
ר	
ריכוזיות לוויים.....	30
ריכוזיות ענפי משק.....	46
ש	
שילוב ניהול סיכונים בתכניות העבודה.....	83, 81, 79, 77, 74, 65, 53, 27
ת	
תיאבון לסיכון.....	84, 82, 81, 80, 78, 73, 64, 52, 30, 26, 24, 23
תכנון ההון.....	55, 26, 18, 6
תכניות מגירה.....	81, 66, 52, 28, 18
תרבות ניהול סיכונים וציות.....	74, 29, 25